

ARODERGi

A N T A L Y A R E H B E R L E R O D A S I D E R G İ S İ

CHAMBER of ANTALYA TOUR GUIDES QUARTERLY

On İki Burç Betimlemeli ARTEMİS DİSKİ
ARTEMIS DISC with the Depiction of Twelve Signs

SERVİ BOYLUM, AL YAZMALIM
My Cypress, High Love With a Red Scarf

Antik Çağ'da OLYMPOS Şehri
The City of OLYMPUS in Antiquity

FORA YELKEN / Unfurl Sails

LALE; Ölümsüz Aşkın Simgesi
TULIP; The Symbol of Immortal Love

Doğu Anadolu'nun Işığı: AHLAT
The Light of Eastern Anatolia: AHLAT

Şiirimizin ALİ YÜCE'si

Küllerinden Yeniden Doğan bir Ülke: LÜBNAN
A Country Reborn from its Ashes: LEBANON

Merkel'in Rehberi ARO'dan...

Artemis Diski

ÜCRETSİZ

VOLVO FARKI, OTOKOÇ FARKIYLA.

Otomobil satış ve servisinde Türkiye'nin lider markası
Otokoç, Volvo sahibi olmak isteyenlerin de hizmetinde.

En avantajlı koşullar, en kaliteli hizmet ve
en hızlı çözümlerle, gelin Volvo sahibi olmanın farkını,
bir de Otokoç farkıyla yaşayın.

Otokoç

otokoc.com.tr

Alışmak

Mesleğin getirdiği bir alışkanlık herhalde, bazı olayları veya süreçleri tarihteki gelişimlerle kıyaslamak ve insanoğlunun geçmişte ne kadar çok olaya alıştığını görmek.

Gerçekten de insanoğlu her türlü felakete alışmış ve benimsemiş; ölüme ve yalnızlığa alışmış, acı ve kedere alışmış, hastalıklara salgınlara alışmış, Hititlerin ve Romalıların yasa ve kurallarına alışmış, Kanuni'nin veya 4. Murat'ın kanun ve uygulamalarına alışmış, töreye ve Medeni Kanuna, 12 Eylül'e ve benzeri uygulamalara dahi alışmış insanoğlu.

Aylardır bir tartışma almış gidiyor, "6326" sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu. Adı üstünde "Kanun", onun getirdiği yükümlüklere de alışacağız. Bu yeni "alışılmamış" durumu herkes; ister rehber, ister acenteci kabullenmek zorunda. Özellikle ve öncelikle biz rehberler yasanın getirdiği sorumluluğu ve zorunluluğu yerine getirmeliyiz ki, sağlam bir zemine otursun ve "alışma" süresi kısalsın.

Ben acente tarafından olaya bakarsam yanlış olur, ama bizim insanımızın üstesinden gelemeyeceği sorun yoktur. Çünkü Türk turizm tarihinde acenteler bir çok sorunun ve krizin üstesinden geldi. 6326 sayılı yasa ve ilgili mevzuat bir çok konuyu, soru işaretlerine yer bırakmadan, açıkça izah ediyor. İhtiyaç duyulan bazı konulara da birlikte açıklık getiririz.

Önümüzdeki bir kaç ay uygulamalar yerleşene kadar, belki biraz sıkıntılı olacak. Lakin "Kanun" bu, alternatif yok, başka yollar aramaya koyulmayalım ve bir an önce de "alışmaya" başlayalım. Bu yasa Türk turizminin sorunlarının çözümüne yönelik hayata geçirilen

ana unsurlardan bir tanesi. Zamanla bu Kanunun yalnızca rehberlerin değil aynı zamanda acentelerin ve ülkemize gelen turistlerin de menfaatlerine olduğunu hep birlikte göreceğiz.

6326 sayılı Kanunun Türk Turizmine tekrar hayırlı olmasını dileyerek, Kanunumuzun T.B.M.M.'de kabul tarihi olan 7 Haziranın da, bundan sonra Türkiye Rehberler Günü olarak kutlanmasını öneriyorum.

Hasan UYSAL

ARO

ANTALYA REHBERLER ODASI DERGİSİ

CHAMBER OF ANTALYA TOUR GUIDES QUARTERLY

3 ayda bir yayımlanır. YIL: 3, SAYI: 12, Nisan - Haziran 2013.
Mayıs ayında basılmıştır.

Published quarterly. YEAR: 3, ISSUE No: 12, April - June 2013.
Published in May.

İMTİYAZ SAHİBİ / Concessionaire

Antalya Rehberler Odası adına /
On behalf of the Chamber of Antalya Tour Guides
Hasan UYSAL - hasanuysal@aro.org.tr

SORUMLU MÜDÜR, GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Director In Charge, Editor In Chief
Ahmet Zeki APALI - zekiapali@aro.org.tr

YAYIN KURULU / Editorial Board

Prof.Dr. Bekir DENİZ, Prof.Dr. Nevzat ÇEVİK
Prof.Dr. Şadan GÖKOVALI, Yavuz Ali SAKARYA
Hüseyin ÇİMRİN, Mehmet ERDEM,
Recep YAVUZ, T. Michael P. DUGGAN

KATKIDA BULUNANLAR / Contributors

Avni SANDAL, Cornelia BAYRAKTAR

KAPAK FOTOĞRAFI / Cover Photo

Laleler / Tulips

GRAFİK TASARIM / Graphic Design

Adnan SAYKI - Tel: +90 537 419 43 23
www.adnansayki.com - adnan@adnansayki.com

ÇEVİRMEN / Translator

Müge SÖZEN

BASKI / Printing House

ASUDE OFSET Matbaa Hizmetleri
Etiler Mah. Adnan Menderes Bulvarı, Sargınlar İş Merkezi
No: 55 / 1 ANTALYA - Tel: +90 242 322 26 17

YAZIŞMA ADRESİ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ Mailing Address and Contact Information

Demircikara Mah. Burhanettin Onat Cad.
Antürk Sitesi, A-Blok, No: 89 Kat: 1, D: 4 Antalya / TURKEY
Tel: +90 242 311 11 30 (Pbx) - Fax: +90 242 322 91 75
www.aro.org.tr - dergi@aro.org.tr

"Yazıların sorumluluğu yazarlarına, reklamların sorumluluğu reklam sahiplerine aittir. Yazılı izin olmaksızın hiçbir yazı, fotoğraf ve grafik içerik başka bir yerde kullanılamaz."

Kültür-Sanat, Tarih, Arkeoloji, Mitoloji ve Gezi Dergisi.
ARO'nun bir kültür hizmetidir.

"The responsibility for the articles and advertisements remains with the authors and advertisers respectively. No text, photograph or graphical content may be used anywhere else without written permission."
Arts & Culture, History, Archaeology, Mythology and Travel Quarterly.
A cultural service provided by ARO

İÇİNDEKİLER contents

6-16

On İki Burç Betimlemeli ARTEMİS DİSKİ

Artemis Disc with the Depiction of Twelve Signs

18-33

SERVİ BOYLUM,
AL YAZMALIM

My Cypress, High Love With a Red Scarf

36-55

Antik Çağ'da
OLYMPUS Şehri

The City of OLYMPUS in Antiquity

58-63

FORA YELKEN
SERGİSİ

The Exhibition Fora Yelken-Unfurl Sails

64-69

LALE; Ölümsüz
Aşkın Simgesi

TULIP; The Symbol of Immortal Love

70-75

Doğu Anadolu'nun
Işığı: AHLAT

The Light of Eastern Anatolia: AHLAT

76-81

Kılıç Balığı /
Swordfish

82-83

Şiirimizin
ALİ YÜCE'si

84-87

Balıkçı Aramızda

88-91

Manisa, Spil Dağı,
Lale, Manisa Lalesi,
Anemon

92-99

Küllerinden Yeniden
Doğan bir Ülke:
LÜBNAN

A Country Reborn from its Ashes: LEBANON

100-101

Almanya Başbakanı
Angela Merkel'in
Rehberi ARO'dan...

104-115

HABERLER

116-117

BULMACA

118-122

OKUYUCU
MEKTUPLARI

Sevinçliyiz, çünkü...

Zaman ne çabuk geçiyor değil mi sevgili okurlar? Elinizde tuttuğunuz bu sayı ile dergimiz 3. yılını dolduruyor. Dile kolay 12 sayı... 50 bin adetten fazla basılmış dergi ile on binlerce kişiye ulaşmış, yüz binlerce kişinin okumasına vesile olmuşuz.

Aslında hiç de azımsanamayacak bir iş çıkarmışız. Arka planda olup, okuyucuların bilmediği küçük ama vefakâr, üretken bir ekip sayesinde gerçekleşti bütün bunlar. Grafik-tasarım ekibinin başı Adnan Saykî; çevirmenimiz Müge Sözen, İngilizce dil danışmanımız T. Michael P. Duggan; belki de sorumlu olan bizim dışımızda maddiyatı hiç düşünmeden en büyük katkıyı verenler... Gece-gündüz demeyip mesai arkadaşlarına devretmeden ARO Dergi işlerini bizzat kendileri üstlendiler. Öte yandan Yavuz Ali Sakarya'nın karınca misali çalışması, emek vermesi... Baskı, dağıtım masraflarının altından kalkamadığımız anlarda sağı solu arayıp destek veren diyen, eksiği ARO bütçesinden karşılayan başkan Hasan Uysal... Bir de bizim ev var tabii; "öf baba yine telefonun çalıyor" diyen kızım, "baba daha dergi çıkmadı mı?" diyen oğlum ve "yorgunluktan ölüp gideceksin, sanki takdir mi edecekler?" diyen sevgili eşim. Onlar bile bu küçük ekibin birer parçası oldular çoktan...

Maddi olanaklarımızın çok kısıtlı olması nedeniyle "Antalya Rehberlerinin şanına yaraşır iyi bir iş çıkaralım" deyip, en az parayla en iyi sonucu alalım derken bir bakıyoruz çoktan dalmışız işe, ama aile mensupları haklı olarak serzenişte bulunuyorlar. Herkes gibi işimizi yapıyoruz, aralarda ve ailemizle geçireceğimiz zamanlarda da dergi için çalışıyoruz. Çok iyi hatırlarım saat sabahın 06'sı, ben ve Adnan bey telefonla senkronize 6-7 saat aralıksız çalıştığımızı... Her bir cümlemin, nokta, virgölün kontrolünü yaptığımızı...

Bizim bu denli emek vermemize tanık olan Hasan başkan geçen hafta ilk defa "Artık yardım istemeye yüzüm tutmuyor, hep aynı kapıları çalıyoruz. Oda gelirlerinin azalmasına rağmen giderleri arttı, hatta Birlik kurulması sırasında yine ciddi ödemeler çıkacak, sanırım Dergimizi bir süreliğine askıya almak zorunda kalacağız." dedi. Derginin taslağını açıp saatlerce bakakaldım, Şubat'tan beri verilen onca uğraş ve dopdolu bir sayı; işte önümde, ama basılamayacak...

Bir yandan ortaya koyduğumuz işin mutluluğunu yaşarken diğer yandan da baskıya verememenin hüznünü aynı anda yaşamak, ne acı bir şey.

İşte bu sırada Doğuş Grubu'nun üst yönetimi "Böyle bir dergi çıkarılmaz mı? Rehberlerin aklından zoru mu var?" diye şaşkınlıklarını gizleyemeyip ve "Hazır olan sayınızın baskı maliyetinin yarısını biz üstleniyoruz, sonrasını da bizim bildiğimiz Antalya Rehberleri getirecektir." dediler.

Niye mi yazdım bunları? Önümde ilk sayıdan itibaren bütün sayılar, üst üste... Hızlıca bir göz atmak dakikalarla ifade edilirken, işte üç yıl oldu demek saniyeler sürerken, ardında bulunan emek, özveri ve zamanı anlatmak istedim. Zaman zaman hatalarımız da oldu elbet, ama niyetimizi ve çabamızı bilen okurlarımızın hoşgörüsü sayesinde moralimizi bozmadan devam ettik hep.

Şimdi başlığı tamamlamak istiyorum. Sevinçliyiz, çünkü baskıya girip size ulaşmayı başardık.

Emeği geçen ve katkıda bulunanlara teşekkür eder; tüm okuyucularımıza saygı ve selamlarımı sunarım.

A. Zekî APALI

M. Edip ÖZGÜR,
Arkeolog - Rehber

On İki Burç Betimlemeli Artemis Diski

Bu yazı 65 yılı aşan Perge kazıları buluntularından birinin heyecan verici öyküsünün yazıya dökülmesi için duyulan uzun süreli bir istek ve heyecan sonucu ortaya çıktı.

En azından 25 sene önünden geçip, yüzlerce sabah herkesten önce günaydın dercesine seyrettığım "Zodiak Diski"nin ilginç öyküsünü bir gün çok popüler bir yayında yazıya dökmeyi umuyordum. ARO Dergi'nin on ikinci sayısına kısılmış. Yönetime ve fotoğrafları çeken değerli arkadaşım Kadir ZENGİN'e teşekkür ediyor, yayınından yararlandığım hocam rahmetli Prof. Dr. Somay ONURKAN'ı saygılarımla anıyorum.*

Oniki burç betimlemeli Artemis Diski;
Roma, MS II. yy ortaları / Artemis Disc with twelve
zodiac signs; Roman, Middle of 2nd century A.D.

Sergilendiği Yer:
Antalya Arkeoloji Müzesi; Mozaikler Salonu,
Antalya Archaeological Museum; Mosaics Hall

Artemis Disc With the Depiction of Twelve Signs

M. Edip OZGUR,
Archaeologist - Tour Guide

This article is a result of a longlasting desire and excitement felt to put down on paper the exciting story of one of the findings of the excavations in Perge of 65-plus years. I was hoping to put down on paper the interesting story of the "Zodiac Disc" that I passed by for at least 25 years and watched as if to say good morning for hundreds of mornings before everyone in a very popular publication one day. It has been in the destiny of the 12th issue of ARO Quarterly. I thank to the editorial board and to my valuable friend Kadir ZENGİN who took the photos, and I respectfully commemorate my late Professor Prof. Dr. Somay ONURKAN the publication of whom I referred.

There are works of art that we can watch endlessly, our emotions of admiration and appreciation ceil. And there are works of art which make us think, and trigger the functions of reminiscence and connotation of our brain.

The "Artemis Disc with the Depiction of Twelve Signs" that I will try to explain is in the top ranks of the list of works of art in the second group. Just what the reliefs on the marble disc which is dated middle of 2nd century A.D. with a diam-

eter of 0.90 m and a thickness of 5.6 cm remind, from the cult story of thousands of years of the Anatolian goddess Artemis to the temples, from the colorful mythological stories to her statues! While jumping from one of the figures to the other, our brain almost falls into a vortex of connotation.

The marble disc, which depicts the most interesting of the Artemis reliefs uncovered by far in Perge, was found by great chance during the construction of a temporary village house on the plain in the outskirts of the Belen Hill naturally bordering the south-east of the city. It is carved of a type of fine-mesh purple-veined marble uncommon in the Perge statues, and its back side is roughly engraved. The clamps on the top, bottom and both sides point out that it was hung somewhere.

A band with a thickness of 7-8 cm frames around the disc, and there are the reliefs of the twelve signs inside this band which are identical to the symbols of today. And on the surface of the inner circle, which has a diameter of 0.82 m, the goddess Artemis and related figures around her are depicted. Although the surface of reliefs are quite worn and broken, the figures and related topics can be defined easily. Apart from the broken symbol of a sign on the left side, the complete block is in quite good and solid state.

The band surrounding the disc

is divided into twelve parts of about 20 cm, and there is the relief of the symbol of a sign in each of them. Starting from over the fracture on the left side, respectively; there is Capricornius in the form of fish-tailed wild goat and Sagittarius beside as the horse-man kentauros holding a bow in his hand in the first part. Scorpio follows them. Then, there is Libra depicted as a figure in a flying state with both arms opened from side to side, holding a scales in the right hand. Virgo is depicted in a similar way to the previous Libra, holding two stems of spike in both hands stretched to both sides. Then come Leo, Cancer, Gemini, Taurus, Aries, and Pisces respectively. The tail part of Pisces is broken, and there should be Aquarius in the next broken part.

The most important part of the interior surface is the relief on the upper half of the circle depicting the goddess over her waist with a height of 0.40 m. The head is completely broken, the upper surface of the body is worn. The upper part of the quiver between the tip of shoulder and neck, and the band holding this can be made out on the left hand side.

And on the right side, although worn out, it can be understood that her clothing covers the shoulders and extends under the breasts with horizontal waves. The two ends of the crescent moon rise behind the shoulders, and there are two symbolic stars on the sides of ends.

Diskin alt yarısı; Nymphe, Balık, Koç ve Boğa Burçları / Lower part of the Disc; Nymphe, Pisces, Aries and Taurus

Akrep burcu / Sign of Scorpio

Diskin sağ alt köşesi; Boğa, İkizler Yengeç Burçları / Lower right part of the Disc; Taurus, Gemini, Cancer Signs

Eserler vardır, seyretmeye doyamayız, hayranlık ve beğeni duygularımız tavan yapar karşılarında. Eserler vardır, düşündürür, anımsama ve çağırışım işlevlerini tetikler beynimizin.

Anlatmaya çalışacağım “**On İki Burç Betimlemeli Artemis Diski**” ikinci gruptaki eserlerin listesinde ilk sıralarda yer alır (İS II. yy ortalarına tarihlenir). 0,90 m çapında, 5-6 cm kalınlığındaki mermer diskin üzerindeki kabartmalar neler anımsatmaz ki, Anadolu tanrıça Artemis’in binlerce yıllık kült öyküsünden tapınaklarına, mitolojideki renkli öykülerden heykellerine kadar. Figürlerin birinden diğerine atlarken adeta bir çağırışım girdabına düşer beynimiz.

Perge’de bugüne kadar ele geçen Artemis kabartmalarından en ilginçini betimleyen mermer disk, büyük bir şans eseri, şehrin güney doğusunu doğal olarak sınırlayan İyilik-Belen Tepe’nin eteklerindeki düzlükte, geçici bir köy evi yapımı sırasında bulunmuştur.

Perge heykellerinde pek rastlanmayan ince gözenekli mor damarlı bir mermer cinsinden yontulmuş olup, arka yüzü kaba olarak işlenmiştir. Üstte, altta ve iki yanlardaki kenet deldikleri bir yere asılı olduğuna işaret ederler.

Diskin etrafını 7-8 cm kalınlığında bir bant çerçeveler ki, bu bantın içinde on iki burcun günümüz sembollerinden farksız kabartmaları yer almaktadır. 0,82 m çapındaki iç daire yüzeyinde ise tanrıça Artemis ve çevresinde onunla ilgili figürler betimlenmiştir.

Kabartmaların yüzeyi hayli

Diskin üst köşesi; Yay, Akrep, Terazi Burçları /
Upper corner of the Disc; Sagittarius, Scorpio, Libra

No doubt, Artemis is indisputable in the Anatolian archeology. Just what the relief of the goddess, which originates from the cult of the Mother Goddess of Anatolia of thousands of years, remind! Temples built in her name from her temple in Ephesos which is one of the seven wonders of the world to her temple in Perge which is still unfound, her statues from the ones in Ephesos depicting richness and abundance to her statues carved in the form of a young girl who is the goddess of hunting with her arrow and bow.

The famous Roman orator Cicero complains about Verres, the governor of Perge, to the senators in the speech he makes in the Senate in 80 B. C., saying "You sent such a governor to Perge that he stole all the gold in the temple." The aforementioned marble disc was most probably brought to the temple of the goddess as a gift from out of Perge with its purple-veined type uncommon in the statues of Perge.

With mention of the goddess Artemis, is it possible not to remember the stories they shared with her twin Apollo including their births and growths? For this reason, the flying figure on the right of goddess, running forward, which has a height of 0.20 m, the upper surface of which is worn, and the cloak of which is flying backward, is her twin. He must have been holding a bow in his right hand outstretched forward, because the traces of the both ends of the bow can be made out.

Without a doubt, the birth and infancy stories of Apollo and Artemis are of the most popular stories of the Hellenic period Anatolian mythology. The story starts with the father Zeus

Yengeç Burcu /
Sign of Cancer

Diskin alt köşesi; Boğa ve İkizler Burçları /
Lower corner of the Disc; Taurus and Gemini

Diskin alt yarısı; Koç ve Boğa Burçları / Lower part of the Disc; Aries and Taurus

Niobe ve çocuğunun hasarlı kabartması / Broken relief of Niobe and her child

aşınmış ve kırılmış olmakla beraber figürler ve bağlantılı konular rahatlıkla tanımlanabilir. Sol yandaki kırık olan bir burç sembolü dışında bloğun tümü oldukça iyi ve sağlam durumdadır.

Diski çevreleyen bant yaklaşık 20 cm'lik on iki bölmeye ayrılmış olup, her birinin içinde bir burcun sembolü kabartma yer alır.

Sol yandaki kırığın üzerinden başlayarak sırayla; ilk bölmede balık kuyruklu yaban keçisi şeklinde Oğlak burcu (Capricornius), yanında elinde yay

tutan at adam kentauros ile Yay burcu (Sagittarius) gelmektedir.

Bunu Akrep (Scorpio) izler. Arkasından iki yana açtığı kollarıyla uçar durumda bir figür olarak gösterilen Terazi burcu (Libra) yer almakta ve sağ elinde terazi tutmaktadır.

Başak burcu (Virgo) bir önceki Terazi'ye benzer şekilde betimlenmiş olup, iki yana uzanan ellerinde ikiyeşer sap başak tutar. Sonra sırasıyla Aslan (Leo), Yengeç (Cancer), İkizler (Gemini), Boğa (Taurus), Koç (Aries) ve Balık (Pisces) gel-

mektedir. Balığın kuyruk kısmı kırılmış olup bundan sonraki kırık bölmede ise Kova burcu (Aquarius) yer alıyor olmalıydı.

İç yüzeyin en önemli bölümü, dairenin üst yarısındaki tanrıçayı belinin üstünden betimleyen 0,40 m yüksekliğindeki kabartmadır. Baş tamamen kırılmış, gövdenin üst yüzeyi aşınmıştır. Sol tarafta omuz başıyla boyun arasındaki okdanlığın (sadak) üstü ile bunu tutan bant seçilebilmektedir.

Sağ tarafta ise aşınmış olmasına rağmen giysisinin omuzu örterek göğüslerin altında yatay dalgalarla uzandığı anlaşılmaktadır. Omuzların arkasında hilalin iki ucu yükselmekte, uçların yanlarında ise sembolik iki yıldız yer almaktadır.

Hiç şüphesiz, Artemis denince Anadolu arkeolojisinde akan sular durur. Neler anımsatmaz ki, kökleri Anadolu'nun binlerce yıllık Ana Tanrıça kültüne dayanan Tanrıçanın kabartması. Efes'teki Dünya'nın yedi harikasından biri olan Artemis Tapınağı'ndan, Perge'deki hala bulunamamış tapınağına kadar, adına inşa edilmiş tapınaklarını, Efes'teki bereket ve zenginliği betimleyen heykellerinden, ok ve yayıyla avın ve avcılığın tanrıçası genç kız formunda yontulmuş heykellerine kadar.

Romalı ünlü Hatip Çiçero M.Ö. 80 yılında Senato'da yaptığı konuşmasında "Perge'ye öyle bir vali gönderdiniz ki, tapınaktaki bütün altınları çaldı" diye şikayet eder Perge valisi Verres'i senatörlere. Sözünü ettiğimiz mermer disk büyük bir olasılıkla Perge heykellerinde pek rastlanmayan mor damarlı cinsiyle Perge dışından tanrıçanın tapınağına hediye olarak getirilmiş olmalıydı.

Niobe ve Artemis Kabartmaları /
Relief of Niobe and Artemis

Diskin alt parçası; Balık, Koç, Boğa Burçları /
Lower part of the Disc; Pisces, Aries and Taurus

falling in love with Leto, the daughter of Kaios and Phoibe. At last he attains his desire, but the expectant mother Leto does not know how to escape from Hera's brutal hatred and revenge. With these feelings, she gives birth to her babies on the Delos Island where nobody can see her, and brings them up in Leteon where their cries would mix up with the sounds of frogs and would not be heard. The three temples side by side which are the legacy of this story, namely the temples of Leto and her twins Artemis and Apollon, form the unique corner of the world of

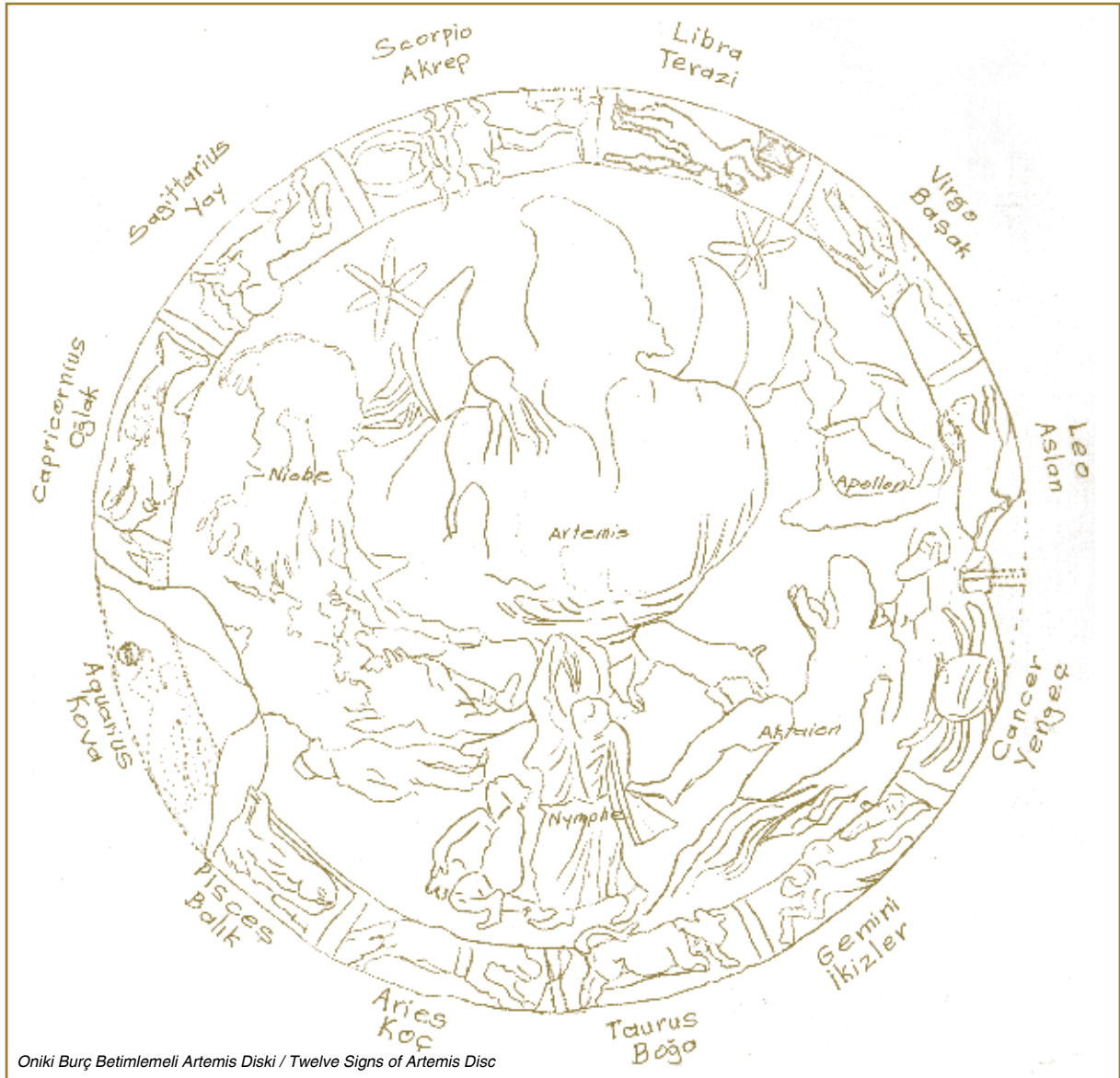
archeology in Leteon near Xanthos.

And there is a group of two figures on the left side of Artemis on the disc. A wide-bodied woman has embraced a smaller figure with her left arm protecting her, and the tip of her dress is waving behind the figure. No doubt, these two figures remind of the story of Niobe trying to protect her children from the arrows of Apollo and Artemis. And in this depiction the mother Niobe trying to protect one of her children from Apollo's arrows is seen.

Again as you will recall, Niobe was born in the region of Sipylus (Manisa) Mountain where Tantolos was the king, grew up together with Leto, and was Leto's closest friend until marrying Amphon, the king of Thebes. However when Niobe states that her having six daughters and six sons was a superiority to Leto's twins, it makes both Leto and her twins so angry that this anger ends with Niobe's children dying with the arrows of Artemis and Apollo. The tears of Niobe, who has turned into stone because of her sorrow, flow from the Sipylus Mountain in Manisa until today.

A naked man whose head and body is broken is depicted from the front in the right of the lower half of the disc. He has squatted over his left leg bent from his knee, and his right arm is risen upwards. And his right leg extended forward is bitten by a dog over the knee. A stream flows below the figures represented by wavy lines pointing to the place they are. All these figures remind of the story of punishment of Aktaion, who dared to watch Artemis while bathing in the stream, by being pulled to pieces by his dogs on the order of the goddess.

As will be recalled, the Theban Aktaion, the son of the herdsman Aristaeus, has such an unlimited pride for hunting that he begins to boast that he is a hunter even more egregious than Artemis. In addition to this, when he attempts the insolence of watching the virgin goddess while bathing in the stream, he becomes the target of the goddess' anger. Artemis disguising Aktaion as a deer and having him pulled to pieces by his own dogs becomes a source of one of the most told stories in the Mythology of Artemis.

Tanrıça Artemis denince ikiz kardeşi Apollon ile beraber doğum ve büyümeleri dahil paylaştıkları öykülerini hatırlamak olur mu hiç? Bu nedenle tanrıçanın sağında ileriye doğru koşan 0,20 m. yüksekliğinde üst yüzeyi aşınmış, pelerini arkaya doğru uçan figür ikiz kardeştir. İleriye uzattığı sağ elinde bir yay tutuyor olmalıydı ki, yayın iki ucunun izleri seçilebilmektedir.

Hiç şüphesiz, Apollon'la Artemis'in doğum ve bebeklik öyküleri Hellen Dönemi Anadolu mitolojisinin en popüler öykülerinden biridir.

Öykü, baba Zeus'un Titan

Kaios'la Phoibe'nin kızları Leto'ya gönüllenişleriyle başlar. Sonunda muradına erer ama anne adayı Leto da Hera'nın acımasız kin ve hincından nasıl kaçacağını şaşırır. Bu duygularla bebeklerini kimsenin göremeyeceği Delos Adası'nda Dünya'ya getirip, ağlamalarının kurbağa viyaklamalarına karışıp kimsenin duyamayacağı Leteon'da büyütür. Bu öykünün mirası olan yan yana üç tapınak Leto, ikizleri Apollon ve Artemis tapınakları Xanthos yakınındaki Leteon'da arkeoloji dünyasının benzersiz köşesi olurlar.

Diskte Artemis'in sol yanında ise iki figürlü bir grup yer al-

maktadır. Geniş gövdeli bir kadın sol kolu ile daha küçük bir figüre sarılmış onu korumakta, elbisesinin ucu figürün arkasında dalgalanmaktadır.

Hiç kuşkusuz bu iki figür çocuklarını Apollon ve Artemis'in oklarından korumaya çalışan Niobe'nin öyküsünü anımsatır. Bu betimlemede de çocuklarından birini Apollon'un oklarından korumaya çalışan anne Niobe görülmektedir.

Yine hatırlanacağı gibi, Niobe babası Tantalos'un kral olduğu Sipylus (Manisa) Dağı yöresinde doğmuş, tanrıça Leto ile birlikte büyüyerek Thebai kralı Amphion'la evlenene

·OBA· RESTAURANT

**Türk mutfağının yöresel yemeklerini,
Türk misafirperverliği ile ferah yeşil alanımızda
siz değerli misafirlerimize sunmaktayız.**

www.adnansayki.com

Ürgüp Yolu, Uçhisar Kavşağı, Çubuk Mevkii Uçhisar, NEVŞEHİR

Tel: 0384 219 20 01 - Faks: 0384 219 30 60 - YAKUP: 0533 399 54 42 - ŞAHİN: 0532 654 67 46

www.obacappadocia.com - oba@obacappadocia.com

dek Leto'nun en yakın arkadaşısı olmuştur.

Ancak Leto'nun ikizlerine karşın kendisinin altı kız, altı erkek çocuk sahibi olmasının üstünlükmüş gibi gösterilmesi, hem Leto'yu hem de ikizlerini öyle öfkelenendir ki, bu öfke Niobe'nin çocuklarının Artemis'le Apollon'un okları ile can vermesiyle sonuçlanır. Üzüntüsünden taş kesilen Niobe'nin gözyaşlarının Manisa'nın Sipylos Dağı'ndan hala akması günümüze kadar taşınır.

Diskin alt yarısının sağında başı ve gövdesi kırılmış çıplak bir erkek cepheden betimlenmiştir. Dizden bükülen sol bacağının üzerine çömelmekte olup, sağ kolu yukarıya kalkıktır. İleriye uzanmış sağ bacağı ise diz üstünden bir köpek tarafından ısırılmaktadır.

Figürlerin altında, bulundukları yeri işaret eden dalgalı çizgilerle temsil edilmiş bir dere akar. Bütün bu figürler Artemis'i de-

rede yıkanırken seyretmeye cesaret eden Aktaion'un tanrıça tarafından kendi köpeklerine parçalatılarak cezalandırılma öyküsünü hatırlatmaktadır. Hatırlanacağı gibi, çoban Aristaios'un oğlu Thebaili Aktaion avcılık üzerine öylesine sınırsız bir gurura kapılır ki, tanrıça Artemis'ten bile daha yaman bir avcı olmakla övünmeye başlar.

Bununla da kalmayıp bakire tanrıçayı dereye yıkanırken seyretme küstahlığına da kalkışınca, tanrıçanın öfkesinin hedefi olur.

Aktaion'u geyik kılığına sokup kendi köpeklerine parçalatması Hellen Artemis Mitologyası'nın çokça anlatılan öykülerinden birinin kaynağı olur.

Diskin alt yarısında, Artemis'in altında ayakta bir kadın figürü yer almaktadır. Yukarıya doğru kaldırdığı kollarıyla Artemis'in elbisesinden uzanan kumaşın ucunu tutar.

Ayak bileklerine kadar inen uzun elbise ve üzerindeki kısa mantonun bir parçası sağ omuz üzerinden aşağıya sarkar. Sola doğru ilerleyen figürde bacaklar yandan, gövde cepheden, baş geriye dönük betimlenmiştir.

Önünde çömelmiş durumda yüzeyi aşınmış, çıplak bir kadın figürü daha yer almaktadır ki, bunların Artemis alaylarındaki Nympheler olduğunu düşünmek yanlış değildir.

Sol alt yanda, Niobe ile Nympe arasında iki figür daha bulunur. Bunlardan üstteki yarım uzanmış hacimli bir erkek figürü, alttaki ise boylu boyunca uzanmış çıplak küçük bir erkek figürüdür. Bölge şehirlerinin sikkeleri üzerinde resmedilen Nehir Tanrısı betimlemelerini hatırlatmaları ilgi çekicidir.

Hiç şüphe yok ki, disk in en ilgi çeken yönü çevresindeki on iki burç sembollerinin kabartmalarıdır.

Mermer Apollon Heykeli; Perge, 1971, Kuzey Anıtsal Çeşme; İnce grenli beyaz mermer; Yüksekliği 2,10 m; Roma, İS II. yy ortaları.
Marble statue of Apollo; Perge, 1971, North Monumental Nymphaeum; Fine-grained white marble, h:2.10 m; Roman, Middle of the 2nd century A.D.

Mermer Artemis Heykeli; Perge, 1970, Kuzey Anıtsal Çeşme; İnce grenli beyaz mermer, yüksekliği 2,20 m; Roma, İS II. yy ortaları.
Marble statue of Artemis; Perge, 1970, North Monumental Nymphaeum; Fine-grained white marble; Roman, Middle of the 2nd century A.D.

Diskin alt parçası; Nymphe - Mousa, Koç ve Boğa /
Lower part of the Disc; Nymphe - Mousa, Aries and Taurus

There is the figure of a woman standing under Artemis in the lower half of the disc. She holds the tip of the fabric extending from Artemis' dress with her arms lifted upward. A part of the long dress down to her ankles and the short mantle over it hangs down over her right shoulder. The legs are depicted from the side, the body from the front, and the head as turned backward in the figure advancing towards left. There is a figure of a naked woman in a squatted state with worn surface in front of it, and it is not wrong to think that these are the Nymphs in Artemis' retinue.

There are two more figures between Niobe and the Nymph in the lower left hand. The upper one is a figure of a bulky man half-lying, and the lower one is a small figure of a naked man lying at full length. It is interesting that they remind of the depictions of the River God on the coins of the cities in the region. No doubt, the most interesting

aspect of the disc are the reliefs of the symbols of the twelve signs around it.

Besides all her known properties, it is not surprising at all that Artemis takes place as the master of the sky and astrology in the middle of the moon and stars, hence the symbols of the twelve signs.

It is possible to see the same property also in the sculptures of the Artemis of Ephesus. In this way, we can understand with which figures the twelve signs of Zodiac are depicted.

Each of the signs on the disc, all of which have been preserved except for Aquarius, symbolizes a separate life story, a separate world. However, no doubt Gemini reflects the most colorful story of the mythology of Hellen among them.

The story starts again with a new love affair of father Zeus. This time he falls in love with Leda, the wife of Tyndareos. In the night when Zeus is together with Leda, Leda also makes love with her mortal husband, and she gives birth to Helena and Pollux as a result of her relationship with Zeus, and to Castor and Clytemnestra as a result of her relationship with her husband.

Zeus' sons Castor and Pollux have been the symbol of inseparable solidarity, friendship, brotherhood, and their heroisms by standing shoulder to shoulder have been told in stories. Their first stories that come to mind are their attacking Athens when Theseus kidnaps their sister Helena and getting her back, and their participation in the Kalydon hunt and the expedition of the Argonauts. However, the two brothers cannot participate in the Trojan War for the sake of their sister. Mortal Castor dies in the fight they make to get Phoibos and Hilaria as their wives, and immortal Pollux gets wounded. Father Zeus takes both of his sons into the sky and places them among the stars in order not to separate them. Both of the brothers still blink to their relatives in the world as the sign Gemini.

Just what the reliefs on a marble block of the size of a tray have reminded, from Niobe to Aktaion, from Helena to Clytemnestra!

Do remember to spare a few minutes for the Zodiac disc during your tours in the museum. I hope that both your tour will get more colorful, and that you will make Artemis, who feels a little lonely in a corner of the mosaics hall in the Antalya Archaeological Museum, happier.

With best wishes.

Bilinen bütün özelliklerinin yanında Artemis'in ayın, yıldızların ve, dolaşısıyla on iki burç sembolünün ortasında gökyüzü ve astrolojinin patroniçesi olarak yer alması hiçte şaşılası değildir.

Aynı özelliği Efes Artemis'i heykellerinde de görmek mümkündür. Bu sayede Zodiak'ın 12 sembolünün hangi figürlerle betimlendiğini anlayabiliyoruz.

Kova burcu (Aquarius) hariç diğerlerinin tam olarak koruna geldiği diskin üzerindeki burçlardan her biri ayrı bir hayat öyküsünü, her biri ayrı bir dünyayı sembolleştirir.

Ancak, aralarında Hellen mitolojisinin en renkli öyküsünü hiç şüphesiz İkizler (Gemini) burcu yansıtır.

Öykü yine baba Zeus'un yeni gönül macerasıyla başlar. Bu kez gönlünü Tyndareos'un kızı Leda'ya kaptırır.

Zeus'un Leda'ya kavuştuğu gece Leda ölümlü kocasıyla da beraber olur ki, bu beraberliklerin sonunda Zeus'tan Helena ile Polluks, kocasından da Kastor ile Klytaimestra'yı dünyaya getirir. Zeus'un delikanlıları Kastor ile Polluks kardeşler birbirinden hiç ayrılmayan dayanışmanın, dostluğun, kardeşliğin simgesi olmuş, öykülerde omuz omuza vererek yaptıkları kahramanlıklar anlatılmıştır. Kız kardeşleri Helena'yı Theseus kaçırınca Atina'ya saldırıp kardeşlerini geri almaları, Kalydon avına ve Argonautlar seferine katılmaları ilk akla gelen öyküleridir. Ne var ki, iki kardeş kız kardeşleri Helena uğruna çıkan Troya Savaşı'na katılamazlar.

Phoiben ve Hilaira'yı kendile-

rine eş yapmak için girdikleri kavgada ölümlü Kastor can verir, ölümsüz Polluks ise yaranılır.

Baba Zeus oğullarını ayırmak için ikisini de göğşe alıp yıldızlar arasına yerleştirir. İki kardeş İkizler (Gemini) burcu olarak hala dünyadaki yakınlarına göz kırparlar.

Tepsi kadar bir mermer bloğun üzerindeki kabartmalar neler anımsatmadı ki, Niobe'den Aktaion'a Helena'dan Klytaimestra'ya kadar.

Siz siz olun müze turlarınızda Zodiak diskinde de birkaç dakika ayırmayı unutmayın.

Hem gezinizin daha renkleneceğini, hem de mozaikler salonunun bir köşesinde kendini biraz yalnız hisseden Artemis'i mutlu edeceğinizi umuyorum.

En iyi dileklerimle...

* Prof. Dr. Somay ONURKAN. Perge Artemis Kabartmaları ve Artemis Pergaia, Belleten, C. XXXIII, 1965, S.304 v.d.

*Şurtuluş Savaşı'nın başlangıcı olan
Ulu Önder Atatürk'ün Samsun'a ayak basışının
yıldönümünü, Cumhuriyet'i emanet ettiği gençlerin
bayramı olarak büyük bir coşkuyla kutluyoruz.*

*19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı
Şutlu olsun...*

Atam Şzindeyiz...

ARB Yönetim Şurulu

KUTLAMA

MOTİF

Kültür Merkezi

Tel: 0384 511 48 59 - 511 38 93

Yeni Mh. Ç.E.Ç Yolu No:1 AVANOS-NEVŞEHİR-KAPADOKYA

www.kapadokya-motif.com

Servi Boylum, Al Yazmalım

Prof. Dr. Tuncay NEYİŞÇİ

Çiçeğin Türbanlısı

Bu ülkenin kültüründe derinlemesine kök salmış iki bitki türünden biri "lale" ise diğeri mutlaka "servi"dir. Anadolu kökenli "Lale"yi bu ülkenin logosu yaparak onurlandırmış (!) olmamız bu saptamanın bir ayağını doğrular gibi görünse de ikinci ayağı oluşturan Anadolu kökenli "Servi" için aynı şeyi söyleyebilmek olası değil.

Lale, 16. yüzyılda Anadolu'dan Avusturya'nın başkenti Viyana üzerinden Hollanda'ya ulaşmış ve Anadolulu kadınların

türbanına benzetildiği için "Tulip" adıyla orali olarak ünlenmiş bir muhacirdir. İsim babalığını Yahya Kemal Beyatlı üstadın yaptığı Anadolu kökenli "Lale Devri"nden (1718-1730) yaklaşık bir asır önce (1637), geliştirilmiş bir tek lale soğanının (Viceroy) yetenekli bir esnafın bir yıllık kazancının tam 10 katı fiyatla (3000 Florin) satıldığı Hollanda kökenli "Lale Çılgınlığı" devri yaşanmıştır. Belki de bu nedenle, son milenyumun başından beri ülkemizin logosu olarak hizmet vermeye çalışan lale, yerli-yabancı geniş kitlelerde, ne yazık ki, Anadolu'dan çok Hollanda çağrışımı yaratmaktadır. Yaklaşık 300 yıl sonra

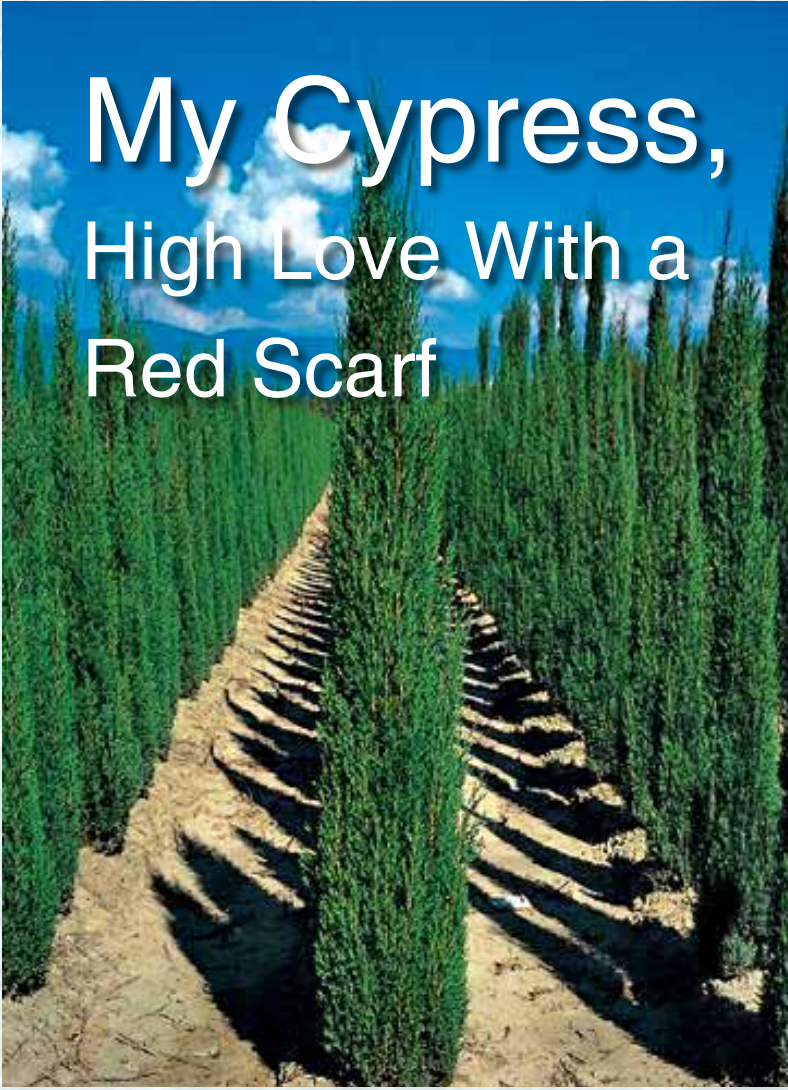
"En Güzel Lale İstanbul'da Yetişir" ve "İstanbul Lalesiyle Buluşuyor" sloganlarıyla başlatılan (2005) laleyi anavatana geri getirerek onurlandırma hareketi, bir gün sıranın serviyeye de gelebileceği düşüncesiyle, bir umut olarak değerlendirilebilir, değerlendirilmelidir de.

Biri boysuz, kısa ömürlü ve soğanlı çiçek, diğeri boylu (30+), uzun ömürlü (4000+) ve kozalaklı ağaç olmasına karşın, lale ile vatandaş servi arasında ilginç benzerlikler vardır. Örneğin; her iki türün de anavatana Asya kıtası ile Anadolu'nun birleştiği coğrafya parçası, eski Tiber ve

*Bir safa bahşedelim gel şu dil-i nâşâde
Gidelim serv-i revanım yürü Sadabâd'e
İşte üç çifte kayak iskelede amade
Gidelim serv-i revanım yürü Sadabâd'e.*

Lale Devri'nin Ünlü Şairi Nedim

My Cypress, High Love With a Red Scarf

*Let's bestow a pleasure to this sad language
My love with a walk like cypress, let's go to the Sadabad
Here are three double boats available at the pier
My love with a walk like cypress, let's go to the Sadabad.
Nedim, the Famous Poet of the Tulip Period*

Prof. Dr. Tuncay NEYİŞÇİ

constitutes the second pillar.

The Turbaned Flower

If one of the two plant species that are deeply rooted in the culture of this country is "tulip," then the other is surely the "cypress." Although the fact that we have honored (!) the "Tulip" with an Anatolian origin by making it the logo of this country seems to confirm one pillar of this determination, it is not possible to say the same for the "Cypress" with its Anatolian origin which

The tulip is an emigrant that reached Holland via Vienna, the Austrian capital, from Anatolia in the 16th century and became famous with the name "Tulip" as it resembled the turban, called tulband in Ottoman, in Persian, dulband, hence the word tulip. About a century (1637) before the Ottoman "Tulip Period" (1718-1730) named by the master Yahya Kemal Beyatli, the Dutch "Tulip Mania" happened, in which a single

developed tulip bulb (Viceroy) was sold for a price which was 10 times the full-year earnings (3000 Florin) of a skilled artisan. Perhaps for this reason, the tulip which serves as the logo of our country from the beginning of the last millenium, unfortunately associates itself in some domestic and European minds with Holland rather than with Anatolia. The movement to honor the tulip by bringing it back to where it was bred for centuries, began in (2005) with the slogans "The Most Beautiful Tulip Grows in Istanbul" and "Istanbul Meets Its Tulip," can be and should be considered as a hope and with the thought that one day this could also happen to the cypress.

Although one is a short, short-lived and a flower grown from a bulb, and the other is tall (30+), long-lived (4000+), a coniferous tree, there are interesting similarities between the tulip and the cypress. For example; the homeland of both species is the geographical area where the Asian continent and Anatolia meet, Mesopotamia between the former Tiber and Euphrates Rivers. Despite the size difference, they have formally similar lines and resemble the Arabic calligraphy of the word "Allah." Both are among the meaningful patterns and words widely used as symbols in a variety of artistic and cultural products such as painted on tiles, woven in textiles and on carpets, in poetry and literature, music, gilding, masonry, in Ebru - paper marbling, legends, as wall decorations and so on. Both remind of geographies and countries other than their homeland.

Cypress Comes from the East

Just like the tulip, the cypress, understood to have both legendary and supernatural connections, was introduced by the Phoenicians to the Medi-

Çini, Kaftan ve Ebruda Lale ve Servi Motifleri / Tulip and Cypress Motifs painted on tile-work, woven in the material of a kaftan and made in Ebru-marbled paper

Fırat Nehirleri arasında kalan Mezopotamya'dır. Büyüklük farkına karşın, biçim olarak benzer çizgilere sahiptirler ve "Allah" lafzının Arapça yazılışına benzerler. Her ikisi de çini, dokuma, yazın, müzik, tezhip, taş işçiliği, halı, ebru, efsane, duvar süslemeleri vb. çok farklı sanat ve kültür ürünlerinde yaygın olarak kullanılan desenler arasındadır. Her ikisi de anayurtlarının dışında başka coğrafyaları, başka ülkeleri çağrıştırmaktadır.

Servi Doğu'dan Gelir

Lalede olduğu gibi, efsanevi, doğaüstü bağlantıları olduğu inanan servi binlerce yıl önce (MÖ 8. YY) Finikeliler tarafından Akdeniz'in diğer coğrafyalarıyla tanıştırmaya başlanmıştır. Akdeniz çanağının en eski tüccar kavimlerinden olan Finikeliler sağlam, dayanıklı ve hoş kokulu odunu nedeniyle servi ağacını özellikle gemi inşasında kullanmışlar ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılayabilmek düşüncesiyle onu uğradıkları tüm Akdeniz ülkelerine götürmüşler ve böylece servinin geniş bir coğrafyaya yayılabilmesinde etkin rol oynamışlardır.

Akdeniz servisi, İtalyan servisi, Toskana servisi, mezarlık servisi, kurşun kalem servisi, İspanya servisi gibi adlar verilen servi bugün tüm Ak-

deniz Bölgesi'nin, ama özellikle de İtalya'nın Toskana Bölgesi'nin simge ağacı haline gelmiştir. Kültürlerindeki yerinin derinliğine ek olarak, yaşayan en yaşlı örneğinin -Zerdüşt ya da Abarku Servisi (4000+)- İran'da (Yezd), dünyanın en geniş (436 ha) saf servi ormanının Türkiye'de (Manavgat/Beşkonak) olmasına karşın serviye, Manavgat Servisi ya da Yezd Servisi gibi adların verilememiş, verdirilememiş olması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Üzerinde düşünülmesi gereken bir başka konu da kültür alanındaki yaygınlık ve kullanım çeşitliliğinin aksine, serviye Anadolu peyzajında mezarlıklar dışında bir başka yerde rastlamanın neredeyse imkansız olmasıdır.

Oysa aynı servi anavatanından çok uzaklarda İtalya'da ve özellikle de Toskana Bölgesi'nde sembol, simge ağaç seviyesine çıkartılmış, tüm Toskana Bölgesi servi ağacı ile özdeşleşmiştir. Sa-

dece Toskana'da yaşayanlar için değil, Toskana'yı yaşamış herkes için servi ağaçları olmayan bir Toskana'nın hayali bile mümkün değildir. Servi odunundan yayılan kesif kokunun etrafındaki havayı etkileyip farklılaştırarak özbeöz Toskanalı bir hava yarattığına inanılır. Bu o kadar öyledir ki, yolu Toskana'dan geçmiş olanlar "Toskana'da servi kokulu Tantil Zamanı" üzerine seyahat yazıları yazmaktalar. Aslında seyyahların ilham kaynağı, bu havadan etkilenip 1906 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan ilk İtalyan şairi Giosue Carducci'dir.

Çocukluk ve gençliği doğduğu Castagneto (ki sonradan bu kasabaya adı eklenmiş, Castagneto Carducci olmuştur) kasabası çevresindeki serviler arasında geçmiş ve Castagneto ile San Guido arasındaki iki yanı servi sralarıyla donatılmış "Servili Yol" ve onun özgün havasından etkilenerek, "I cipressi

Abarku servisi / Abarkuh cypress

Manavgat (Köprülü Kanyon Milli Parkı) Saf Servi Ormanı / Manavgat (Koprulu Kanyon National Park) Pure Cypress Forest

terranean geography thousands of years ago (8th c B. C.). The Phoenicians, who were among the oldest merchants of the Mediterranean basin, used the cypress tree especially in ship construction because of its rugged, durable, and fragrant wood and took it to all the Mediterranean countries which they visited with the idea of meeting their future needs through transplanting it, and thus played an active role in the spread of cypress to a wide geography.

The cypress, which is given names such as the Mediterranean cypress, the Italian cypress, the Tuscany cypress, the cemetery cypress, the pencil cypress, and the Spanish cypress, has become the symbolic tree of the Mediterranean Region but especially today of the Tuscany Region of Italy. Although the oldest living example of a cypress tree - the Zoroastrian or Abarkuh Cypress (4000 +) - is in Iran (Yazd) and the largest (436 ha) pure cypress forest is in Turkey (Manavgat/Beskonak), in addition to the depth of its place in their cultures, it is fact that needs to be considered, that the cypress has not been named, the Manavgat Cypress or the Yazd Cypress. And another issue that needs to be considered is that, contrary to its prevalence and diversity of its use in the cultural area, it is almost impossible to come across the cypress in a places other than in the cemeteries in the Anatolian landscape.

However, the same cypress is put up to the level of a symbolic tree far away from its homeland, in Italy and especially in the Tuscany Region, and all the Tuscany Region has become synonymous with the cypress tree. It is impossible even to imagine a Tuscany

without cypress trees not only for those who live in Tuscany, but for everybody who has visited Tuscany. It is believed that the dense scent emitted by the cypress wood affects and differentiates the surrounding air and creates a unique Tuscan air. This is so much so that, the those who have passed through Tuscany write travel literature on the "Cypress Fragrant Holiday Time in Tuscany." In fact, the source of inspiration for the travellers is Giosue Carducci, the first Italian poet who was affected by this air and won the Nobel Prize for Literature in 1906. His childhood and youth was passed amongst the cypresses around the town of Castagneto (later, his name was added to this town which became Castagneto Carducci) where he was born, and he wrote his famous poem which he called "I cipressi che a Bolgheri- Before San Guido" inspired by the "Cypressed Road" extending between Castagneto and San Guido with rows of cypress on both sides, and its unique air. The first stanza of this poem, which has had a huge impact on the proliferation of the cypress in Tuscany, is as follows, in my amateur translation;

Before San Guido

*The lofty and slender cypresses at Bolgheri,
Run in double file to San Guido town.
Giant youths, almost running free,
They dance around, meet me and look me up and down.*

This poem of Carducci turned Viale de Cipressi (The Cypressed Road) into one of the most important and must-see touristic destinations in Tuscany, as well as causing the famous Tuscan vineyards and thus wines to be overshadowed (!) by the cypress. When I was invited by the Municipality of Castagneto Carducci to give a lecture on the cypress within the scope of the Celebrations of the 100th Year of the Nobel Prize of 2006, I walked this road from beginning to end, and was amazed to see the crowd of tourists who were walking, cycling and running like me.

Also the emigrant cypress trees which are thought to have been brought to Italy by the Etruscans who migrated from Western Anatolia as a result of the oppression visited upon them by the Greeks on the Lydians and Trojans, have reached, or more accurately, have been made to reach the honor of a world-famous symbolic tree of another geography far away from their own homeland. Although the cypress tree has penetrated deeply into our culture, created the largest pure cypress forest in the world in our country, and become the subject of poems and epics, I think we are losing 1-0 against Italy in the context of the importance given to the cypress tree.

Not "Selvi" but "Servi"

The cypress (*Cupressus sempervirens*), which constitutes one of the basic and symbolic tree species, together with stone pine, red pine and olive, is a blessed tree species which has been known and used since the dawn of history. The cypress is a species with two different looking types; one is the "branched cypress" (*Cupressus sempervirens* var. *Horizontalis*) which extends its branches to sides, and the other one is the "pyramidal cypress" (*Cupressus sempervirens* var. *Piramidalis*) which looks like a green flame and which has an apex in the shape

che a Bolgheri- Before San Guido” adını verdiği ünlü şiirini yazmıştır. Toskana’da servilerin ön plana çıkmasında çok büyük etkisi olan bu şiirin ilk dördlüğü benim amatör çevirimle şöyledir;

San Guido Önlerinde

Bolgheri’de görkemli ve narin serviler,

Çift sıra olmuş San Guido’ya koşuyorlar,

Dev delikanlılar, sanki kayıtsızcasına koşuyorlar,

Etrafımda raks ediyor, benimle tanışıyor ve beni tepeden tırnağa süzüyorlar.

Carducci’nin bu şiiri 4,5 km uzunluğundaki Viale de Cipressi’yi (Servili Yol) Toskana’nın en önemli, görülmesi mutlak turistik ürünlerinden birine dönüştürmüş olduğu gibi, ünlü Toskana üzüm bağları ve dolayısıyla şaraplarının servinin gölgesinde kalmasına da (!) neden olmuştur. Nobel Ödülü’nün 100. Yılı Kutlamaları kapsamında 2006 yılında servi konusunda bir konferans vermek üzere Castagneto Carducci Belediyesi tarafından davet edildiğimde bu yolu baştan sona yürümüş ve benim gibi yürüyen, pedal basan, koşan turist kalabalığını görünce hayretler içinde kalmıştım.

Yunanlıların Lidyalı ve Truvalılara yaptıkları baskılar sonucu Batı Anadolu’dan göçen Etrüskler tarafından İtalya’ya getirildiği düşünülen muhacir servi ağaçları da, anavatanlarından çok uzaklarda bir başka coğrafyanın dünyaca ünlü simge, sembol ağacı onuruna ulaşmışlar, daha doğru bir ifadeyle, ulaştırılmışlardır. Kültürümüze derinlemesine nüfuz etmiş, dünyanın en büyük saf servi ormanını ülkemizde oluşturmuş olmasına, şiirlere, destanlara konu edilmesine karşın servi ağacı bağlamında galiba İtalya karşısında da 1-0 gerideyiz.

“Selvi” Değil “Servi”

Fıstık çamı, kızılçam, zeytin ile birlikte Akdeniz peyzajının asal ve sembolik ağaç türlerinden birini oluşturan servi (*Cupressus sempervirens*) tarihin çok eski çağlarından beri tanınan ve kullanılan kutsanmış bir ağaç türüdür. Servi biri dallarını yanlara doğru uzatan “dallı servi” (*Cupressus sempervirens* var. *Horizontalis*) ve diğeri yeşil bir aleve benzeyen, mızrak başı ya da sütun biçimli tepe çatısına sahip “piramidal servi” (*Cupressus sempervirens* var. *Piramidalis*) olmak üzere iki farklı görünüşte bireyleri olan bir türdür.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü’nde servi, kökeni Farsça olan bir sözcük ola-

rak “servigillerden,” Akdeniz Bölgesi’nde yetişen, yapraklarını dökmeyen, ince uzun bir ağaç olarak tanımlanmaktadır. Sözcük Farsça “serv” kökünden gelmektedir ve dilimize servi olarak girmiştir. Ancak “R” harfi Türkçe’de sevilme ve iyi söylene-meyen bir ses olduğundan zamanla halk ağzında “selvi” ve “selbi” biçiminde söylenir olmuştur. Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu’na göre bilimsel (Latince) adı “*Cupressus sempervirens*” olan ağaç türünün doğru yazılışı “servi” şeklindedir.

Türkçede, özellikle bitki adlarında, büyük bir kargaşa söz konusudur. Adlar yöreden yöreye önemli farklılıklar sergileyebilmekte ve aynı ad değişik yörelerde değişik cinsler ya da türler için kullanılabilir. Örneğin botanik açıdan en ufak yakınlıklarının olmamasına karşın, pek çok yörede halk görünüş olarak serviye çok benzeyen Anadolu kavağını (*Populus nigra* var. *Pyramidalis*) servi olarak adlandırmaktadır. Servinin doğal yayılış bölgeleri arasında eski ve yeni Türk ülkeleri de olduğundan servinin Türkçe bir adının da olması gerekir ve büyük bir olasılıkla bu ad “Andız” olmalıdır. Antalya’nın da dahil olduğu Anadolu’nun pek çok yöresinde dallı serviye “andız,” piramidal serviye de “servi andızı” denilmektedir. Bazı yörelerde ardıc (*Junipe-*

Servili Yol (Viale de Cipressi) Boulgheri ve Toskana Peyzajında Serviler / Cypress Road (Viale de Cipressi)/Cypresses in the Boulgheri and Tuscany Landscape

ARDIÇ KİTABEVİ

“Doğru ve Güvenilir”

Kitapseverlerin Buluşma Noktası

Aradığınız her dilde kitaplar burada.

Selekler Çarşısı No:66-67 ANTALYA
Tel: 02422470356 - Fax: 02422470381 - Gsm: 05559604044
www.ardickitabevi.com.tr - ardicantalya@gmail.com

rus) ile andız adları birbirine karışmakta, bazen de değişik bitki ya da olaylara andız adı verilebilmektedir. Adını servinin bilimsel adından alan Kıbrıs Adası'nda da serviye andız adının verilmiş olması ilginçtir. Bazı kaynaklar Kıbrıs adının (İngilizce: cypress, Almanca: zypern, Fransızca: chypre) adada bol bulunan bakır (cyprium) madeninden, bazıları da adaya Finikeliler tarafından getirilen servi ağacından ötürü verilmiş olabileceğini ileri sürmektedir.

Doğanın Elif'i

İster tasavvufta, düzgün ve uzun boyu ile Kur'an'daki Allah lafzının yazılışının ilk harfi olan elif'e, Vahdet-i Vücut'un bir işaretine, ister yaşam veren alev ya da yaşam alan mızrak ucuna benzetilsin, servi tüm çağlar ve tüm kavimler tarafından dikkate alınmış, kutsanmış, yaşamlara ve kültürlere dahil edilmiş efsanevi bir ağaç türüdür.

Uzun ve düzgün boyuyla Tanrı'ya giden yolu ve hiç sararıp solmayan, her dem yeşil yaprakları, dayanıklı odunu ve doğa koşullarına dayanıklılığıyla sonsuzluğu sembolize eden servi ağacının tepesi aşağı doğru sanki

başında durduğu kişiye bakmaya çalışıyormuş gibi hafif kıvrık, acı çekiyor, yas tutuyor ve Tanrı'ya teslimiyetini simgeliyormuş gibi boynu büküktür. Servi ağacı rüzgarda sağa sola sallanırken Tanrı'nın adını fısıldar gibi hoş ezgiler çıkarır. Derinlere giden kökleriyle yeraltı, dayanıklı gövdesiyle yerüstü ve bulutlara değecekmişçesine dimdik uzanan dallarıyla gökyüzü arasında, bir başka anlatımla, yaşamla-ölüm, bedenle-ruh, insanla-Tanrı arasında bir köprü, bir bağlantı kuruyormuş duygusu verir. Gerek uzak geçmişte ve gerekse günümüzde servinin, başta bizimki olmak üzere, farklı kültürlerde, yazının başındaki türkuaz renkli servi görseli gibi, en yaygın "Hayat Ağacı" motifi olarak kabulü, her şeyden çok, bu dik duruş, bu köprü oluş özelliği ile ilgili olmalıdır.

Servi Uludur

Aro dergimizin önceki sayılarından birinde belirtmiş olduğumuz gibi, dünyanın halen yaşamını sürdürmekte olan en yaşlı canlıları Kuzey Amerika'nın Kaliforniya bölgesindeki çam (Pinus aristata) ağaçlarıdır. İncil'de en uzun yaşamış insan olarak tanımlanan "Methuse-

lah" adıyla anılan bu çamlar İsa'dan yaklaşık 3600 yıl önce bir kahve çekirdeği kadar küçük tohumların çimlenmesi sonucu yaşama şansı bulmuşlardır. Bugün (2012) bu kısa boylu çam ağaçları tam ve kesin olarak (yıllık halka sayımıyla) 4844. yaş günlerini kutluyorlar. Ortalama insan ömrü 80 yıl olarak kabul edilse - ki Japonya'da kadınların ortalama ömrü 83 yıl civarındadır - nerede ise 60 kuşağa karşı gelir bu yaş. İkinci sırada 3622 yaş ile Güney Amerikalı (Şili, Arjantin) bir servi türü, Patagonya Servisi (Fitzroya cupressoides) bulunuyor. Daha yaygın olarak bilinen Kaliforniyalı Sekoyaların (Sequoiadendron giganteum) en yaşlısı ise bugün sadece (!) 3266 yaşında. Tahminen en yaşlı ağaçlar listesinin ikinci sırasında da İran'ın Yezd kenti yakınlarında 4000 yaşında olduğu tahmin edilen (5-8 bin yaşında olduğunu ileri sürenler de var) bir servi ağacı, Abarku servisi bulunmaktadır.

Bu kesintisiz ve uzun yaşam, bir anlamda servinin hangi nesnel nedenle farklı kültürlerde, çok uzun sürelerden beri en yaygın "Hayat Ağacı" motifi olarak kullanıldığını açıklıkla ortaya koymaktadır.

Servi Güzelliktir, Sevgilidir, Şiirdir

Kültürümüzde sevgilinin endamı, servi ağacının dengeliği, ağırbaşlılığı, kıvrak hareketleri ve büyüleyici gövdesi dikkate alınarak, "servi gibi," "servi boylu" gibi deyimlerle tanımlanmaya çalışılır. Yazımızın başlığını oluşturan "Servi Boylum, Al Yazmalım" deyişi, Türk sinemasının sultanı Türkan Şoray'ın kişiliğinde güzel bir sevgiliyi tanımlamıştır. Benzer biçimde, açık

of a spear head or column.

The cypress is identified as a thin and tall tree of the “cypress familia,” growing in the Mediterranean Region, which is evergreen, and is a word of Persian origin, in the Turkish Dictionary of the Turkish Language Association. The origin of the word is “sarv” in Persian and has entered into our language as “servi.” However, as the letter “R” is an unpopular sound in Turkish which cannot be pronounced well, it came to be pronounced, “selvi” and “selbi” in public language over time. The correct spelling of the tree species, the scientific (Latin) name of which is “*Cupressus sempervirens*,” is “servi” in Turkish, according to the Turkish Language Association Editorial Guidelines.

There is a big commotion in Turkish especially in plant names. The names may show significant differences from region to region, and the same name may be used for different genera or species in different regions. For example, although there is not the slightest proximity in terms of botanics, people call the Anatolian Poplar (*Populus nigra* var. *Pyramidalis*), which very much looks like the cypress, as cypress, in many regions of the country. As there are the old and new Turkish countries among the natural area of spread of the cypress, the cypress should also have a Turkish name, and most probably this name should be “Andiz.” The branched cypress is called “andiz,” and the pyramidal cypress is called “servi andizi” in many regions of Anatolia, including in Antalya. In some regions, the names ardic (*Juniperus*) and andiz are confused, and sometimes the different plants or cases can be called andiz. It is interesting

that the cypress is called andiz on the Island of Cyprus which derives its name from the scientific name of cypress. Some sources suggest that the name Cyprus (English: cypress, German: zypern, French: chypre) might be given due to the copper (cyprium) mineral abundant in the island, and some suggest that it might have been given due to the cypress tree brought to the island by the Phoenicians.

The Alif of Nature

Whether resembled to alif, the first letter of the word Allah in the Qur'an with its smooth and long shape, in Sufism, a sign of Oneness, of the Unity of the Almighty, or to the life giving flame or life-taking spear head, the cypress is a legendary tree species that is taken into account, is blessed and incorporated into lives and cultures by all ages and nations.

The top of the cypress tree, which symbolizes the path to God with its long and smooth shape and eternity with its never paling or fading, evergreen leaves, its durable wood and its resistance to natural conditions, is slightly curved as if it is trying to look down at the person it stands over, and its neck is bent as if it is grieving, mourning or perhaps symbolizing its submission to God. The cypress tree makes lovely melodies as if it whispers the name of God while swaying to and fro in the wind. It gives a sense of installing a bridge, a connection from the underground through its deep roots, the surface with its durable body, and the sky with its erect extending branches, as if to touch the clouds, in other words, all between life and death, body and soul, human and God. The acceptance of the cypress as the most com-

mon “Tree of Life” motif both in the distant past and today, in different cultures and especially in ours, like the turquoise-colored cypress image at the beginning of the article, must above all be related to this feature of standing erect, of signifying a bridge between worlds.

The Cypress is Great

As stated in one of the previous issues of ARO Quarterly, the world's oldest living creatures are the pine (*Pinus aristata*) trees in the California region of North America. These pines, which are referred to as “Methuselah” defined as the longest lived people in the Bible, had the chance to live as a result of the germination of the seeds as small as a coffee bean about 3600 years before Christ. Today (2012), these short pines are celebrating their 4844th birthday (by annual ring count). If the average life expectancy is considered to be 80 years - whereas the average life of women in Japan is 83 years - this age almost corresponds to 60 human generations. In the second place, there is a South American (*Chile, Argentina*) species of cypress, the Patagonia Cypress (*Fitzroya cupressoides*) with 3622 years. And the oldest of the Californian Redwoods (*Sequoiadendron giganteum*) which are more commonly known are only (!) 3266 years old. Presumably, in the second rank of the list of the oldest trees, there is a cypress tree, the Abarkuh cypress which is near to the city of Yazd, Iran and which is estimated to be 4000 years old (there are those who suggest that it is between 5 and 8 thousand years old).

This continuity, longevity clearly reveals in a sense the objective reason why the cypress

Serv-i Simin (Gümüş Servi) / Serv-i Simin (Silver Cypress)

sözlülük, doğruluk ve gençlik-ten söz etmeye kalkıştığımızda da servi ağacını bir model, bir referans olarak gösterme alışkanlığımız vardır. Yazının başında Lale Devri'nin ünlü şairi Nedim'den alınan misralarda geçen "serv-i revan" deyi mi de servi gibi ince uzun sevgilinin su gibi akıp giden yürüyüşünü tasvir eder.

Osmanlı'da padişah ve saraya mensup devlet ricalinin eğlenmeleri için yapılan mehtabın musiki ile güzelleştiği gecelere "Mehtabiye" ya da "Serv-i simin alemi" (gümüş servi) adı verilir. Namık Kemal İntibah (Uyanış) adlı romanında baharın gelişi, doğanın uyanmaya başlayışını "Mehtâbın baharda deryaya (denize) aksini seyretmelidir ki serv-i sîminin letafetinde olan kemali anlamak mümkün olabilsin. Havalılar berrak, sular sâf, serv-i sîmin ise güya ki nurdan dökülmüş bir peri kızı gibi anadan doğma çıplak suya girer, şinâverliğe (yüzmeye) başlar. Vücuduna dokunan her katre

su iken nur kesilir. Derya arasında, güzerân-ı hayal (hayal geçmesi) için minhac-ı hakikat (gerçek yolu) gibi nurâni (ışıklı) bir cadde peydah olur" cümleleriyle tanımlarken Faruk Nafiz Çamlıbel'in hepimizin lise edebiyat derslerinden hatırlayacağı aruz vezni ile yazılmış şu dizeleri hala hafızalarımızda tazeliğini korumaktadır.

*Ah eden kimdir bu saat kuytuda
Sustu bülbüller hiyaban uykuda
Şimdi ay bir serv-i sîmindir suda
Esme ey bâd esme cânân uykuda*

Bu ülkede mezarlıklara servi ağacı dikmek toplumsal bir kültürdür. Çünkü servi ağacının kötü kokuları giderici bir özelliği vardır. Servi ağacının rüzgarda salınırken 'hu' diye ses çıkararak Allah'ın adını zikrettiğine ve her zikredişte kabirdekinin günahlarının affedildiğine inanılır. Yahya Kemal Beyatlı böylesi bir durumu şu beyitleriyle şiire dökmüştür;

*"Ve serin serviler altında yatan
kabrinde,
Her seher bir gül açar, her
gece bir bülbül öter."*

Servi İlhamdır

Yanlış hatırlamıyorsam Türk resim sanatında her tablosuna bir servi ağacı figürü yerleştirmeyi adet edindiği için "Servili" lakabı ile anılan bir ressamımız, Servili Ahmet Emin (1845-1892) vardı. Dünyanın en ünlü ressamlarından biri olarak bilinen Hollandalı Vincent van Gogh (1853-1890) ile aynı yıllarda fırça sallamaya başlamış olan Servili Ahmet Emin'in adı asker ve yurt dışına gönderilmiş resim sanatçıları arasında geçmektedir. Servili aynı zamanda filmi oymacılığı ve fotoğrafçılık da yapmış ve ülkemize fotoğraf sanatını getiren kişi olarak tanınmıştır. Eserlerinin tümünde olmasa da, servi figürünü sıklıkla kullanmış sanatçılardan biri de, ne tesadüftür ki, Servili Ahmet Emin'in çağdaşı eski kulağı kesik (!) ünlü

Vincent van Gogh'un fırçasından serviler / Cypresses from the brush of Vincent van Gogh

has been employed in different cultures as the most common "Tree of Life" motif for a very long period of time.

Cypress is Beauty, Lover, Poetry

In our culture, the stature of the lover is associated through expressions such as "like cypress," "cypress-high," considering the stability, dignity, lithe movements and the enchanting body of the cypress tree. The expression "My Cypress-High Love with Red Scarf" forming the title of our article has identified a most beautiful lover in the personality of Turkan Soray, the sultan of the Turkish cinema. Similarly, we have the habit of indicating the cypress tree as a model, in our attempts to talk about openness, honesty and youth. And the "serv-i revan" (a walk like cypress) expression in the verses of Nedim, the famous poet of the Tulip Period, at the beginning of the article, describes the march of the lover, who is thin and tall like the cypress, flowing like water.

Under the Ottomans, the nights which were held for the recreation of the sultan and the state officials, when the moonlight became more beautiful with music, were called "Mehtabiye" or "Serv-i simin alemin" (silver cypress entertainment). While Namik Kemal identifies the arrival of spring, the waking up of nature in his novel called "Awakening" with the sentences "In order to understand the perfection with the grace of a silver cypress, the reflection of the moonlight on the sea should be watched in spring. The weather is clear, the water is pure, and the silver cypress enters the water like a naked fairy girl cast from holy light, and starts to swim. Every drop touching her body

becomes holy light while being water. A holy lighted street appears in the sea like a true path for the passing of dreams," the following verses of Faruk Nafiz Camlibel written in aruz prosody that all of us remember from our high school literature courses, remain fresh in our memories.

*Who is it saying ah at
this hour in the hideaway
The nightingales fell silent,
the street with trees is asleep
Now the moon is a silver
cypress in the water
Wind, don't flow, the beloved
is asleep*

In this country, it is a part of social culture to plant cypress trees in cemeteries, because the cypress tree has the ability to remove bad odors. It is believed that the cypress tree mentions the name of Allah by making a "hu" sound while swaying in the wind, and in consequence the sins of the one in the grave may be forgiven. Yahya Kemal Beyatli made a poem related to such a situation with the following couplet;

*"And in his grave underlying
cool cypresses,
Each dawn a rose opens, each
night a nightingale sings."*

Cypress is Inspiration

If I remember correctly, there was a Turkish artist of the art of painting, Servili Ahmet Emin (1845-1892), nicknamed "Servili" (with cypress) as he had the habit of placing the figure of a cypress tree in every one of his paintings. The name Servili Ahmet Emin, who began painting in the same year as the Dutchman Vincent van Gogh (1853-1890), today one of the world's most famous artists, is numbered among the artists who were soldiers and were sent overseas. Servili also

dealt with ivory carving and photography, and is known as the person who brought the art of photography to our country. What a coincidence it is that, another one of the artists who frequently used the cypress figure in his works, if not in all of them, is the famous artist Vincent van Gogh, the contemporary of Servili Ahmet Emin. Van Gogh described the warm relationship between the cypress and himself in a letter he wrote from the South of France to his brother Theo, three years before his death, in 1889, with the following words; "The cypress constantly kept my mind busy. The image of the cypress tree has a line and ratio as beautiful as an Egyptian obelisk, and its green color has an incredible perfection feature... The cypress is a black paint spot splattered on a sunny landscape, an interesting black touch that I cannot even dream of doing the same." What is interesting and thought-provoking is that, although I could put a few samples of the paintings of the world famous artist van Gogh with cypresses, I could not put even a single sample from Servili Ahmet Emin who is not known even in his own country. Just as is the case with the tulip, it means that we are also down 1-0 against the Dutch in regard to the cypress which is Anatolian in its essence.

Tree of Life

The tree as a motif is the common denominator of many societies that seem to be unrelated to each other. The oak in France, the linden in Germany, the ash in Scandinavia, the cedar in Lebanon, the banyan in India, the beech in Siberia, and the cypress tree in the Turkish culture, which combine the three layers of the universe, have a special place relating to life and death. The cypress is

Duvar Süsü Olarak Hayat Ağacı / The tree of Life as a motif of wall decoration

ressam Vincent van Gogh'tur. Van Gogh ölümünden üç yıl önce, 1889 yılında kardeşi Theo'ya Fransa'nın güneyinden yazdığı bir mektubunda servi ile arasındaki sıcak ilişkiyi şu sözlerle açıklamıştır; "Servi sürekli olarak aklımı meşgul ediyordu. Servi ağacının görüntüsü bir Mısır obeliski kadar güzel bir çizgi ve bir orana sahiptir ve yeşili inanılmazı güç bir mükemmeliyet özelliği taşır... Servi güneşli bir peyzaja sıçramış siyah bir boya lekesi, benzerini yapmayı hayal bile edemeyeceğim ilginç bir siyah dokunuştur". İlginç ve düşündürücü olan, bu makaleye dünyaca ünlü sanatçı van Gogh'un servili tablolarından birkaç örnek koyma imkanını bulmama karşın kendi ülkesinde bile tanınmayan Servili Ahmet Emin'den tek bir örnek bile koyma imkanı bulamamış olmamdır. Tıpkı lalede olduğu gibi, özbeöz Anadolu servi konusunda da aynı Hollanda karşısında yine 1-0 gerideyiz demektir.

Hayat Ağacı

Ağaç motifi birbiriyle ilişkisizmiş gibi görünen birçok toplumun ortak paydasıdır. Fransa'da meşe, Almanya'da ıhlamur, İskandinavya'da dişbudak, Lübnan'da sedir, Hindistan'da banyan, Sibiry'a'da kayın, Türk kül-

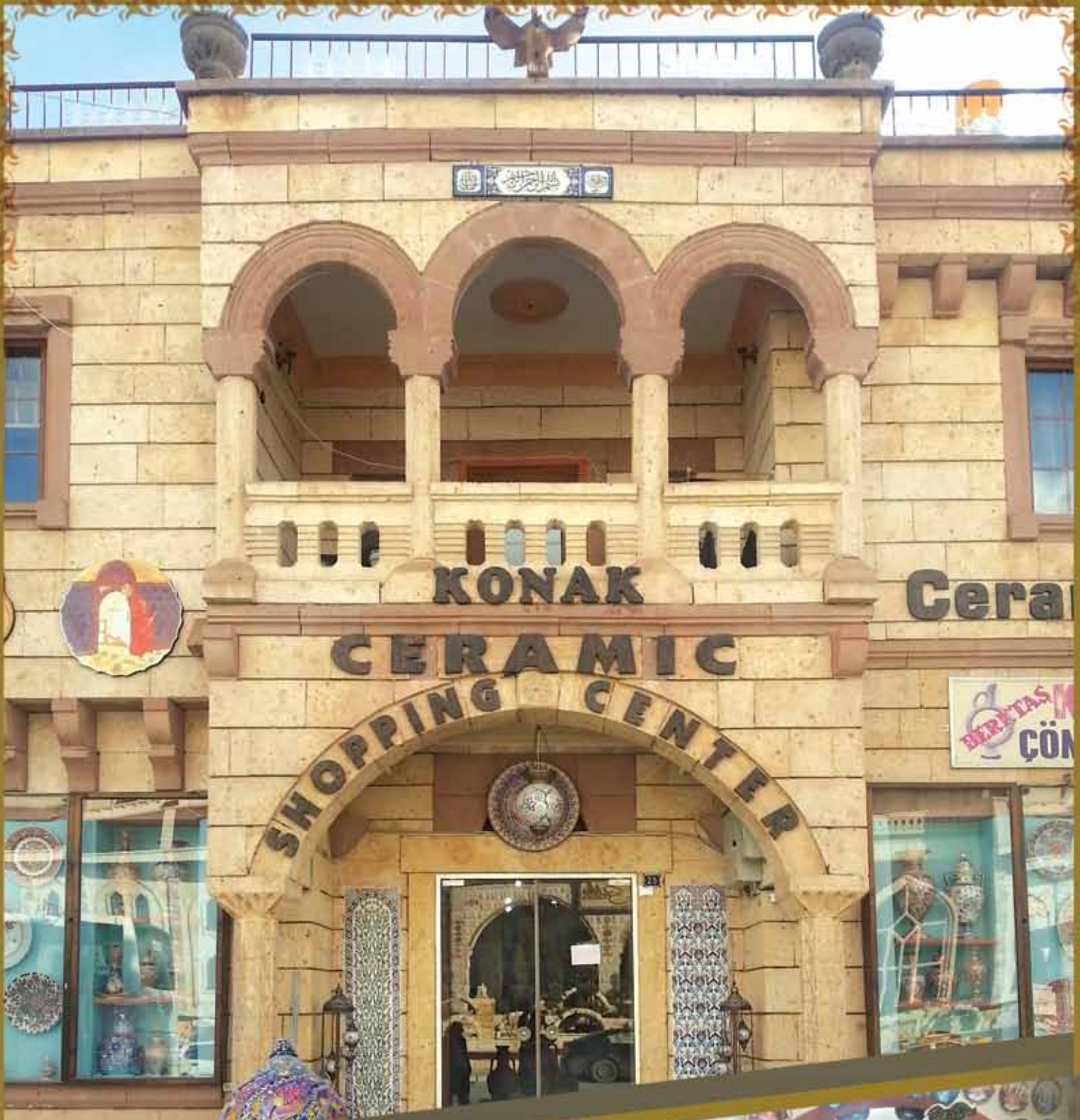
türünde ise evrenin üç katını birleştiren servi ağacının özel ve yaşama-ölüme dair bir yeri vardır. Servi "Hayat Ağacı"dır ancak paradoksal bir biçimde ölümü de temsil eder. Hayat Ağacı, insanlık tarihinin çeşitli dönemlerinde en fazla kullanılan semgesel tema olmuştur. Örneğin, Sümerler döneminde Ur şehrinin kralı Nanu'nun ay tanrıçası Sin'in karşısında tapınma sahnesi ile Tanrı Shamash'a tapınma görüntüsünde ve Roma dönemi Anadolu mezar taşlarında hayat ağacı motifinin tasvir edildiği gözlenmektedir.

Selçuklu Hayat Ağacı motiflerinde hayat ağacı göğün katlarını simgeleyecek biçimde yedi ya da dokuz yapraklı olarak resmedilmiştir. Osmanlı kültüründe minareye benzer biçimiyle servi hayat ağacıdır ve dallarına konmuş kuşlar hayatın içindeki canları yani insanı simgeler. Büyümek için güneşe ihtiyaç duyduklarından sürekli gökyüzüne doğru yükselişleri hayat ağaçlarına mistik bir anlam yüklenmesi ne de neden olmuştur.

Servi ağacının hayat ağacı ile özdeşleşmesi, mezarlık ve kutsal alanlara dikilme geleneği, onun doğaüstü güçleri olduğu ve odununun

kesif kokulu asal yağlarının kötülükleri hatta ölünün kendi kokusunu bile ortamdaki uzak tuttuğu ve böylece öteki dünyaya daha güvenli bir geçişi mümkün kıldığı inanıcıdır. Mısırlıların mumyalarını korumak, bozulmasını engellemek için servi odunu kullanmalarının nedeni bu inanç ile ilgili olmalıdır. Eski Yunan ve Roma'da yeraltı tanrısı Pluton'un simgesi olan servi cehennem ilahları ile ilişkilendirilmiştir. Roma cenaze törenlerinde, yaşam-ölüm arasındaki ilişkinin bir işareti olarak, ceset katafalkta durur ve yas tutanlar tarafından ebedi istirahatgahına doğru taşınırken servi dallarıyla süslenmesi de aynı geleneğin uzantısıdır.

Geçmişte ve de günümüzde kutlu olarak kabul gören bazı kişilerin mezarlarının yanı başına, ruhlarının onda yaşamaya devam etmesi için, bir servi fidanı dikilirmiş. Yunan ya da Roma kültüründe ölümler, benzeri bir inanışla, servi odunundan yapılmış bir tabutla birlikte gömülür ve servi dallarıyla süslenirdi. Bu gelenek günümüzde Katolik papazlar için sürmektedir. Tıpkı sevgilisi Adonis'in yasını çeken Afrodite'nin yaptığı gibi, trajedi tanrıçası Melpomene de yaşamı, ölümü ve üzüntüyü simgeleyen

KONAK SERAMİK

Yeni Mah. Kızılırmak Cad.

No: 25 AVANOS, NEVŞEHİR

Tel: (0384) 511 26 43 - Faks: (0384) 511 26 42

Ahmet SAYAN Cep: (0543) 635 49 00

servi dallarından örülmüş bir taç giyer.

Efsanevi Servinin Efsanesi

Servi, incir, zeytin, nar, sedir gibi kutsal kitapların yer verdiği ağaçların hemen hepsinin bilinen en azından bir efsanesi vardır.

Servi ile ilgili efsanelerden birine göre, Havva ile birlikte cennetten yeryüzüne kovulan Adem 900 küsur yaşındayken öleceğini hisseder ve Tanrı'dan kendisini ve dolaşısıyla tüm insanlığı bağışlamasını dilemeye karar verir. Bu amaçla oğlu Sit'i Cennet Bahçesi'ne gönderir. Bahçenin bekçiliğini yapan melek, Sit'in duası üzerine İyi-Kötü Ağacı'ndan aldığı üç tohumu ona verir ve öldükten sonra babasının ağzına koyup öyle gömmesini söyler. Adem ölür ve bugünkü İsrail sınırları içinde kalan Tabor Dağı yakınında Hebron Vadisi'ne gömülür. Adem'in ağzında yeşeren ve kök salan üç tohumdan Akdeniz ikliminin simgesi üç ağaç filiz verir, **zeytin, sedir ve servi**.

Ateşe tapanlar için, belki de aleve benzeyen biçimiyle ilgili olarak, servi kutsal bir ağaç türü olarak kabul edilir ve bu inancın yaygın olduğu İran'da derin kültürel anlamlara sahip bir ağaç türüdür. İran edebiyatının en büyük ve en ünlü eserlerinden biri olarak kabul edilen ve eski İran efsaneleri üzerine kurulu manzum destanı Şehname'de Firdevsi Kaşmir ya da Zerdüşt Servisi adıyla bilinen devasa boyutlarda efsanevi bir servi ağacının hikayesi anlatılır.

Tarihçilere göre Zerdüşt bir iyilik işareti olarak ve Kral Vithaspa'nın Zerdüşt inancına geçmesini kutlamak amacıyla cennetten getirildiğine

inanılan iki servi fidanının birini Faryumaz'a diğerini de Kaşmir'e dikmiştir. Bu fidanların her ikisi de zaman içinde dikkat çekici boylara ulaşmışlardır.

Abbasi Halifesi Mütevekkil bu muhteşem servi ağaçlarından haberdar olur ve onları görmek ister. Ancak tahtını bırakmaya cesaret edemediğinden ağaçların itina ve dikkatle kesilmelerini ve taşıma sırasında hiçbir zarara uğratılmadan tüm dal ve gövdelelerinin bulunduğu kente getirilmesini emreder. Plana göre usta marangozlar kesilen servileri taşıyacaklar ve halifenin yaşadığı kentte yeniden eski hallerine getireceklerdir. Böylece Halife Mütevekkil gölgesinde 10 000 koyunun dinlenebildiği, dalları arasında sayılması imkansız kuşun sığınabildiği ağaçların ihtişamını görme şansını elde edebilecektir. Mütevekkil'in tek derdi bu efsanevi servi ağaçlarını görmek değildir elbette. O bu ağaçların kerestelerini Samarra'da yeni yaptırmakta olduğu sarayının inşaatında kullanmayı düşünmektedir. Mütevekkil Zerdüşt servisinin kesimi için ülkenin en yetenekli marangozunu görevlendirir. Marangoz ilk iş olarak bu heybetli ağacı kesebilecek özel bir testere imal eder.

Halifenin Zerdüşt Servisini kestirme gibi bencilce niyetinin anlaşılması üzerine ağacı kutsal kabul edip saygı gösteren İranlılar halifenin adamlarını bu niyetinden vazgeçmesi için ikna etmeye çalışırlar ancak başarılı olamazlar ve servi kesilir. Kesilen Zerdüşt servisi yere ölesine şiddetle düşer ki neden olduğu sarsıntı çok uzaklardaki köylerde bile hissedilir. Kesime şahit olanlar gece boyu kuş ve diğer canlıların çığlıklarını duyarlar. Servinin

kesilip taşınması 500 000 direme mal olacak ve taşınması için 300 deveye gerek duyulacaktır. Ancak kereseler henüz Samarra'ya ulaşmadan Halife Mütevekkil kölelerinin suikastine kurban gittiğinden Halife Zerdüşt Servisini asla görememiştir. Bunu "ilahî kaderin tecellisi" olarak adlandırmak uygun düşmez mi?

Servinin adını ve en yaygın görevini anlamamıza yardımcı olan ve bu topraklarda yaşanmış söylencenin yine bu toprakların yetiştirdiği bir bilge, Ünlü Anadolu coğrafyacı Strabo'ya atfedilen biçimi ise şöyle;

Leto, ikizleri Artemis ve Apollo'yu Likya'da içinden Cenchrius ırmağı geçen ve servi ağaçlarının baskın olduğu kutsal Ortygia korulduğunda dünyaya getirmiştir. Cenchrius ırmağının perisi Ortygia bu doğumun hem ebeliğini yapmış, hem de ışığın, müziğin tanrısı Apollo'yu bu kutsal korulukta büyüt-müştür. Servinin yanında farklı ağaç türlerine de ev sahipliği yapan bu muhteşem korulukta Apollo'nun görkemli, altın boynuzları gümüş ve değerli taşlarla bezeli, çevrede yaşayan herkesin sevdiği, beslediği, evlerine konuk ettiği kutsanmış geyiği de yaşamaktadır. Günlerden bir gün Apollo ormanda dolaşırken Cyparissus adlı büyüleyici şiirler yazan yiğit bir avcı ile tanışır. Genç avcı okuduğu şiirlerle Apollo'nun kalbini çalar. Bu aşkla Apollo periler tarafından korunan kutsanmış geyiğini Cyparissus'a hediye olarak verir. Cyparissus dağlarda, otlaklarda gezdirdiği, sulamaya götürdüğü, sırtına binerek neşe içinde vadiler, ovalar aşığı bu geyiğe özel bir ilgi ve sevgi beslemeye başlar. Sıcak bir yaz günü

the "Tree of Life," but perhaps paradoxically it also represents death. The Tree of Life has been a much used symbolic theme during various periods in the history of mankind. For example, it is observed that the motif of the tree of life is depicted in the worshipping scene of Ur-Nammu, the king of the city of Ur, in front of the moon goddess Sin and to God Shamash during the Sumerian period, and on the Anatolian grave stones belonging to the Roman period.

In the Seljuk period the motif of the Tree of Life, is depicted with seven or nine leaves to symbolize the layers of the sky, the Heavens. In Ottoman culture, the cypress is the tree of life with its form similar to the minaret, and the birds on its branches symbolize the lives in life, that is, humans. Their continuous rise into the sky, as they need the sun to grow, also led to a mystical meaning being given to the tree of life.

The identification of the cypress tree with the tree of life and the tradition of planting it in cemeteries and in sacred places relates to the belief that it has supernatural powers and that the intense scented basic oils of its wood ward off evil and even the odor of the dead from the environment and thus makes a more secure passage to the other world. The reason for the Egyptian use of cypress wood to protect their mummies and prevent their distortion must be related to this belief. The cypress, the symbol of the underworld god Pluto during the Ancient Greek and Roman periods, was associated with the gods of hell. In Roman funeral ceremonies, the dead body stood at the catafalque as a sign of the relationship between life and death, and it was decorated with cypress branches by the mourners while being carried towards

its eternal resting place, is an extension of this same tradition.

A cypress sapling is planted at the head of the graves of some people considered to be sacred, in the past and today, so that their souls could continue to live within it. In Greek or Roman culture, the dead were buried in a coffin made of cypress wood and decorated with branches of cypress, with a similar belief. This tradition continues for the Christian priesthood, today. Just like Aphrodite, who was mourning for her lover Adonis, the goddess of tragedy Melpomene wears a crown made of branches of cypress and these symbolize life, death, and sorrow.

The Legend of the Legendary Cypress

Almost all of the trees mentioned in the holy books such as the cypress, fig, olive, pomegranate, and cedar have at least one known legend attached to them.

According to one of the legends about cypress, Adam, who was expelled from heaven to the earth with Eve, feels that he is going to die at the age of over 900 and decides to beg for forgiveness for himself and therefore for all the humankind, from God. For this purpose, he sends his son Seth to the Garden of Heaven. The angel that guards the garden gives Seth the three seeds that he takes from the Good-Bad Tree upon his prayer and tells him to put them in his father's mouth and bury him as such after his death. Adam dies and is buried in the Valley of Hebron near Mount Tabor which falls within the borders of present-day Israel. Three trees, which are the symbols of the Mediterranean climate, sprout from the three seeds flourished and rooted in Adam's mouth, these are the

olive, cedar, and the cypress.

Maybe related to its flame-like form, the cypress is regarded as being a sacred tree species by fire-worshippers, and it is a tree species having deep cultural meanings in Iran where this belief is widespread. Firdausi tells the story of a legendary gigantic cypress tree known as the Cashmere or Zoroastrian Cypress in his epic poem the Shahnameh which is regarded as one of the greatest and most famous works of Persian literature and which was based on ancient Iranian legends.

According to the historians, Zoroaster planted one of the cypress saplings believed to have been brought from heaven as a sign of favour and, in order to celebrate the passing of King Vithaspa into Zoroastrian belief, in Faryumaz, and the other in Kashmir. Both of these saplings over time reached remarkable heights.

The Abbasid Caliph Mutawakkil becomes aware of these magnificent cypress trees and wanted to see them. However, as he could not dare to leave his throne, he orders the trees to be cut with care and attention, and be brought to his city with all their branches and trunks with no damage incurred during their transport. According to the plan, the master carpenters would carry the cut cypresses and bring them in their original state to the city where the caliph lived. Thus, Caliph Mutawakkil would have the chance to see the magnificence of these trees in the shadow of which 10000 sheeps could rest and among the branches of which countless birds could take refuge. Of course, the only concern of Caliph Mutawakkil is not to just see these legendary cypress trees. He thinks to use the timber of these trees in the con-

Leto ve İki Kızı, Artemis, Apollo / Leto and her Twins, Artemis and Apollo

avlanmaya çıkan Cyparissus uzakta, ağaçlar ve yapraklar arasında gölgede uzanmış dinlenmekte olan bir geyik görür, okunu ona yöneltir ve geyiği öldürür. Bunda okların mızrakların yönünü değiştirme gücüne sahip Apollo'nun kıskançlığının bir payı var mıdır?

Bilinmez. Bilmeden ne yaptığını anladığında Cyparissus çok üzülür ve sonsuza kadar yas tutmasına, acı çekmesine izin vermesi için Apollo'ya yalvarır. Apollo, gönülden istemese de, sevgili delikanlının isteğini yerine getirir.

Cyparissus'un kalın, gür saçları karanlık yeşil yapraklara dönüşmeye, incecik bedeni kabuk sarmaya ve yaprakları gökyüzüne doğru uzanmaya başlar. Apollo onu haşmetli bir servi ağacına dönüştürmüştür. Servi ağacının Latince cupressus, İngilizce cypress, Almanca Zypresse, Fransızca cypres olan adları işte bu büyüleyici şairin adından gelmektedir.

Apollo kederin simgesi ağlayan bir servi ağacına dönüşen Cyparissus'un dalları arasına **"Ben, senin için yas tutacağım, ancak diğerleri**

için de sen yas tutacaksın" diye fısıldar. Servinin bir yas ağacı olarak tanınmasının, mezarlıkları ve ölülerin başucunu beklemesinin, ölüm, ebediyet ve öteki dünya ile ilişkilendirilmesinin ardındaki söylence budur ve bu topraklarda, Anadolu'da yaşanmıştır.

Bilindiği ve beklendiği gibi bu söylencenin, ırmak perisi Ortygia'nın yerini adanın anatanrıçası Asteria'nın aldığı bir de Delos, yani batı versiyonu vardır.

Serviler Ölmez

Hemşehrim Efesli Bilge Herakleitos, hani şu "aynı ırmakta iki kez yüzülemez" kelamıyla ünlü filozof, her şeyin bir ateşten oluştuğunu ve sonunda yine ateşe dönüşeceğini de ileri sürmüştür.

Mezar başlarını ya da mezarlıkları bekleyen servi ağacının biçimsel olarak yeşil bir alevi anımsattığından daha önceki satırlarda söz etmiştik. Mezar aslında ebedi değil geçici istirahatgahıdır konuklarının.

Zaman içinde güneşten ve topraktan alınan emanetler birer birer geri verilir, başka canlarda yeniden kullanılırlar diye. Ayrışma ya da çürüme güneşten alınan enerjinin yavaş yavaş geri verildiği bir gizli, alevsiz yanma olayıdır.

Tıpkı servi ağacı gibi tüm canlılar yaşama enerjilerini yaşamlarının sonunda geri vermek üzere bir ateş olan güneşten alırlar. Servi ağaçları, hemşehrim Herakleitos'un işaret ettiği iki ateş arasındaki sonsuz döngü ve bağlantıyı sağlayan, içinde iki kez yüzmeye şansımızın olmadığı ırmağın ta kendisidir.

struction of his new palace to be built in Samarra. Mutawakkil employs the country's most talented carpenter for the cutting of the Zoroastrian Cypress. The first thing the carpenter does is to manufacture a special saw that can cut through this majestic tree.

After understanding the selfish intention of the caliph to cut down the Zoroastrian Cypress, the Iranians, who regard the tree as sacred and show it respect, try to convince the caliph's men to abandon this intention, but they cannot succeed, and so the cypress is cut. The cut Zoroastrian Cypress falls down so hard upon the ground that the vibration it causes is felt even in distant villages. Those who witness the cutting hear the screams of the birds and other creatures all night long. The cutting and transportation of the cypress would cost 500.000 dirhams, and 300 camels would be required for its transportation. However, as Caliph Mutawakkil was the victim of assassination by his slaves before the timbers could reach Samarra, the Caliph could never see the Zoroastrian Cypress. Would not it be suitable to name this as being "the manifestation of divine destiny"?

And the form of the myth, which helps us to understand the name and the most common duty of the cypress and which is lived in these lands, is attributed to a wise man brought up again in these lands, the famous Anatolian geographer Strabo, which is as follows; Leto has given birth to her twins Artemis and Apollo in the sacred Ortygia wood, through which the River of Cenchrius passes and where the cypress trees are dominant, in Lycia. Ortygia, the nymph of the River of Cenchrius has both been the obstetrician in this birth, and

has brought up Apollo, the God of light and music, within this sacred wood. In this magnificent wood which hosts different tree species in addition to the cypress, the blessed deer of Apollo, the magnificent golden horns of which are adorned with silver and precious stones, and which are loved, fed and hosted by everyone living around, also lives. One day, when Apollo is wandering in the wood, he meets a brave hunter named Cyparissus who writes charming poems. The young hunter steals Apollo's heart with the poems that he recites. With this love, Apollo gives his blessed deer guarded by the fairies to Cyparissus as a present. Cyparissus starts to feel a special interest and love for this deer that he takes for walks in the mountains and pastures, that he gives water to, and that he passes valleys and plains joyfully by riding on its back. Cyparissus, who goes hunting on a hot summer day, sees a deer far away, lying and resting in the shade of trees and leaves. He targets his arrow to it and kills the deer. Is there a share of the jealousy of Apollo in this act, who has the power to change the direction of arrows and spears? It is unknown.

When Cyparissus understands what he did unknowingly, he becomes very sad, and begs Apollo to let him mourn and grieve forever. Apollo, although not heartily, fulfills the dear young man's desire. The thick and bushy hair of Cyparissus begins to turn into dark, green leaves, his thin body begins to grow a bark, and his leaves to reach into the sky. Apollo has turned him into a majestic cypress tree. The names of the cypress tree, which are *cupressus* in Latin, *cypress* in English, *Zypresse* in German and *cypres* in French, come from the name of this charming poet. Apollo whis-

pers into the branches of Cyparissus, which has turned into a weeping cypress tree, the symbol of grief, as, "I will mourn for you, but you will mourn for the others." The myth behind the association of the cypress with mourning, its guarding the cemeteries and standing at the head of the dead, and it being related to death, eternity and the other world is this, and this is a lived reality in these lands, in Anatolia. As known and expected, this myth also has a Delos, that is, a western version, in which Asteria, the mother goddess of the island, takes the place of Ortygia, the river nymph.

The Cypresses Never Die

My countryman Heraclitus from Ephesus, the philosopher famous for his remark "you cannot step twice into the same river," also suggested that everything came out of fire, and would eventually turn into fire again. We have earlier mentioned that the cypress tree, which guards the heads of graves or cemeteries, formally reminds of a green flame. In fact, the grave is not an eternal, but a temporary resting place for its guests.

Over time, the things borrowed from the sun and earth are given back one by one, so that they can be re-used in other lives. Decomposition or decay is a secret, flameless combustion event, where the energy taken from the sun is slowly given back. Just like the cypress tree, all living things take their energy of life from the sun, which is a fire, so as to eventually give it back. The cypress tree is just the river itself which provides the infinite loop and connection between the two fires my countryman Heraclitus pointed at, the river into which we do not have the chance to step twice, life.

INSTRUMENTAL
MODERN ETHNIC MUSIC

DÖNÜŞÜM

evolution

süleyman yardım

**Dünya'nın Nefesli
Sazlarından Örnekler**

Türkiye'nin Saz Üstadları Bu Albümde Buluştu

Uluslararası Boyutta Enstrümental Albüm

Neyzen Süleyman YARDIM, Albümün Aranjör'lüğünü üstlenen Mustafa GÜZEL ve Mercan DEDE'nin bestelerinden oluşan, uzun bir çalışmanın ardından nihayet çıktı.

9 besteden oluşan Etnik Enstrümental albüm de bir birinden güzel eserler bulunuyor, her bestenin ayrı özelliği var. Albümde alanında uzman olan ustalar bestelere ayrı, ayrı katkı sağladı.

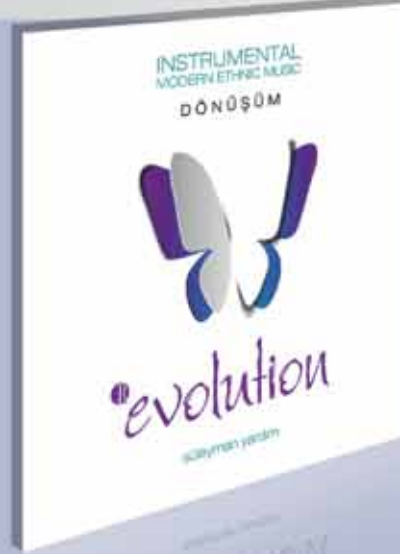
Albümde üstad Neyzen Ercan IRMAK, Mercan DEDE (Arkin ALEN), Kanun'da merhum Halil KARADUMAN, Göksele BAKTAGİR, Keman'da Turay DİNLEYEN, Klarnette Bülent ALTINBAŞ(Kirpi), Bas Gitar'da İsmail SOYBERK, Ersin ERAY, Viyolonsel'de Şenol ARKUN, Ritim'de Yaşar AKPENÇE, Vokal'de Şennur DİNLEYEN ve Tunus'un büyük seslerinden Dorsaf HAMDANI, Gitar, Elektro Gitar ve Piyanoda Mustafa GÜZEL, Üstad Neyzen Süleyman YARDIM'ın Ney nağmelerine katkı sağlıyor.

Süleyman YARDIM bu albümünde neyzen kimliğinin yanı sıra müzisyen kimliği ile NATİVE FLÜTS VE ÇEŞİTLERİ (Amerikan Kızılderili nefesli çalgısı), OCORİNA (eski Astek nefesli çalgısı),

BANSURI VE ÇEŞİTLERİ (Hint flütü), ŞİLİ PAN FLÜT (Şili flütü), TUTEK VE ÇEŞİTLERİ (Azeri nefesli çalgısı), SHAKUHACHI (Japon Nefesli Çalgısı), gibi Dünya çapında kullanılan nefesli Sazlarını icra etti.

Albüm Can Stüdyolarında kayıt altına alındı ve Tonmaysterliğini Can KESMEZ yaptı.

Aynı zamanda DÖNÜŞÜM & EVOLUTION albümü ITUNES başta olmak üzere birçok dijital portalda tüm dünyada satışa sunuldu.

1. Club
2. Tibettten Tac-Mahal'e
3. Ölümsüzlük - Aşk
4. Duru
5. Buluşma
6. Meleklerin Aşkı
7. Süleyman
8. Kayıp Gözyaşları
9. Özgürlük

ÇETİNER®

KİTAP • CD • DVD • KARTPOSTAL • POSTER • SAAT • ANAHTARLIK

Müzik
CD

Türkiye'nin seçkin sanatçılarının icra ettiği, Sufi Müzik, Etnik Müzik ve Türk Halk Müziği'nden oluşan örnek eserler...

Hiz. Mevlâna'yı ve Şeb-i Arus törenini baştan sona Mevlâna Müzesi Gül Bahçesi'nde gösteren 77 dakikalık eşsiz eserler...

DVD

9 DİLDE

Konya
KİTAP
Mevlâna

Konya'nın tarihi ve kültürel yerlerini anlatan, Hiz. Mevlâna'nın hayatını ve müzeden görüntüleri tarihi bir biçimde gösteren, eşsiz mükemmel kalitede kültürel bir yayın. İçerisinde Konya'nın tarihi yerlerini gösteren özel haritasıyla tam 110 sayfa. Özel kuşe kâğıda baskılı, iplik dikiş cıllı mükemmel bir eser.

6 DİLDE

Konya ve Mevlâna'yı anlatan, Lüks bristol kâğıda, 4 renk baskılı, özel kaplamalı, 1. sınıf kartpostallar.

KARTPOSTAL

12 DİLDE

3D
ANAHTARLIK

Özel tasarım, 3 Boyutlu, nikel, pirinç, eskitme ve krom kaplamalı anahtarlıklar. Patent No: 2011/07792

Hijyenik kumaşlardan üretilen, el dikimi, özel yapım turistik Cappadocia Balloon... Patent No: 2012/02167

cappadocia
BALLOON

ÇETİNER®

MÜZİK, YAPIM, DAĞITIM PAZARLAMA TURİZM GIDA SAN.TİC.LTD.ŞTİ.
Aziziye Mahallesi Sokullu Mehmet Paşa Sokak No: 24
Tel-Fax: +90 332 233 12 62 • Karatay/KONYA
www.cetinermuzik.com.tr • cetiner@cetinermuzik.com.tr

Antik Çağ'da OLYMPOS Şehri

Nedret BAYRAKTAR,
Sanat Tarihçisi

Antalya Körfezi batısındaki bugünkü Teke Yarımadası, Tekeeli "**Teke Eli**"nin antik devirdeki ismi Milyas "**Milia**" da denilen Lykia "**Lycia**"dır.

Bir Nympha'nın adı olan Lykia "**Likia, Likya**," Antalya ile Fethiye körfezleri arasında ve Aksu ile Dalaman çaylarının bulunduğu bölgedir.

İzmir yakınındaki bugün Kemalpaşa "Mustafa Kemal Paşa" eskiden Nif denilen yerleşmenin Antik devirdeki adı Nymphaion "**Nymphaeion**"dur.

Nymphaeum anıtsal çeşme binası, merkez çeşme, Nymphe ya da Nymphalara yani su perilerine adanmış olan binadır. Nymphaların, su perilerinin yeri demek olan Nymphaion şehrinin diğer ismi Olympos'dur.

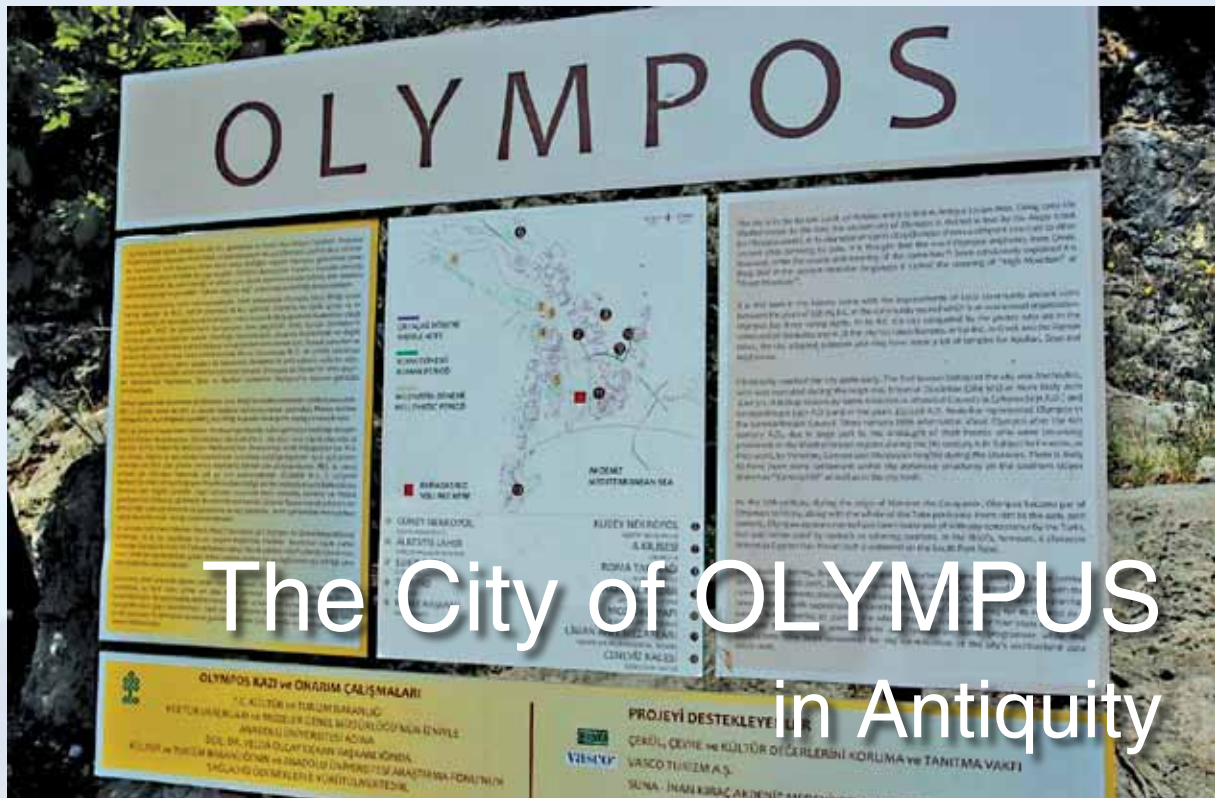
Aynı isme sahip bir diğer şehir Antalya civarındadır. Lykia'nın en güzel koyuna sahip bir liman şehri olan **Olympos** ya da diğer adıyla **Phoinikia** "**Phoinikos, Phoinikous, Phoenicus**," Ulupınar'dan gelen suyun bir kolu olan ve yerleşmenin içinden akıp Akdeniz'e ulaşan Akçay veya Akdere'nin iki tarafında kurulmuştur. Teknelerin buradan içeriye girebildiği, kalıntıları günümüze ulaşan bir rıhtımın mevcudiyeti ile anlaşılmaktadır.

Olympos'a **Phoinikia** da denilmiştir. Nitekim şehre deniz tarafından girişte arkeolojik araştırmalar neticesi bulunan gemi kabartmalı lahdin üzerindeki kitabede "**Phoinikia**'lı **Eudomos**" adı yazılıdır.

Phoinika "**Phoinike**" hurmalık, palmiyelik; **Phoiniks** "**Phoinix, Phoenix**" ise hurma ağacı demektir.

Gelemiş, Kelemiş veya Ovagelemiş köyündeki Lykia bölgesinin önemli şehirlerinden olan **Patara**'da Hurmalık "**Phoinika**" adlı yerdeki büyük hurma ağaçları bugün de görülebilir.

Phoinikia ayrıca Olympos'un güneyindeki 570 m yükseklikteki Sepet Dağı, Karayüksek Dağı ya da Musa Dağı'nın ismi olduğu gibi yine Lykia bölgesindeki Finike'nin de adı idi - bir başka Musa Dağı "**Moses Mountain**" ise Hatay'da Nur

The City of OLYMPUS in Antiquity

Nedret BAYRAKTAR,
Art Historian

The ancient name of Tekeeli “**Teke Eli**,” the present-day Teke Peninsula to the west of the Gulf of Antalya, is “Lycia,” which is also known as “Milia.”

“Lycia,” which is the name of a Nymph, is the region between the bays of Antalya and Fethiye, where there are the Aksu and Dalaman streams.

The ancient name of the settlement near İzmir, which is presently called Kemalpaşa “Mustafa Kemal Pasha” and was previously called Nif, is “**Nymphaeion**.”

The Nymphaeum meaning a monumental fountain building is the central fountain, the building dedicated to the Nymphs, ie. the water spirits. Another name for the city of Nymphaeion, which means the

place of the nymphs, the water spirits, is Olympus.

Another city of the same name is near to Antalya. **Olympus**, or “**Phoenicus**,” which is a port city with the most beautiful bay in Lycia, was settled on both sides of the Akçay or Akdere, which is a branch of the water coming from Ulupınar and which flows through the settlement and reaches the Mediterranean Sea. It is understood from the remnants of a dock which has survived to the present day that boats could enter the quayside from here.

Olympus was also called **Phoe-**

nicus. In fact, it is written “**Eudomos from Phoenicus**” in the inscription on the sarcophagus carrying the ship relief which was found as a result of archaeological research at the entrance to the city by the sea.

“**Phoinike**” means the land of dates, the date land, land of palms, and “**Phoenix**” means date tree.

The big date palms in the place called Hurmalık “**Phoenicus**” at Patara, which was one of the important cities of the Lycian region by the village of Gelemis, Kelemis or Ovagelemis, still keeps its date palms

Pisidia'da Tefenni "Ormeleis, Ormele" de lahit kapağı (Cornelia Bayraktar, 2011)

Dağları eteklerinde Samandağ kasabası kuzeyindedir.

Şehirle beraber, arkada görülen ve 2.400 metreye yakın yükseklikteki Tahtalı Dağı'nın da adı Olympos'tur.

Antik Çağ'da Anadolu'da başta Bursa yakınındaki Mysia Olympos'u ya da bugünkü Uludağ olmak üzere bu isimde on dokuz dağ vardır. Olympos Mysios "Olimpos, Olympus," Bizans devri adıyla Mamas dağı, Türk devrinde ise Keşişdağı denilen Olympos, kelime manası olarak "ulu dağ" demektir.

Mitolojiye göre baş tanrı Zeus'un Selene'den doğan oğlu Dionysos için 1 Kasım'da Olympos dağında yapılan kutlamalarda, Dionysos'u uy-

kudan uyandırma töreninde, babası Zeus tarafından şenlik hazırlanırdı. Davul ve dümbelklerin çalındığı, çam ağaçları altında meşaleler yakılarak vahşi hayvanlarla raks edildiği belirtilir. Dionysos'un alameti çam ve sarmaşıktır.

Argonautai seferi sırasında Herakles'in kaybolan arkadaşı Hylas için Bursa Uludağı'nda yıllık törenler düzenlenirdi.

Argonautai* ya da Argonautlar, Altın Post'u aramak üzere Argo adlı gemi ile Gürcistan'ın batısına yani Kolkhis'e gitmek için yola çıkan, aralarında Herakles, Kastor ile Polluks ve Orpheus'un da bulunduğu, İason başkanlığındaki yaklaşık elli Akha "Akhaia"lı kahramandır.

Argonautlardan biri olan ve bu sefere katılan Herakles'in gönül verdiği Hylas adlı kahraman, Anadolu'nun kuzeybatısında Mysia bölgesinde gemi karaya yanaştığında su ara-

mak için uzaklaşınca kaybolmuş ve Herakles Mysialılara bu yakışıklı genci bulmalarını emretmişti.

Su perileri yani Nympha'lar tarafından kaçırıldığı belirtilen Hylas'ı arama bu bölgede yıllık törenler haline gelmiş ve rahipler her yıl Olympos Dağı'na çıkar ve üç defa Hylas diye bağırarak kutsal alaylar düzenlemiş.

Gazipaşa'da Mahmutlar Deresi yakınında, Alanya'ya 18-20 km mesafedeki bugünkü Sadra, Sedre, Serde, Seki veya Sitre köyünde, yeni adıyla Demirtaş civarında, Antik Syedra "Syedreon" şehrinde bulunup Alanya Müzesi'nde sergilenen döşeme mozaiklerinde, "Mysia'da kaybolan, Argo gemicisi Herakles'in sevdiği genç delikanlı Hylas'ın kaçırılışı" sahnesi görülür.

Lykia, Doğu Karadeniz Bölgesi "Pontos" kralı Sinop "Sinope"li VI. Mithradates Eupatoros

* Argonautes: Argo Gemicisi

that can be seen today by the Roman bath house.

Phoenicus was also the name of the 570 m. high Sepet Mountain, Karayukse Mountain or Musa Mountain to the South of Olympus, and there is also the name of Finike or "**Phoenicus**," in the Lycian region - there is another Musa Mountain "**Moses Mountain**" which is to the North of the town of Samandagi on the slopes of the Nur Mountain range in Hatay Province.

Together with the city, the name of Tahtali Mountain which lies at the back of the city of Olympos and is about 2,400 m high, is also Olympus.

In Antiquity, there were nineteen mountains with this name in Anatolia, especially the Mysian Olympus or today's Uludag near Bursa. Mysian Olympus, called Mamas mountain during the East Roman era, called Kesisdagi in the Turkish period, means "the great mountain."

According to mythology, during the celebrations on Mount Olympus on November the 1st held to honor the birth of the chief god Zeus' son Dionysus born of Selene, in the ceremony to wake up Dionysus, when a festival was prepared by his father Zeus. During these festivities it is known that drums and tabours were played, torches were lighted under the pine trees, and the people danced with wild animals. The symbols of Dionysus were the pine tree and the vine.

Annual ceremonies were held on Bursa's Uludag for *Hylas*

who was *Heracles'* friend, who was lost during the expedition that was mounted by the Argonauts.

The Argonauts* were approximately fifty "Achaean" heroes, including *Heracles*, *Castor*, *Pollux*, and *Orpheus* led by *Iason*, who set out in the ship *Argo* to go to the west of Georgia, i.e. Colchis in search of the Golden Fleece.

The hero named *Hylas* that *Heracles*, who was one of the Argonauts and a member of this expedition, loved, was lost when he went away in search of water when the ship landed in Mysia on the north-west coast of Anatolia, and *Heracles* ordered the Mysians to find this handsome young man. The search for *Hylas* who was understood to have been abducted by the water spirits, ie. Nymphs, became annual ceremonies in this region, and the priests used to climb Mount Olympus every year and organize sacred processions by shouting three times for *Hylas*.

The scene of "The Abduction of the young man *Hylas* that the *Argo* sailor *Heracles* loved, who was lost in Mysia" is recorded on the mosaic which were found in the village today called Sadra, Sedre, Serde,

Seki or *Sitre* 18-20 km. from Alanya, near to the Mahmutlar River by Gazipasa, around the place today called *Demirtas*, the ancient city of *Syedra*, and this is exhibited in the Alanya Museum.

Lycia was conquered by *Mithridates VI Eupator* (111-63 B.C.) from "**Sinope**," the king of "**Pontus**," in the Eastern Black Sea Region.

The title "**Eupator**" of King *Mithridates*, which means hero, was given to him by the Greeks. His name is written "**Basileios Mithridates Eupator**" on his coins. In the 1st century B.C., the "**Amaseian**" geographer *Strabo* wrote that *Mithridates VI*, who remained on the throne for more than fifty years, and who was the most dangerous enemy of the Romans and an excellent commander, had in Pontus alone, seventy four castles including that in the city of *Sinope*. The remains of one of these castles demolished by the Romans was the *Kerkenez* (*Kestrel***) Castle, also known as *Mithridates Castle*, near to *Yozgat*.

It is indicated that King *Mithridates* could address everyone under his command in his own language and that he spoke twenty two languages includ-

* Argonauts: Argo Sailors

** Kestrel is a type of long-tailed hawk of the Falconidae family and is one of the most useful of the hunting birds as it hunts insects and rodents.

Fotoğraf: Cömella Bayraktar

(MÖ 111 - 63) tarafından istila edilmişti.

Mithradates ya da Mithridates'in kahraman anlamına geldiği belirtilen Eupator "Eupatoros" ünvanı kendisine Grekler tarafından verilmişti. Sikkesinde adı "**Basileos Mithradatou Eupatoros**" olarak yazılıdır. Elli seneden fazla tahtta kalan, Romalıların en tehlikeli düşmanı ve mükemmel bir komutan olan VI. Mithradates'in sadece Pontos'ta Sinop şehrindeki de dahil olmak üzere yetmiş dört kalesi olduğunu, MÖ I. yüzyılda Amasya "**Amaseia**"lı coğrafyacı Strabon yazar. Romalılar tarafından yıktırılan bu kalelerden kalan bir tanesi Yozgat yakınındaki Kerkenez* Kale veya diğer adıyla Mithridation Kalesi idi.

Kral Mithradates'in emrindeki herkese kendi dilleriyle nutuk verecek kadar hitap edebildiği ve Yunanca ile Persçe dahil yirmi iki lisan bildiği, garip gemiler, makinalar icat etmiş olduğu

belirtilir. Gemilerinden kale ve surlara yanaştırdığı köprüler ve kuleler ile düşmanla yaptığı savaşları kazandığı anlatılır. Kral kendi adıyla tanınan ve Tiryak "**Theriaka**" da denilen panzehiri ve tıpta kullanılan bazı faydalı otları bulmuştu. Tıbbi konularla ve genellikle zehirli bitkilerle ilgilenen kral VI. Mithradates, Romalıları yenilince düşmanın eline geçmemek ve Romalıların zafer törenlerinde sergilenmemek için zehir içmişti. Ancak devamlı panzehir kullandığı için zehir fayda etmeyince sadık muhafızı Kelt "Galat, Galyalı" komutan Bituitos'tan kendisini öldürmesini istemiş ve bir kılıç darbesiyle başı gövdesinden ayrılmıştı.

Antik Çağ'ın pek çok Anadolu kralı, Bergama'da ve Pontos'ta olduğu gibi Perslerin aslı Hindistan'dan alınan ışık ve harp tanrısı

Mithra adından dolayı tanrının ilham verdiği anlamındaki Mithradates adını kullanmıştır ve bu kralların tanrılık niteliklerine inanılmıştır.

Lykia bölgesinde MÖ I. yüzyılda Mithra kültünün yayıldığı belirtilir.

Olympos şehrinde yapılan, kadınların katılamadığı gizli ve korkunç ayinler, Mithra adına yapılan törenler Anadolu'nun diğer bölgelerinde de yaygındı. İyi çoban olarak da adlandırılan İsa peygamberin hayat hikâyesi, Mısır güneş tanrısı Horus, Hindistan'ın sürüleri koruyan çoban tanrısı Krişna ve Perslerin ışık tanrısı Mithra ile aynıdır.

24 Aralık, bir mağarada bakire Meryem tarafından dünyaya getirilen İsa peygamberin doğum günüdür. Doğudan gelen

*Kerkenez, Falconidae familyasından uzun kuyruklu bir doğan türüdür ve böceklerle kemiricileri avladığı için avcı kuşların en faydalılarından biridir.

Cenap Düzgün

Dershaneleri

NEDEN

BU KADAR HAYIR DUASI ALIYORUZ

EDİRNE, SİNOP, DİYARBAKIR, KONYA, AFYON, BURDUR, ISPARTA, vs...
TÜRKİYE'NİN DÖRT BİR YANINDAN

KPSS

hazırlığı için CENAP DÜZGÜN DERSHANESİNE
bir yıl için gelip, kurs sonunda tekrar memleketlerine dönüyorlar.

KPSS
MERKEZ

Şarampol Cd. Tahıl pazarı Mh. No: 86
Muratpaşa Camii Karşısı ANTALYA
Tel : 0242 244 36 26 - 0242 248 21 45

KPSS - AÖF - Y.DİL
SERİK ŞUBE

Hürriyet Cd. Yeni Mh. Mehmet İltar Apt.
Kat: 2 (TEB Bankası Üstü) SERİK
Tel : 0242 722 8 555

SBS - LYS
ANTALYA ŞUBE **AÇILDI**

Tahıl pazarı Md. 467 Sk.
No: 4 ANTALYA
Tel : 0242 244 33 77 Fax : 0242 244 63 72

www.CenapDuzgun.com.tr

Fotoğraf: Cornelia Bayraktar

Üç Krallar hediyeler getirirler. İsa çarmıh üzerinde ölmüş, ancak gömüldükten üç gün sonra dirilmiştir.

Noel yortusu yani doğum günü; 24/25 Aralık'ta kutlanan İsa'nın hayatı ile ilgili 12 Yortu veya bayramdan biridir. 24 Aralık Romalılarda güneş tanrısı Apollon'u onurlandırma günü idi.

Grekçe'de Genesis doğum demektir. Genesis, Tevrat'ın ilk kitabıdır. Mukaddes kitabın ilk bölümü, doğum ya da dünyanın kuruluşundan bahseden Yaradılış "Tekvin" yani Menşe bahsidir.

Latincesi Natalis Dies'tir. Natalis Dies bir tapınağın kuruluş yıldönümü törenlerinin yapıldığı gündü.

25 Aralık Mısır inanışında (MÖ 3000 yılı) bakire İsis'ten doğan güneş tanrısı Horus'un doğum günüdür, doğuma Üç Krallar gelir, Anubis tarafından vaftiz

edilir, on iki Havari'si vardır ki bunlar on iki burç temsilidir. İyi çoban ve hastaları iyileştirme gibi vasıfları bulunur. Horus çarmıha gerilmiş ve üç gün sonra dirilmiştir.

25 Aralık Hindistan inancında bakire anneden bir ahırda dünyaya gelen çoban tanrı Krişna'nın doğum günüdür.

25 Aralık Perslerle İran'dan Anadolu'ya gelen aslı Hindistan menşeli ışık ve harp tanrısı, yine bakire anneden doğan Mithra'nın doğum günüdür, o da çarmıha gerilmiş ve öldükten üç gün sonra dirilmiştir.

Olympos şehrinde, mağaralarda veya yeraltı odalarında göklerin, yerin, ölümün haki mi sayılan Perslerin ışık tanrısı Mithra adına kadınların alınmadığı, sadece erkeklerin katılabildiği gizli ve korkunç Mithras ayinlerinin yapıldığı bilinir. Bölgede yaşayanlardan öğrenildiğine göre Olympos

mağaraları günümüzde de mevcuttur ve yörükler tarafından peynir ambarı, peynir depoları olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Olympos'ta bulunan bu mağaralara yörükler peynir mağaraları der ve yaptıkları ürünleri buralarda muhafaza ederlermiş.

MÖ 1. yüzyılda Olympos'ta yaşayan Lykia'lı Zeniketes "Senekides, Senecides" buralıdır. Belirtildiğine göre büyük bir ihtimalle Pontos kralı VI. Mithradates'in beraberinde Romalılara karşı çarpışan Zeniketes, MÖ 78 yılında veya 77-75 yılları arasında Romalı düşmanlarının eline geçmek için Olympos şehrindeki evini kendisi ve eşiyle birlikte ateşe vermişti.

Ancak bir başka kaynakta "MÖ 1. yüzyılın başlarında Olympos şehrini hakimiyeti altına alan korsan Zeniketes, yakındaki bir dağdaki kalesinden bütün sahili kontrol altında tutuyordu. Kili-

ing Greek and Persian, and invented strange vessels and machines. It is also said that he won his battles with the enemy with the aid of the bridges and towers he brought up to the castles and walls he was besieging from his ships. He had discovered the mithridate known by his name which was also called "**Theriaca**," and some useful herbs for medicine. King Mithridates VI, who was interested in medical issues and often in poisonous plants, drank poison so as not to surrender to the enemy and to prevent him being exhibited in the victory ceremonies held by the Romans when he was defeated. However, when the poison did not work, as he had continuously used mithridate as an antidote to possible poisoning, he asked his loyal guard, the "**Galatian**" commander Bituitus to kill him and his head was separated from his body by a stroke of sword.

Many Anatolian kings in Antiquity used the name Mithridates meaning the one inspired by God from the name Mithra, the god of light and war of the Persians, and which came originally from India, just as in Pergamon and Pontus, and these kings were believed to have divine qualities.

It is recorded that the cult of Mithra spread into the Lycian region in the 1st century B. C.

The secret and terrible rituals held in the city of Olympus, in which women could not participate, and other ceremonies held in the name of *Mithra* were common also in other parts of Anatolia.

The life story of the prophet Jesus, also named the Good Shepherd, is the same as the Egyptian sun god Horus, and the Indian shepherd god Krishna protecting the flocks, and the Persian god of light Mithra.

December 24th is the birthday of the prophet Jesus who was born of the Virgin Mary in a cave. Three Kings from the East brought gifts. Jesus died on the cross, but was resurrected three days after his burial.

The Yule, ie. his birthday, is one of the 12 Christian feasts or holidays related to the life of Jesus, celebrated on December 24th-25th. December 24th was the day to honor the sun god Apollo of the Romans.

In Greek, Genesis means birth. Genesis is the first book of Torah. The first part of the Holy Book (Bible) is Creation "Genesis" concerning the birth or the foundation of the world, ie. the subject of Origin.

It is Natalis Dies in Latin. Natalis Dies was the day on which the anniversary ceremonies of the foundation of the temple were held.

In ancient Egyptian belief (in 3000 B.C.), December 25th is the birthday of the sun god

Horus born of the virgin Isis, the Three Kings come to the birth, he is baptized by Anubis, he has 12 Apostles and these are the representatives of the twelve signs. He has qualities such as being a good shepherd and healing the sick. Horus was crucified and was resurrected three days later.

In the Indian belief, December 25th is the birthday of shepherd god Krishna born of a virgin mother in a barn.

December 25th is the birthday of Mithra, the god of light and war, again born of a virgin mother, who was originally from India and who had come to Anatolia from Iran with the Persians, he was also crucified and resurrected three days later.

It is known that the secret and terrible rites of Mithras were held in the city of Olympus, in caves or underground rooms, in the name of Mithra, the Persian god of light who was regarded as the ruler of the heavens, earth, and death, in which women were not welcome, and only men could participate in these rituals.

And according to those who lived in the region, the caves of Olympus are also entered to-

Fotoğraf: Cornelia Bayraktar

MS II. yüzyıla ait mabedin kapısı, Fotoğraf: Cornelia Bayraktar, 2012

kia eyaleti valisi yapılan Roma-lı kumandan Publius Servilius Isauricus Vatia tarafından MÖ 78 yılında Gelidonya açıklarında, Kırlangıç Adaları "**Khelidonia Neso**"** civarında yenilgiye uğratıldıktan sonra kalesine çekilmişti. Kendi elindeki bir meşaleden evinin alev alması sonucu yanarak öldü" denilir.

P. Servilius Isauricus Vatia, Olympos şehrini yakıp tahrip etmiş ve esir ettiği korsanları sergilenmek üzere beraberinde Roma'ya götürmüştü.

Yakınlarda bulunan ve Olympos şehrinin kutsal mahalli olan Çıralı'da denize hakim yerde de bir kale olduğunu biliyoruz.

Bugün Göktaş Kalesi adı verilen hisar, Çıralı'da Ulupınar'ın bir kolu üzerinde ve buraya ulaşan yolu görebilecek bir mevkide idi.

Anadolu'da isimleri bilinen ünlü

korsanlardan *Kilikia*'lı da denilen Zeniketes'ten başka, *Korakesion* bugünkü adıyla Alan-yalı ve bu bölgeye hakim olan, sefahat düşkünü "**Tryphon**" lakaplı korsan *Diodotos* da MÖ 144 yılında öldürülmüştü.

Korakesion önlerindeki savaşta galip gelen Romalı kumandan Pompeius, Diodotos'un hakimiyetine son vermişti.

MÖ 67 yılında, konsül Cnaeus Pompeius Strabo'nun oğlu olan *Magnus* yani Büyük ünvanı verilen *Cnaeus Pompeius* tarafından, kendisine boyun eğen korsanlar aileleriyle birlikte Kilikia bölgesinde, bugün Mezitli ya da Viranşehir denilen Mersin yakınındaki *Soli* "**Soloi**" veya sonra adı ile anılan Pompeius Şehri yani *Pompeiopolis*'e** yerleştirilmişlerdi.

Akha "**Akhaia**" kralı Menelaos da hayatının yedi yılını o zamanlar onurlu bir meslek sayılan korsanlık yaparak de-

nizlerde geçirmişti.

MS 43 yılında İmparator Claudius'un (41-54) emri üzerine Roma Senatosu tarafından Lykia'nın Roma eyaleti yapıldığı ilan edildi ve vatandaş olacakların Latince bilmeleri şartı konuldu.

Önemli bir şehir olan ve MÖ 168-78 yılları arasında gümüş sikke basılan, ancak korsanlara yataklık ettiği gerekçesiyle suçlanıp Lykia Birliği'nden çıkarılan Olympos şehri, Roma İmparatorluğu döneminde, MS II. yüzyılda affedilmişti.

MS 129 yılında İmparator Hadrianus'un (117-138) şehri ziyaret ettiği, Olympos'ta bulunan bir kitabe yardımıyla bilinir. Bu sebeple onun şerefine bir süre Hadrianus Şehri yani

* Khelidon kırlangıç, nessos ada veya yarımada demektir.

** Kastamonu yakınlarında da aynı isimde "Pompeiopolis" adlı bir şehir vardır.

day, and it has been reported that these caves were used as cheese warehouses, cheese depots by the nomads.

The nomads used to call these caves at Olympus cheese caves, and they kept their products in them.

The Lycian "**Senecides**" lived in Olympus in the 1st century B. C. was from here. As is recorded, Senecides, who most probably fought against the Romans together with Mithridates VI, the King of Pontus, set his house in the city of Olympus on fire together with himself and his wife in order not to surrender to his Roman enemies in either 78 B.C. or between 77 and 75 B.C.

However, in another source, it is recorded that, "Zenicetes, the pirate who dominated the city of Olympus in the beginning of the 1st century B. C., controlled the whole coast from his castle on a nearby mountain. After being defeated in 78 B. C. offshore Gelidonya near the Swallow Islands "*Khelidonia Neso*"* by the Roman commander Publius Servilius Isauricus Vatia, who was appointed the (Roman) governor of the province of Cilicia, he retreated to his castle. He burned to death as a result of the conflagration of his house due to the torch in his hand."

P. Servilius Isauricus Vatia burned and destroyed the city of Olympus, and took the pirates that he had captured to Rome to be publicly exhibited in his triumph.

We know that there is a castle also in a place overlooking the sea in Cirali which is nearby and which is the holy locality of the city of Olympus. This castle, which is called the Goktas Castle today, was located at

Cirali on a branch of Ulupinar and in a location overlooking the path to Olympus.

Of the famous pirates the names of whom were known in Anatolia, other than Zenicetes who was also called the *Cilician*, there was the "**Tryphon**" nicknamed pirate *Diodotos* from *Coracesion*, the present-day Alanya, who was dominant in this region and was dissoluble, who was killed in 144 B.C.

The Roman commander Pompeius, who was victorious in battle in front of Coracesion, put an end to the domination of Diodotos.

In 67 B.C., the pirates subservient to *Cnaeus Pompeius*, who was given the title *Magnus*, meaning the Great, and who was the son of the consul *Cnaeus Pompeius* Strabo, were moved with their families, by him into the Cilician region, to the city of "**Soloi**" or Pompeius and later named after his name i.e. *Pompeiopolis*** near to Mersin and which is today called Mezitli or Viransehir.

The "**Achaean**" King *Menelaos* also had spent 7 years of his life in piracy which was considered at that time an honorable profession.

In 43 A.D., Lycia was declared a Roman province by the Roman Senate on the order of the Emperor Claudius (41-54), and the citizens were obliged to speak Latin.

The city of Olympus, which was an important city and which minted silver coins between the years 168-78 B.C. but which was accused of abetting the pirates and was removed from the Lycian League,

was forgiven in the 2nd century A.D. during the Roman Period.

Aided by an inscription found in Olympus, it is known that Emperor Hadrian (117-138) visited the city in 129 A.D. For this reason, Olympus was re-named the city of Hadrian, *Hadrianopolis* in his honor.

During the reigns of the Emperor Septimius Severus (193-211) and his son Caracalla (198-217), the ancient road extending from the interior of Lycia to Caunos near Koycegiz in the Carian region was constructed.

The city of Olympus reissued coins in the 3rd century A.D. during the reign of Emperor Gordianus III (238-244), as it maintained its importance and was the center of the diocese in the early Byzantine era.

Bishop Methodios, known to have lived in the 4th c. A.D. and who was a famous person, was an Olympian.

The ruins of an important two-storey building named the "Bishop's House" and the floor of which is decorated with mosaics can be seen in the city today.

This is the place where the expensive plant employed by ancient doctors to treat eye, ear and nasal infections and also ulcers and which was called Lycium, as it was found in the Teke region, i.e. "Lycia," grew.

Lycium, which grows in regions with a warm climate is a thorny

* *Khelidon* means swallow, and *nessos* means island or peninsula.

** There is also a city with the same name of "*Pompeiopolis*" near to Kastamonu.

Hadrianopolis adını almıştır.

İmparator Septimius Severus (193-211) ve oğlu Caracalla (198-217) zamanında Lykia içlerinden, Karia bölgesinde Köyceğiz yakınlarındaki Kaunos'a giden Antik yol yaptırılmıştı.

Olympos şehri MS III. yüzyılda İmparator III. Gordianus (238-244) zamanında yeniden sikke basmış, Bizans devrinde de önemini korumuş ve piskoposluk merkezi olmuştur.

MS 300 yıllarında yaşadığı bilinen, ünlü bir kişi olan piskopos Methodios Olympos'lu idi.

Şehirde "Piskopos Evi" olarak adlandırılan, zemini mozaiklerle süslü iki katlı önemli bir yapının kalıntıları görülebilir.

Antik doktorlar tarafından göz ve kulak ile burun enfeksiyonlarında, ayrıca ülser tedavisinde kullanılan ve Teke bölgesinde yani Lykia "Lycia"da bulunduğu için Lycium denen eczacılığın pahalı bitkisinin yetiştiği yer burasıdır.

Sıcak ve iklimi ılık bölgelerde yetişen, yetmiş kadar türü bulunan dikenli bir ağaççık olan Lycium, Teke Dikenidir.

Antalya ile Kumluca yolundaki, Anadolu'nun Lykia bölgesinin önemli şehirlerinden biri olan Olympos'ta yüksek nitelikli safran "**krokos**" yetiştiriliyordu.

MS I. yüzyılda yaşayan ve içindeki bilgilerin yüzden fazla eserden derlendiği zooloji ile botanik konusundaki Doğa Tarihi "**Naturalis Historia**" adlı kitabın yazarı, İtalya'da Como

şehrinden olan doğa bilimci Plinius'a göre, her şeye iyi gelen safran, baş ağrısını geçirir, uyku verir, cinsel isteği artırıcı etkisi vardır. Asklepios'un beş ünlü kızından biri olan hekim tanrıça Panakeia'nın, Grekçe bütün hastalıkları iyileştiren ve her şeye iyi gelen "Panacee" anlamındaki adının buradan geldiği belirtilir.

Aigai "Aigeai" şehrinin de safranı meşhurdur. Anadolu'da aynı isimdeki şehirlerden biri, İzmir ile Bergama arasında bugün Köşeler ya da Nemrut Kale denilen *Aigai* ve bir Asklepieion yani Tıp Okulu bulunan Adana yakınındaki Ayaskale veya yeni adı Yumurtalık olan *Aigai*'dir.

Salihli yakınında Sart Mustafa adıyla bilinen bir yerleşme vardır. Sart, eski Türkçe'de tacir veya İran kökenli Türkleşmiş halk anlamındadır. Sart veya antik devirdeki adıyla, bölgenin başşehri olan Sardes "**Sardeis**" şehrinde kutlanan **Altın Çiçek Bayramı**, Lydia'da bahar bayramının simgesidir. Sardes'li kahraman Til, kışın bir yılın ısırmasıyla ölür ve ilkbaharda safran çiçeği koklatılarak diriltildi. Lydia sikkesindeki altın dal resminin safranı temsil ettiği belirtilir.

Til'in kız kardeşi Moir, yılın sokmasıyla ölen kardeşini, o yılın dışından öğrendiği bir yöntemle diriltmişti. Til'i zehirleyen yılını öldüren kahramanın adı Mamasen'dir. Kappadokia bölgesinde Konya Aksaray'ında Melendiz suyu "**Mamasun, Mamasın** nehri" yakınında *Mamassos* Antik şehri vardı. Kappadokia'nın tanınmış azizlerinden din uğruna öldürülüp şehit "**Martyr**" olan Aziz "**Hagios**" Mamas burada gömülüydü.

Anadolu'daki pek çok yerleşmenin adının, günümüze ka-

dar devam edebilenlerin sayesinde öğrenebildiğimiz gibi eski devirlere, geçmişe ait enteresan izlere sahip olduğu görülmektedir.

Safran, Hititler zamanından beri bilinir ve ilaç olarak kullanılırdı. Baharda mor renkte çiçek açan safran çiçeğinin tepcilerinden de sarı boya elde edilirdi.

Atina'da yapılan Dionysos şenliklerinde zarif kadınlarla kadınsı erkekler tarafından Grekçe'de *krokotos* veya Latince *crocota* denilen safran sarısı kıyafet giyilirdi. Tanrı Hermes'in safran biçimine dönüştürdüğü delikanlının adı olan *Krokos* "**Crocus**," safran demektir. Antik Çağ'da *afrodiziyak* "**Aphrodisiaka**" etkisi dolayısıyla yeni evlilerin yataklarına safran çiçekleri serilirdi.

İmparator Hadrianus zamanında tiyatrolarda koku vermesi için yerlere safran çiçekleri atılır ve heykellere bile safran esansı sürülürdü.

MÖ I. yüzyılda yaşayan Amasyalı coğrafyacı Strabon en iyi safranın Mersin'de Silifke yakınında Korykos'un yukarısında bulunan Cennet Obruğu'nun dibindeki toprakta yetiştirildiğini yazar. Cennet Obruğu'nda yetiştirdiği gibi, yakındaki Kanlıdivan Obruğu'nda da yetiştirilmiş olmalıdır denir. Tarihsel kökeninin Kilikia kıyısına yakın Korykos'taki kireçtaşı çöküntüsünden kaynaklandığı söylenmekle birlikte, safran ya da krokos çeşitli Akdeniz yörelerinde yetiştiriliyordu. Safranın soğuk ve kuru olduğu, mideye iyi gelmediği, başta ağrı ve ağırlığa yol açtığı, uyku verir yüreği ferahlattığı belirtilmiştir. İmparatorluk hekimi Pergamonlu Oreibasios'un IV. yüz-

Feel the art of flying...

Göreme El Sanatları Çarşısı No: 24 Göreme, Nevsehir, Turkey - +90 384 271 30 62 +90 384 271 30 64 +90 533 025 95 95

Fotoğraf: Cornelia Bayraktar

yıla ait Tıbbi Koleksiyonlar "Synagogae Medicae" adlı kitabında verilen tariflerden anlaşıldığına göre Bizans'ta önemli olan üç koku verici maddeden biri **safran**, diğerleri **ayı fındığı reçinesi** ile **damla sakız**ıdır.

Bizans devrinde safran ve damla sakızı birlikte anason şarabında kullanılmıştır.

Osmanlı döneminde safrana, za'ferân denilir ve İstanbul'a Viranşehir'den getirilirdi. Sarı çiçekleri tat ve koku verici olarak kullanılan safran, pirinç ve ararot ile şeker yerine geçmek üzere bal veya pekmeze pişirilen ve zerde adı verilen bir tatlıda kullanılırdı. Zerdeçav veya zerdeçal, diğer adıyla Hint safranının sarı çiçekleri de safranı andıran bir renk çıkarır.

Paphlagonia'da Zonguldak yakınındaki *Dadybra*, Osmanlılar zamanında *Zağfiran-Borglu* denilen yer bugünkü Safranbolu'dur. Ankara'da

XVII. yüzyılda Zağfiran Hanı vardır. Atpazarı'nda bir zamanlar hapisane olarak kullanılan, 1941 yılında depo olan iki katlı ve kırk iki odalı Zafran Hanı içinde *Zafran Hanı Mes-cidi* bulunmaktadır.

Antik Çağ'dan beri Anadolu'da bilinen ve ilaç olarak kullanılan safran, Osmanlı döneminde de XX. yüzyıla kadar önemli bir ihraç malı idi. 1858 yılına ait bir kayıta İngiltere'ye 9.700 kg. safran satıldığı yazılıdır. Son yıllarda ne yazık ki az miktarda Safranbolu'da yetiştirilmektedir.

Mardin'in beş kilometre kadar doğusundaki yüksekçe bir tepede, MS IV. yüzyılda kurulmuş olan, 1932 yılına kadar Süryani cemaatinin patriklik merkezi ve bugün de kullanılan, çevresinde bağlar bulunan *Deyruzzafaran* yani bu bitkinin adıyla anılan *Zafaran* Manastırı vardır. *Deyr* Arapça'da kilise veya manastır demektir.

Lykia bölgesinde yırtıcı hayvanların da bulunduğu bilinir. Vahşi hayvan gösterileri için Roma valileri tarafından bu bölgedeki panterlerin toplattırılması istenmiştir. Seyyah-araştırmacı Spratt ile Forbes, 1847 yılında Londra'da basılan "**Travels in Lycia...**" adlı kitaplarında burada pars olduğundan bahsederler. Hocamız Prof. Dr. Semavi Eyice başkanlığında, 1973 yılından itibaren katıldığımız Silifke civarında toprak üstü arkeolojik araştırmaları sırasında, bölgede yaşayanların belirttiğine göre ve canavar olarak bahsettikleri "vahşi kedi" bulunduğu, hâlâ yaşadığı anlaşılmakta idi.

Dağlık Kilikia "Kilikia Trakheia"da, Silifke "Seleukeia"nın kuzeyinde Toroslar üzerindeki *Nekropolis*'lerde bulunan lahit kapakları üzerinde genellikle birer aslan figürü olduğu görülür. - (*nekro*, *nekros*: ölü; *polis*: şehir; *nekropolis*: ölü şehri) -

shrub with about seventy different types, is called "Teke Dikeni" in Turkish.

The high-quality saffron "**crocosmia**" was produced in Olympus and can be seen beside the Antalya-Kumluca road by Olympus, one of the important cities of the Lycian region of Anatolia.

According to the naturalist Plinius who lived in the 1st century A.D., the author of the book *Natural History*, "**Naturalis Historia**" concerning zoology and botany, the information in which was compiled from more than a hundred other works, and who was from the city of Como in Italy, the saffron, which was good for everything, healed headache, made sleepy, and had an aphrodisiac effect.

It is recorded that the name *Panacea*, the name of the goddess of remedy who was one of the famous daughters of Asklepios, meaning "**Panacee**," meant healing all diseases and being good for everything in Greek, was derived from this saffron.

The saffron of the city of "Aigeai" was also famous. One of the cities in Anatolia with the same name is *Aigai* between Izmir and Bergama, called Koseler or Nemrut Kale today, and the other one is Aigai which is Ayaskale or with its new name Yumurtalik near Adana where there was an Asklepieion, a School of Medicine.

There is a settlement near Salihli known as Sart Mustafa. "Sart" means merchant for the Turkified people of Iranian descent in the former Turkish. *The Golden Flower Festival* celebrated in the city of Sart or "**Sardeis**" with its ancient name, which was formerly the capital

of the region, is the symbol of Spring festival in Lydia. Til, the hero from Sardeis, used to die from a snake bite in Winter, and was then resurrected by making him smell the saffron flower in Spring. It is recorded that the depiction of a golden branch on the Lydian coins represented the saffron. Moir, Til's sister, had resurrected her brother who had died from a snake bite, with a method she had learnt from the female of the snake. The name of the hero that killed the snake that poisoned Til was Mamasen. There was the ancient city of Mamassos near the Melendiz River "**Mamasun, Mamasin River**" in Aksaray, Konya, in the region of Cappadocian. St. Hagios "Mamas" one of the famous saints of Cappadocia, who was killed in the sake of religion and became a Martyr, was buried here.

It can be understood that the names of many of the settlements in Anatolia carry interesting traces belonging to the ancient past, as we can learn due to the records handed down that have survived until today.

Saffron was known from the time of the Hittites, and was used as a medicine and the yellow dye was obtained from the stigmas of the saffron flowers, blooming in purple in Spring.

The saffron-yellow outfit which was called krokotos in Greek and crocota in Latin was worn by elegant women and by feminine men at the festivals of Dionysus in Athens.

"**Crocus**," which was the name of the young man that Hermes the God had turned into saffron, means saffron. In Antiquity saffron flowers were spread over the beds of newlyweds because of their reported aphrodisiac effect.

Saffron flowers were thrown to the ground in theaters to give fragrance, and saffron essences were rubbed even over statues during the rule of Emperor Hadrian.

The Amasian geographer Strabo who lived in the 1st century B.C. writes that the best saffron was produced in the soil at the bottom of the Cavern of Heaven above Corycos near Silifke in Mersin Province. It is said that it must also have been produced in the nearby Kanlidivan Cavern as well as being produced in the Cavern of Heaven.

Although it is said to have originated historically from the limestone sediment in Corycos, near the Cilician coast, saffron or crocosmia was produced in various Mediterranean regions. It has been reported that saffron is cold and dry, is not good for the stomach, mainly causing pain and heaviness, makes a person sleepy and relieves the heart.

As is understood from the descriptions recorded in the book of the imperial physician Pergamonian Oreibasios called, the Medical Collections, "**Synagoga Medicae**" from the 4th century, one of the three flavoring substances in Byzantium was *saffron*, the others were storax resin and *gum mastic*.

In the Byzantine period, saffron and gum mastic were together used to produce anason wine.

Saffron was called "za'ferân" during the Ottoman period, and was brought to Istanbul from Viransehir. Saffron, the yellow flowers of which were used as flavoring and perfuming, was

Fotoğraf: Cornelia Bayraktar

Değişik tipte üzerinde kaplan veya pars olan lahit kapakları Pisidia bölgesinde Burdur civarında da vardır.

Doğu Anadolu'daki Dicle **"Tigris"** nehrinin eski adı Kaplan ırmağı idi. *Tigris* kaplan demektir.

Antalya yakınındaki *Termessos* Antik şehri Nekropolisindeki lahitlerden birinde oyulmuş pars kabartmaları olduğu belirtilir. Antalya yakınında bu defa doğusunda bulunan Aspendos şehrindeki, Selçuklu devrinde saray olarak kullanılan Antik devre ait tiyatronun kapı lentolarından birinde yine aynı tarzda noktalanarak işlenmiş bir aslan veya pars motifinin de Türk devrinde yapıldığı anlaşılar. *Kalkan'a* **"Kalamaki"** bağlı, Bezirgan köyü Sarnıçbaşı mevkiindeki sarnıçlardan 1821/2 tarihli kitabesi mevcut bir tanesinin üzerine pars figürü işlenmiştir.

Khimaira **"Khimera, Chimaera, Chimaira,"** bugün Çıralı **"Yanartaş, Yanar Taş, Yanar"** denilen mevki Olympos şehri yakınındadır.

Sadece erkeklerin katılabildiği ışık tanrısı adına gizli Mithras ayinleri yanında, Likya'daki Olympos şehri kutsal yeri olan Çıralı'da şehrin baş tanrısı Hephaistos adına oyunlar tertip edilmişti. Çıralı, *Hephaistos* **"Hephaestos"** Mabedi'nin bulunduğu yerdir.

Hephaistos'un oğulları olan cinler **"Üç Kabirler"** şerefine de *Kabeiroi* denilen korkunç ve gizli ayinler yapılırdı.

Olympos şehri yakınındaki vaktiyle kısmen görülebilen, ancak ne yazık ki son yıllarda yeni yapılan beton merdivenlerle üzeri kapatılan, taş döşemeli antik bir yolla ulaşılabilen tepede yanan doğal ateşi ile tanınan Çıralı **"Khimaira"** denilen mevkide,

Zeus ile Hera'nın oğlu, topal ve çirkin olan, bir volkanın içinde yaşadığı belirtilen toprak ateşinin daimon'u yani cini denilen şehrin baş tanrısı Hephaistos onuruna buradaki mabedinde büyük şenlik yapılır, Hephaistos oyunları tertip edilirdi. Bu bayramlara *Khalkeia* veya *Volcanalia* **"Volkanlia"** denilirdi.

Volcanalia bayramı, Yunanlıların Hephaistos dedikleri Roma ateş tanrısı Vulcanus veya Volkanus adına Ağustos ayında kutlanırdı. Yapılan törenlerde insanları korusunlar diye ateşe hayvanlar atılmış. Tanrıya sunulmak üzere ateşe atılan küçük balıklar ve başka hayvanlar karşılığında insan hayatı korunmuş olurdu.

Hephaistos onuruna çeşitli işçi bayramları düzenlenmiştir. Alametleri çekiç, kısıkaç ve işçi takkesidir. Ateş tanrısı Hephaistos ve tanrıça Athena için yapılan *Khalkeia* denilen dinsel

used in a dessert which was cooked together with rice and arrowroot, and with honey or syrup instead of sugar, and which was called "zerde." The yellow flowers of turmeric also provide a color resembling saffron.

Dadybra near Zonguldak in Paphlagonia, the place called "**Zağfiran-Borglu**" during the Ottoman period, is the place called today Safranbolu. There was the *Zağfiran Han* in Ankara in the 17th century. There is the *Zafran Han Masjid* in the two-storey and forty-two-room Zafran Han which was once used as a prison in Atpazari and which was a warehouse in 1941.

Saffron, which was known and used as a medicine in Anatolia from Antiquity onwards, was an important export commodity through the Ottoman period until the 20th century. In a document from 1858, it is written that 9,700 kg. of saffron was sold to England. Unfortunately, only small amounts of saffron have been produced in Safranbolu in recent years.

There is the Zafaran Monastery located on a high hill five kilometers to the east of Mardin. This monastery was established in the 4th century A.D. and it remained the center of patriarch of the Assyrian community until 1932 and it remains in use today. There were vineyards around the monastery and it was referred to as "**Deyruzzafaran**," from the name of this plant with the prefix, "**Deyr**" meaning church or monastery in Arabic.

It is known that there were also predators in the Lycian region. The panthers inhabiting this region were to be collected by the Roman governors for wild animal shows. The travellers and research-

ers Spratt and Forbes mention that there were leopards here in their book "**Travels in Lycia...**" published in London in 1847. During the archaeological research conducted in the area around Silifke, in which we have participated since 1973 that are chaired by Prof. Dr. Semavi Eyice, it was understood that there was "wild cat" according to the residents, remaining in this region, which they referred to as a monster, and it was still alive.

It can be observed that there is often a carving depicting a lion on the lids of sarcophagi in the Necropoli in the Taurus Mountains North of "**Seleukeia**" in Rough Cilicia, "**Cilicia Trakheia**." - (*necrosis: dead; polis: city; necropolis: the city of the dead*) - Different types of sarcophagus lids with tigers or leopards on them are also present in the Pisidian region, in the vicinity of Burdur.

The former name of the "**Tigris**" River in Eastern Anatolia was the Kaplan (Tiger) River. *Tigris* meaning tiger.

It is recorded that there are carved leopard reliefs on one of the sarcophagi in the Necropolis of the ancient city of Termessos near to Antalya. It is understood that a lion or leopard motif made through pointing stands on one of the door lintels of the Roman theatre reused as a palace in the Seljuk period by 1240 at Aspendos. The figure of a leopard figure is incised on one of the cisterns in the Sarnicbasi locality of the village of Bezirgan connected to Kalkan "**Kalamaki**," carrying the date 1821/2.

Chimera "**Khimera, Chimaira, Chimaira**," the locality called Cirali "**Yanartas, Yanar Tas, Yanar**" today, is near to the city of Olympus.

In addition to the secret rites in the name of the god of light Mithras, in which only men could participate, games were also organized in Cirali, the holy place of the city of Olympus in Lycia, in the name of the city's chief god Hephaestus. Cirali is the location of the Temple of Hephaestus.

The terrible and secret rituals called *Kabeiroi* were held in honor of the demons who were Hephaestus' sons.

A large festival was held and the games were organized to honor Hephaestus, the chief god of the city, the son of Zeus and Hera, and who was lame and ugly, was recorded as living in a volcano, and was called the demon of the earth fire, in his temple here, in the location called Cirali "**Khimaira**" known from the natural gas burning on the hillside.

This site is reached by a stone-paved ancient path, which once could be seen but unfortunately has been covered over by the concrete stairs built in recent years, near to the city of Olympus. These feasts were called *Khalkeia* or *Volcanalia*.

The Volcanalia feast was celebrated in August in the name of the Roman god of fire Vulcanus whom the Greeks called Hephaestus. Animals used to be thrown into fire in these ceremonies to protect the people with human life preserved in exchange for the small fish and other animals which were thrown into the fire as offerings to this God.

A variety of workers' festivals were held in honor of Hephaestus. Their signs were the hammer, the claw and the worker's helmet. The religious feast called the Khalkeia feast, which was held in honor of the

Fotoğraf: Cornelia Bayraktar

Safran "Krokos", Güver Uçurumu, Fotoğraf: Cornelia Bayraktar, 2012

bayram işçi bayramı ve özellikle maden işçilerinin bayramı idi. *Khalkos* bakır demektir. Günümüzde de işçi bayramı olarak kutlanır.

Atina'da tanrı Hephaistos adına yapılan törenlerde "**Lam-pododromie**," müsabakalara katılanlar yarış meydanının nihayetine kadar söndürmemek şartıyla elden ele bir meşale taşırlardı.

Khimaira Dağı "**Mons Chi-maera**" çok tanrılı devre ait Hephaistos mabedinin olduğu yerdir ve bugün Bizans devrine ait *Basilika* tarzında üç nefli büyük bir kilise, duvarlarındaki freskoları ile görülebilir.

Khimera, keçi demektir.

Khimaira, Kilikia'nın yarı kadın yarı yılan ejderi olan Ekhidna tarafından dünyaya getirilen, arslan başlı, keçi vücutlu, yılan kuyruklu efsanevi hayvandır.

Mitolojide anlatıldığına göre Anadolu'nun güneyindeki Kilikia'nın dağlık bölgesinde Dağlık veya Taşlık *Kilikia* "**Kilikia Trakheia**"da, boğa anlamına gelen *Tauros* ya da *Toros* Dağları'nda *Arima* denilen yerde ve yeraltındaki mağarasında yarısı yılan yarısı kadın olan ölümsüz ejderha *Ekhidna* yaşardı. Adı güzel akışlı veya güzel akan sular anlamındaki su perisi "**Nympha**" *Kallirhoe* canavar *Ekhidna*'nın annesiydi.

Mersin yakınındaki Silifke civarında *Korikos* "**Korykos**," bugünkü Kızkalesi yukarısındaki tepelerde bulunan ve 110 ila 130 m derinlikleri olan Cennet ile Cehennem obruklarından "**Korykion Antron**" birisinde yaşadığı söylenen yeraltı yaratıklarından yüz tane yılan başına sahip olan babası efsanevi canavar *Typhon* ile birleşen *Ekhidna*; yılan ya da ejder anlamına gelen batak-lıklar canavarı *Hydra*, *Hades* yani ölümler ülkesinin bekçisi, üç başlı ya da yüz kafalı yılan kuyruklu bir köpek olan *Kerberos*, keçi ve yılan kafalı ateş üfleyen ejder *Khimaira*, köpek *Orthos* gibi canavarları dünyaya getirmiştir.

Ekhidna'nın *Orthos*'la çiftleşmesinden ise *Nemeia* aslanı ile kadın yüzlü aslan kuyruklu *Sfenks* "**Sphinks**, *Sphinx*" doğmuştur.

Ekhidna ölümsüz olduğu için daima yeraltında yaşardı ancak ondan doğan bu canavarların çoğu baş tanrı *Zeus*'ün oğlu *Herakles* tarafından öldürülmüştü.

Khimaira ise *İlyada* ve *Odysseia*'nın yazarı, sonradan gözleri görmediği için kör anlamındaki *Homeros* adı verilen İzmir "**Smyrna**"lı şair *Melesigenes* "**Maionides**"e (MÖ IX-VIII. yy) göre, uçan at *Pegasus*'un binicisi olan *Bellerophontes* tarafından öldürülmüştür.

Tepedeki hâlâ sönmeyen ateşin, *Khimaira*'nın ağzından çıkan alevler olduğu söylenir.

Olympos şehrinin bulunduğu sahilde, koyun doğusu nihayetinde Çıralı tarafında bugün *Atbükü Limanı* denilen *Siderous Limanı* "**Siderus Limen**" vardır. Limana iki ufak çay döküldüğü belirtilir. *Sideros* "**Sidera**" demir demektir. Bölgedeki kayalar siyah renktedir. Burada

god of fire Hephaestus and the goddess Athena, was for the workers' and especially the miners' feast. Khalkos is copper. It is also celebrated as Labor Day today.

In the ceremonies held in the name of the god Hephaestus in Athens, "**Lampododromie**," the participants in the competitions carried a torch from hand to hand until they reached the end of the competition square, ensuring it was not blown out.

The Chimera Mountain "**Mons Chimaera**" is the location of the temple of Hephaestus belonging to this polytheistic period, and a large three-nave church of the East Roman Period of the *Basilica* type can be seen today with its frescoes on its walls.

Chimera means goat.

Chimera is the lion-headed, goat-bodied, snake-tailed mythical animal born of Ekhidna who was the half-woman half-snake dragon of Cilicia.

According to mythology, *Ekhidna*, the half-snake half-woman immortal dragon lived at the place called *Arima* on the *Taurus* Mountains, meaning bull, in Rough Cilicia, "*Cilicia Trakheia*" in the South of Anatolia, inhabiting an underground cave. A water spirit, the "**Nymph**" *Kallirhoe*, the name meant beautiful flowing waters, was Ekhidna's mother.

Ekhidna, who had intercourse with her father, the legendary hundred-snake-headed monster *Typhon*, who was said to have lived in one of the Heaven and Hell potholes ("**Korykion Antron**") on the hills above "**Korykos**," the present Kizkalesi, by Silifke near Mersin,

which have a depth of 110 to 130 m. gave birth to monsters, such as the monster of the marshes Hydra, which meant snake or dragon, Hades, the guardian of the country of the dead, Cerberus, which was a three or a hundred-headed, snake-tailed dog, the goat or snake-headed fire-breathing dragon Chimera, and Orthos the dog. And it was from the intercourse of Ekhidna with Orthos, that the Nemeia lion and the woman-faced lion-tailed "Sphinx" were born.

Ekhidna always lived underground as it was immortal, but most of the monsters born of her were killed by Heracles, the son of Zeus, the chief god. And according to the epithet Melesigenes (9th-8th centuries B.C.) from Smyrna, who was called Homeros meaning the blind as he later became blind, the author of the *Iliad* and the *Odyssey*, the Chimera was killed by Bellerophon, who rode the flying horse Pegasus. The still unquenchable fire on this hillside is said to be the flames coming out of Chimera's mouth.

There is the *Siderous* Port "**Siderus Lime**," called the Atbuku Port today, on the coast where the city of Olympus is located, at the end of the eastern side of the bay, at the side of Cirali. It is recorded that two small brooks flow into this port. "**Siderus**" means iron. The rocks in the region are black. A river also flows into the sea here and there is a castle in the interior over the river from the site of the Cirali where natural gas comes out in flames.

There is the Goktas Castle on a small branch of the Ulupinar brook, approximately 200 m above sea level on a hill overlooking the path to Cirali and the sea.

There is *Dionysias* Island near the Siderus Port, the present name of which we do not know. The *Cypriae* Islands, or the Three Islands "**Tria Nisia**" are recorded as being in this neighbourhood.

In recent years, a central place has been formed in Cirali on the coast through the operation of the chrome mines present around Olympus, however all of them were closed down after a while because of insufficient return.

The ancient city of Olympus, popularly known as Deliktas, attracts the attention of the visitors with its ruins today. As there is a hollow rock at the entrance to the city on the seaside, this place is called Deliktas (The Hollow Rock) by the local people. And the place on the right at the foot of Acropolis, the back part of which is a natural rock, inside which two great sarcophagi were placed, dating from the 2nd century A.D. but recorded as reused in the 5th century, and the front of which was walled up, is the sarcophagus of Zosimas from Olympus.

The one on the left, on which a ship relief is carved, belonged to the Phoinician Eudemos or according to some, to Captain Eudomos, who was recorded as being Zosimas' uncle and owner of a shipping company, as has been understood from its inscription.

In the city covered in a dense vegetation and with laurel trees, there is the palace of the diocese, the small theater, bath, basilica, and floor mosaics of which are unearthed, and also a door, which is the most important and prominent, recorded as belonging in the 2nd century A.D. to a temple, which is 5 m, and the jambs and lintel

da denize bir nehir akar ve içerde doğal gazın çıktığı Çıralı mevkiinde nehrin üstünde bir de kale vardır.

Ulupınar çayının küçük bir kolu üzerinde ve denizden yaklaşık 200 m yüksekte Göktaş Kalesi bulunur. Çıralı'ya gelen yola ve denize hakim bir tepededir. Siderus Limanı yakınında bugünkü adını bilemediğimiz *Dionysias* Adası vardır. Bu civarda *Cypriae Adaları* veya Üç Adalar "**Tria Nisia**"nın varlığı bilinir.

Son yıllarda Olympos çevresinde bulunan krom madenleri çalıştırılarak, kıyıdaki Çıralı'da bir merkez meydana getirilmiş, ancak yeterince kazanç sağlanamadığından bir süre sonra hepsi kapatılmıştır.

Halk arasında Deliktaş adıyla bilinen Olympos Antik şehri bugün de mevcut kalıntıları ile gezenlerin ilgisini çekmektedir. Şehrin deniz tarafındaki girişinde içi oyuk bir kaya olduğu için bölge halkı tarafından buraya Deliktaş denilmektedir.

Akropolis'in eteğinde arka tarafı tabii kaya olup içine MS II. yüzyıla ait ancak V. yüzyılda yeniden kullanıldığı belirtilen iki büyük lahit konulup önü örülerek kapatılan yerde, sağdaki Olympos'lu *Zosimas*'ın lahididir. Solda üzerine gemi

kabartması yapılmış olanı kitabesinden anlaşıldığına göre *Zosimas*'ın dayısı veya amcası, gemi şirketi sahibi olduğu belirtilen *Phoinikia*'lı "*Olympos*" *Eudemos* ya da bazı yazarlara göre kaptan *Eudomos*'a aittir.

Yoğun bir bitki örtüsüyle ve genellikle Defne ağaçları ile kaplanmış olan şehirde küçük bir tiyatro, hamam, basilika, döşeme mozaikleri ortaya çıkarılan piskoposluk sarayı, ayrıca en önemli ve dikkati çeken MS II. yüzyıla ve bir tapınağa ait olduğu belirtilen 5 m yüksekliğindeki söveleri ve lentosu süslemeli kapı vardır. Ancak kapının arkası büyük bir göldür. Önünde bulunan bir heykel kaidesindeki kitabe imparator Marcus Aurelius'a, MS 172-175 yıllarına ait bir heykelin varlığını bildirir.

Denizden şehre girerken sol tarafta şehri korumak üzere yapılmış Ceneviz Kalesi adı verilen küçük hisarı görmek mümkündür. Sağ taraftaki *Akropolis* ise üzerindeki Bizans devrine tarihlenen kalesi ile çevreye hakimdir. Akdere'nin üzerinde bir köprüye ait kalıntılar vardır.

Şehrin arkasındaki tepenin yamaçlarındaki büyük tahribat yapılan *Nekropolis*'te, mezarların çoğu kapılarında kitabele-

ri bulunan tonozlu odalardır ve buradaki iki yüzden fazla mezar kitabesi neşredilmiştir. MS II. yüzyıla ait olduğu belirtilen figürlü bir lahit şehre ve nehre hakim bir tepede görülebilir.

Olympos şehrinde görülen su kanallarının, 1850 yıllarında Kıbrıslı Hacı Hasan adlı bir şahıs tarafından yaptırılan su değirmenine ait olduğu belirtilmiştir.

Bibliyografya:

Doç. Dr. Oktay Akşit, **Likya Tarihi**, İstanbul 1967

Prof. Dr. Oktay Akşit, **Hellenistik ve Roma Devrinde Likya**, İstanbul 1971

Orhan Atvur, "*Olympos Antik Kenti (1991-1992 Çalışmaları)*," **Arkeoloji ve Sanat**, yıl: 21, sayı: 88 (1999) s. 13-31

George E. Bean, **Eskiçağda Güney Kıyılar**, (çev. İnci Delemen-Sedef Çokay), İstanbul 1997

Prof. Dr. Semavi Eyice, *Silifke ve Dolaylarında Yapılan Topraküstü Arkeolojik Araştırmalar Raporları (1978-1979)*, **Belleten**, cilt: XLIV, sayı: 173 (Ankara 1980) s. 111-124

Orhan Hançerlioğlu, "*Mithra*" maddesi, **Dünya İnançları Sözlüğü**, İstanbul 1993, s. 334-336

Olimpos - Beydağları Sahil Millî Parkı Uzun Devreli Geişme Planı, 1972

Celâl Taşkıran, **Silifke (Seleukeia am Kalykadnos) und Umgebung**, Ankara tz.

Yusuf Yavuz, "*Sarnıcın Böğründe Anadolü Kapları*," **Son Nokta Dergisi**, sayı: 21 (1 Temmuz-15 Temmuz Ankara 2012) s. 38-39

of which are decorated. However, at the back of the door there is today a large lake. An inscription at the base of a statue in front of it indicates the former presence of a statue of the Emperor Marcus Aurelius, 172-175 A.D.

It is possible to see the small fortress called the Ceneviz (the Genoan) Castle on the left side when entering the city, which was built in the Middle Ages to protect the city. And the Acropolis on the right side surveys the environment with the visible remains of castle on it dating from the East Roman period.

There are also the ruins of a bridge over the Akdere. In the Necropolis on the slopes of the hill behind the city, which was greatly destroyed, most of the graves are vaulted rooms with inscriptions on their doors, and more than two hundred epitaphs from here have been published.

A figured sarcophagus recorded as dating from the 2nd century A.D. can be seen on a hill overlooking the city and the river.

It has been recorded that the water canals visible in the city of Olympus today belonged to a water mill that was constructed by a person called Kibrisli Hacı Hasan (Hacı Hasan the Cypriot) in the 1850's, the mill no longer stands.

Bibliography:

Assoc. Prof. Oktay Aksit, **History of the Lycian**, Istanbul 1967

Prof. Dr. Oktay Aksit, **Lycia in the Hellenistic and Roman Period**, Istanbul 1971

Orhan Atvur, "The Ancient City of Olympus (1991-1992 Studies)," **Archaeology and Art**,

year: 21, issue: 88 (1999) pp. 13-31

George E. Bean, **The Southern Coasts in Ancient Times**, (trans.. İnci Delemen-Sedef Cokay), Istanbul 1997

Prof. Dr. Semavi Eyice, The Reports of the Archaeological Researches Made above the Earth in and around Silifke (1978-1979), **Belleten**, volume: XLIV, issue: 173 (Ankara 1980) pp. 111-124

Orhan Hancerlioglu, "Mithra" item, **Dictionary of World Beliefs**, Istanbul 1993, pp. 334-336

Olympus Beydaglari Coastal National Park Long Term Development Plan, 1972

Celal Taskiran, **Silifke (Seleukeia am Kalykadnos) und**

Umgebung, Ankara thesis.

Yusuf Yavuz, "The Anatolian Tiger at the Flank of the Cistern," **Son Nokta Periodical**, issue: 21 (July 1st-July 15th Ankara 2012) pp. 38-39

Çıralı, Yanartaş

Fotoğraf: Cornelia Bayraktar

İNGİLİZ KÜLTÜR
Okul Öncesi Eğitim Kurumları

kids **A**loud

İngilizce Anaokulu

"Her gün aynı sınıfta hayal kurulmaz."

**AVANTAJLARIMIZDAN
YARARLANIN!...**

"İngilizce benim ikinci anadilim."

www.ingilizceanaokulu.com

İNGİLİZ KÜLTÜR
Okul Öncesi Eğitim Kurumları

kidsA loud

"Her gün aynı sınıfta
hayal kurulmaz."

- AVRUPA DİL PASAPORTU
- BILINGUAL EĞİTİM (İKİ DİLLİ EĞİTİM)
- HER SINIFTA İKİ ÖĞRETMEN
- ORGANİK GIDA ÜRÜNLERİ VE HİJYEN
- BİLİM İNSANI PROGRAMLARI
- MENTAL ARİTMETİK
- SANAT ATÖLYESİ
(RESİM, MÜZİK, HEYKEL)

kidsA loud

"İngilizce benim ikinci anadilim."

Şirinyalı mahallesi 1502 sokak No:3 LARA / ANTALYA
Tel: +90 (242) 323 30 48 Mail: lara@ingilizceanaokulu.com

Ön Kayıt için: www.ingilizceanaokulu.com

Fora Yelken Sergisi

Akdeniz ve Gemilerine odaklanan **Fora Yelken** başlıklı sergi Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü (MCRI) ekibi tarafından organize edildi ve resmi olarak 26 Nisan tarihinde açıldı. Sergi, Akdeniz ve gemilerinin tarih öncesinden 21. yüzyıla kadarki tarihi için nadir ve bilgilendirici bir tanıtım sağlamaktadır ve Antalya, Akdeniz Üniversitesi, Batı Kapısı tarafında yeni Edebiyat Fakültesi'ndeki yeni Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü (MCRI)'nde önümüzdeki iki ay boyunca açık olacaktır.

Serginin küratörlüğünü Akdeniz Üniversitesi'ndeki Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü (MCRI) Müdürü Prof. Dr. Murat Arslan yapmıştır ve sergi Enstitü'nün ana sergi salonu da dahil olmak üzere üç odada ve uzun bir koridor boyunca sergilenen öğelerin hatırı sayılır bir seçme kombinasyonundan oluşur:

Geçmişten Günümüze Akdeniz:

"**Fora Yelken**" sergisi, uzak jeolojik dönemlerden başlayarak

Akdeniz Havzası'nın ilk sakinlerine, bölgede gelişen en erken medeniyetlerden günümüze kadar bir bölümü kapsamaktadır. Akdeniz'in mali, idari, insani ve kültürel tarihi ile ilgili gelişmeler/değişiklikler fenerlerden batık gemilere kadar gemiler ve limanlar, tüccarlar, ticari eşyalar ve tersanelerin görüntüleri aracılığıyla kronolojik bir bakış açısı içinde gözlenerek, Akdeniz Havzası ile bağlantı vurgulanmaktadır. Halkları ayırdığı kadar, gemiler ve gemicilik bağlamında coğrafyayı ve kültürleri bağlayan geniş bir su olan Akdeniz, ziyaretçilere 35 panel aracılığıyla ve 3 farklı animasyon hâlinde sergilenmektedir. Ayrıca, 16 dakikalık Akdeniz'in tarihini anlatan belgesel bir film de gösterilmektedir.

Sanatçı Ümit Durak, MÖ 14. yüzyıldan günümüze kadar Akdeniz'de seyahat eden gemi örnekleriyle, antik ve modern edebiyat kaynaklarından yararlanarak, gözlem ve rekonstrüksiyon teknikleri uygulayarak, aynı malzemeleri ve yöntemleri kullanarak ve orijinal gemiye mümkün

olduğunca sadık kalarak inşa etmiş olduğu farklı boyutlarda 20 ölçekli gemi maketini görme şansını bize sunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı onun gemi maketlerini "**Seçkin Sanat Eserleri**" olarak belirlemiştir.

Sergi, sanat tarihçisi ve ressam T. Mikail Patrick Duggan'ın 70'ten fazla kalem çizimini ön plana çıkarır. 50 x 65 cm boyutlarında olan bu çizimler, en eski zamanlardan 20. yüzyıla kadar uzanan Akdeniz gemi ve tersane örnekleri ile gözlem ve rekonstrüksiyonun yanı sıra antik ve modern edebiyat kaynakları kullanılarak 7 aydan fazla bir süre boyunca yapılmıştır.

Akdeniz ve Gemileri:

Bu sergide gemiler, 7 boğazı, 13 denizi ve 15 körfezi ile üç antik kıta arasında 2,5 milyon km² toplam alanı kapsayan ve karalar arasında geniş, karmaşık ve parçalı bir denizler bütünü olan, bilinen en eski ve en geniş okyanus bölgesi olan Thetis'in bir uzantısı olan Akdeniz'in sayısız rotalarını kateder.

The Exhibition Fora Yelken-Unfurl Sails

The exhibition entitled **Fora Yelken - Unfurl Sails** which focuses upon the Mediterranean and its Ships has been organized by the team of the Mediterranean Civilizations Research Institute (MCRI). and was officially opened on the 26th of April.

It provides a rare and informative introduction to the history of the Mediterranean Sea and its ships from pre-history into the 21st century and is open for the next two months at the new Mediterranean Civilisations Research Institute (MCRI), in the new Faculty of Letters building, by the West Gate, at Akdeniz University, Antalya.

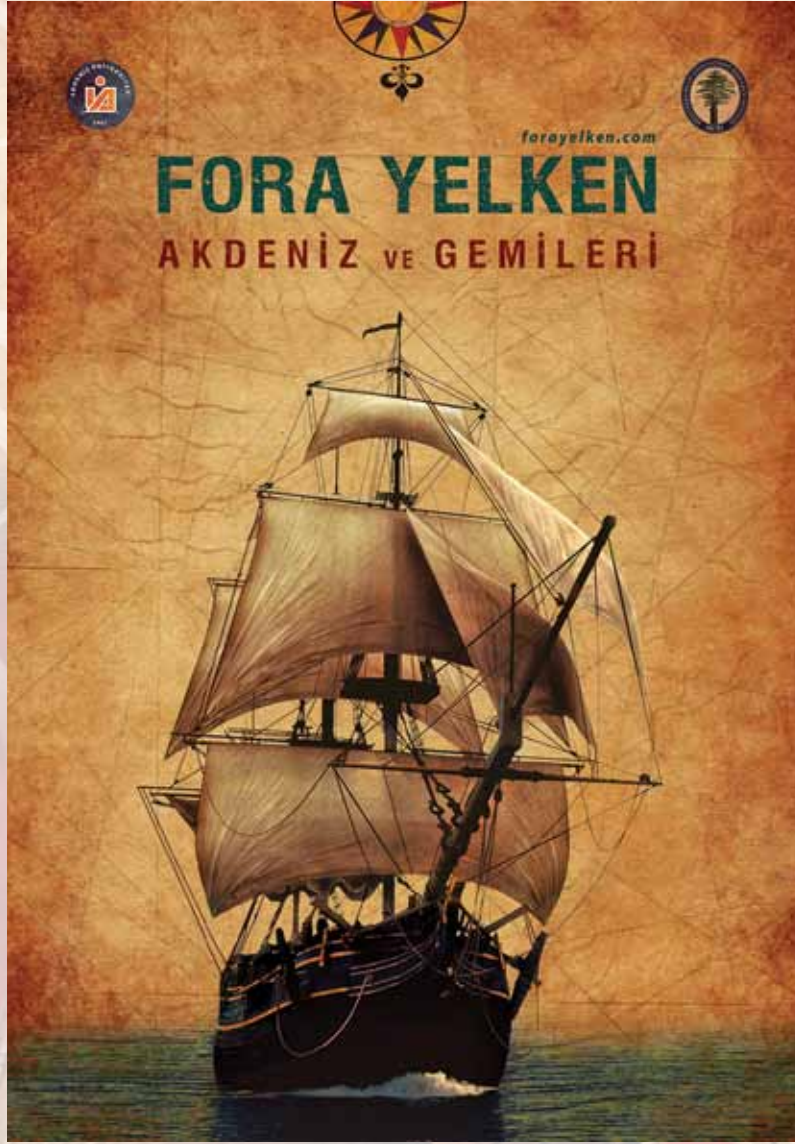
The exhibition was curated by the Director of the Mediterranean Civilisations Research Institute (MCRI) at Akdeniz University, Prof. Dr. Murat Arslan, and it comprises a considered selected combination of elements exhibited in three rooms, including the Institute's main exhibition hall, and along a long corridor:

The Mediterranean from Past to Present:

The exhibition “**Unfurl Sails**” begins with the remote geological periods to the first inhabitants of the Mediterranean Basin, from the earliest civilizations that grew in the region down to the present day, the developments/changes concerning the Mediterranean's financial, administrative, human and cultural history are observed within a chronological perspective through images of the ships; and the ports, the merchants and the merchandise and the shipyards, from lighthouses to sunken ships, connectivity with the Mediterranean Basin is emphasised.

The Mediterranean, an expanse of water that links the geography and the cultures within the context of ships and shipping, as much as it separates peoples, is displayed to the visitor through 35 panels and in 3 different animations. There is also a 16 min. documentary film on the history of the Mediterranean.

The artist Ümit Durak provides us with the chance to see 20 scale models of ships of different sizes he has constructed, benefiting from ancient and modern sources and literature, applying observation and reconstruction techniques, employing the same materials and methods and remaining as true as possible to the original vessel, with examples of ships sailing the Mediterranean dating from the 14th century B.C. down to the present day. The Culture and Tourism Ministry of the Turkish Republic has noted his ship models as “**Outstanding Works of Art**”. The exhibition features more than 70 pen drawings by T. Mikail Patrick Duggan, art historian and painter. These drawings measuring 50 x 65 cm were made over the course of 7 months from observation and through reconstruction, as well as employing ancient and modern sources and literature, with examples of Mediterranean ships and shipyards extending from the earliest times into the 20th century.

Gemi inşaatı teknolojisindeki gelişmelerle birlikte; bilimsel, sanatsal ve felsefi eğilimler, pagan ve gök dinler, yargı sistemleri, demokrasi-cumhuriyet gibi idari zihniyetler ve dünya için ve insanlık tarihi için önemli olan kavramların tanımlayıcı ve metinsel tasviri kendi zamansal ve mekansal ilişkileri içinde verilir.

Topografyanın şekillendirdiği temel özelliklerle, Akdeniz çevresinde yaşayan toplumlar farklı siyasi, kültürel ve dinsel inançlara rağmen bir kader ortaklığına sahip olmuş gibi görünmektedir. Bu tema, seçici olarak ayrımcı ve "ötekileştirici" bir söylem olmak yerine, fiziksel coğrafya/insan coğrafyası,

demografi ve dolayısıyla tarih yazımını birbiriyle ilişkilendirir.

Bu deniz, doğunun batıya açılan kapısı ve batının doğuya açılan kapısıdır; bu deniz, dalgalar ve özlemlerle dolup taşmaktadır; bu deniz, birçok uygarlığın yükselişi ve gerilemesine tanıklık etmiştir.

Yaklaşık beş bin yıldan fazla süredir kıyılarından, adalarından, liman şehirlerinden ve tersanelerinden birbirine seyahat eden gemiler, bazen ticari ve kültürel zenginlikler, bazen savaşlar ve salgın

hastalıklar taşıyarak, Akdeniz Havzası'nın kaderinde hayati bir rol oynamıştır.

Sonuç olarak, bu serginin amacı Akdeniz tarihi ve kimliğini bir çift sıradan özelliğe indirgemek ve değişkenlik girdaplarını ve anaforlarını tanımlamaya ve yorumlamaya çalışmak değil, daha çok Akdeniz ve gemilerinin kronolojik bir panoraması aracılığıyla bir düşüncüyü sunmaktır.

Doğu'nun en Batı'daki noktası - Batı'nın en Doğu'daki noktası

Nedeni ne olursa olsun, tarihin her noktasında, bir süper güç olma özlemleriyle her uygarlık dikkatini Akdeniz'e yöneltmiştir.

Fenikelilerin ve daha sonra Helenlerin antik çağda bu iç denizi bölgesel olarak kolonize etme girişimleri; Akdeniz'i Mare Nostrum hâline çeviren Romalılar bu misyonun kanıtıdır. Ortaçağ döneminde Akdeniz, her ikisi de bölgeye hakim olmak isteyen Müslümanlar ve Hristiyanlar için stratejik bir manevra alanı hâline geldi. Ancak, Themistocles, Lysandros, Marcus Agrippa, Barbaros, Don Juan, Horatio Nelson ve Andrew B. Cunningham gibi ünlü amirallerin karizmatik liderliği ve muhteşem deniz zaferleri, Persler, Atinalılar, Romalılar, Haçlılar, Osmanlılar, Napolyon'un Fransası ve Mussolini'nin İtalya'sının imparatorluk planlarını durma noktasına getirdi ve Akdeniz'in siyasi haritasında radikal değişikliklere neden oldu.

Erken modern çağla birlikte başlayan coğrafi keşiflerin, kolonizasyonun yönünü değiştirmiş ve Avrupalı güçler tarafından geç modern çağda bilinen dünyanın % 85'inin ko-

demography and consequently historiography to each other.

This sea is the gate of the east opening to the west, and the gate of the west opening to the east, this sea is teeming with waves and with longings, this sea has witnessed the rise and decline of many civilizations.

The ships which have sailed to and from its shores, islands, port cities and shipyards over the course of nearly five thousand years have played a vital part in the destiny of the Mediterranean Basin by sometimes carrying commercial and cultural riches, sometimes wars and epidemics.

As a result, the aim of this exhibition is not to reduce Mediterranean history and identity down to a couple of common characteristics and to try to define and interpret its vortices and eddies of variability, but rather to present a thought through chronological panorama of the Mediterranean and its Ships.

The Mediterranean and its Ships:

In this exhibition the ships traverse the countless routes of the Mediterranean, an extension of Thetis, the oldest and the largest known oceanic zone, which between the three ancient continents of antiquity covers a total area of 2.5 million km² with its 7 straits, 13 seas and 15 bays, and which is a wide, complicated and fragmented whole of seas amongst lands.

Together with developments in ship building technology; the descriptive and textual portrayal of scientific, artistic and

philosophical trends, pagan and celestial religions, judicial systems, administrative mentalities such as democracy-republic and concepts that are important for the world and for human history are given in their temporal and spatial relationships.

With the basic characteristics shaped by the topography, the societies living around the Mediterranean seem to have had a destiny of partnership despite different political, cultural and religious beliefs. This theme, rather than a selectively discriminatory and 'other-ing' discourse, associates physical/human geography,

The Westernmost point of the East - The Easternmost point of the West

Every civilization with the aspirations of becoming a super power, at every point of history, whatever the reason, has directed their attention towards the Mediterranean.

The attempts of the Phoenicians and then the Hellens to regionally colonize this inner sea in the antiquity; the Romans who turned the Mediterranean into mare nostrum are evidence of this mission.

lonizasyonu ile sonuçlanmış olmasına rağmen, Akdeniz Havzası'nın içindeki ve ötesindeki ülkeler hâlâ Akdeniz'e odaklanmaktadır. Havza, kıyıları ve artbölgeleriyle, daha önce ekonomik mücadelelerin yaşandığı bir bölgedir ve Akdeniz'de mevcut iki kutuplu dünyanın üçüncü kutbunu oluşturma arzusu Havza'yı bir cazibe noktası hâline getirir.

Havza'nın demografik yapısı, manyetik bir alan gibi, bu bölgeye kıyıları olmayan ülkelerden göç dalgaları aracılığıyla değişiklikler gösterir. Bu etnik, dilsel ve dinsel çeşitlilik, birlik ve çokluğun aynı anda var ol-

masına izin veren karmaşık bir sistem olarak görünür ve halkları "Akdenizlilik" ortak paydası altında bir araya getirir. Ekonomik, sosyal, politik ve mekansal boyutları ile bu sistem, çeşitli düzeylerde bir araya gelerek ve zaman içinde değişerek ve dönüşerek, bağlam ve süreç odaklı bir niteliğe sahip olduğu için, bir kültürden diğerine aktarılan şeyler aracılığıyla toplumlar üzerinde yaratılan dönüşüm etkileri gözlenir. Bu açıdan Akdeniz, toplum içi etkileşimin en yoğun olarak yaşandığı yer olmanın dışında, insanlık ve doğanın neredeyse süresi dolan ortak kaderinin sergilendiği bir sahnedir...

Küratör:

Murat Arslan.

Danışmanlar:

Nimet Ayşe Bakırcılar,
Nihal Tüner Önen,
Kemal Demirtaş,
Dinçer Savaş Lenger,
T. Mikail Patrick Duggan.

Grafik Tasarım & Animasyon:

Aykan Akçay.

İllüstrasyonlar:

T. Mikail Patrick Duggan.

Maketler:

Ümit Durak.

Belgesel Film:

Gökтуğ Özgöl.

Çeviri:

Leyla Yıldırım.

Sergi Ekibi:

Betül Gürel,
Hatice Akın,
Elif Alten,
Selda Baybo,
Fatma Şimşek.

Bu serginin ziyaretçilerinin onun yapımından zevk aldığımız kadar zevk alacaklarını umuyoruz...

**Akdeniz Uygarlıkları
Araştırma Enstitüsü**

Akdeniz Üniversitesi,
Dumlupınar Bulvarı,
Kampüs 07058 ANTALYA

Tel : 0242 227 74 92

Faks : 0242 310 22 87

e-posta: mcric@akdeniz.edu.tr

www.mediterra.org

During the Medieval period the Mediterranean became a strategic area of manoeuvre for the Muslims and for the Christians, both wanting to dominate the region. But the charismatic leadership and glorious naval victories of famous admirals such as Themistocles, Lysandros, Marcus Agrippa, Barbarossa, Don Juan, Horatio Nelson and Andrew B. Cunningham brought the imperial plans of the Persians, Athenians, Romans, Crusaders, Ottomans, Napoleon's France and of Mussolini's Italy to a standstill and caused radical changes in the political map of the Mediterranean.

Even though the geographical discoveries which began with the early modern age altered the direction of colonization and resulted in the colonization of the 85 % of the known

world in the late modern age by the European powers, still the countries within and beyond the Mediterranean Basin currently focus on the Mediterranean. With its coasts and hinterlands the Basin is as earlier a region where economic struggles are experienced and the desire to form the third pole of the present bi-polar world in the Mediterranean, makes the Basin a point of attraction.

Like a magnetic field the demographic nature of the Basin, shows changes through the waves of migration from the countries without coasts into this region. This ethnic, linguistic and religious diversity appears in a complicated system which allows unity and plurality to exist at the same time and brings peoples together under the common denominator of 'Mediterranean-ness'.

Since this system with its economic, social, political and spatial dimensions has a context and process-oriented nature, coming together at various levels and changing and transforming over time, the transforming effects created upon societies through the things transferred from one culture into the another are observed.

In this respect the Mediterranean, apart from being the place where inter-societal interaction has been lived most intensely, is a stage where the nearly expiring shared destiny of humanity and nature is displayed...

Curator:

Murat Arslan.

Advisors:

Nimet Ayşe Bakırcılar,
Nihal Tüner Önen,
Kemal Demirtaş,
Dinçer Savaş Lenger,
T. Mikail Patrick Duggan.

Graphic Design & Animation:

Aykan Akçay.

Illustrations:

T. Mikail Patrick Duggan.

Models:

Ümit Durak.

Documentary Film:

Göktuğ Özgül.

Translation:

Leyla Yıldırım.

The Exhibition Team:

Betül Gürel,
Hatice Akın,
Elif Alten,
Selda Baybo,
Fatma Şimşek.

We hope the visitor to this exhibition will enjoy this exhibition as much as we enjoyed the making of it...

The Mediterranean Civilizations Research Institute

Akdeniz Üniversitesi,
Dumlupınar Bulvarı,
Kampüs 07058 ANTALYA

Tel : +90 (242) 227 74 92

Fax : +90 (242) 310 22 87

e-mail : mcric@akdeniz.edu.tr

www.mediterra.org

Lale; Ölümsüz Aşkın Simgesi

Atilla GÜRKAN, Rehber

Ferhat ünlü bir nakkaştır ve Sultan Mehmene Banu'nun kız kardeşi Şirin için yaptırdığı sarayın süslemelerini nakşederken Şirin'i görür. Ferhat ve Şirin birbirlerine âşık olurlar. Ferhat, Sultan'a haber göndererek Şirin'i ister. Kız kardeşini vermek istemeyen Sultan, Ferhat'ı oyalamak için Elma Dağı'nı delip şehre su getirmesini şart koşar. Ferhat aşkıdan aldığı güçle dağları delip geçer. Sultan bütün bunların karşısında, Şirin'i Ferhat'a vermemek için yaşlı dadısını gönderir ve Şirin'in öldüğünü söylettirir. Bu acıya dayanamayan Ferhat, elindeki kazmayı havaya fırlatır, düşen kazma Ferhat'ın başına isabet eder ve Ferhat ölür. Acı haberi alan Şirin olay yerine gelir ve Ferhat'ın cansız bedeniyle karşılaşır. Ferhat'ın kanlar içerisinde

yatan bedenini gören Şirin bu acıya dayanamaz ve kendini yamaçtan atarak yaşamına son verir. Bu olaydan sonra Ferhat'tan akan her damla kan damlası, onun Şirin'e olan aşkının ölümsüzlüğünü gösterebilmek için kan kırmızısı renkteki lalelere dönüşür. İşte o gün bu gündür kırmızı laleler Ferhat'ın Şirin'e duyduğu ölümsüz aşkı simgeler.

1554-1562 yılları arasında Habsburg hanedanının barış elçisi olarak Osmanlı İmparatorluğu'na gelen Busbecq, Edirne'deki bahçeler karşısında şaşkınlığını saklayamaz. Habsburg Kral'ı I. Ferdinand (1531-1564) barış antlaşması sağlamak amacıyla 1555 yılında elçi Ogier Busbecq yönetimindeki heyeti Osmanlı hükümdarına yollar. Ülkeye Belgrad, Niş ve Sofya üzerinden giren Busbecq, Osmanlı hükümdarının İran seferinde olduğu haberini alır ve Ankara'ya doğru yol alır. O dönem Avrupa'da pek yaygın olmayan bahçe kültü-

rü Busbecq'i oldukça şaşırtır. Özellikle laleler karşısında şaşkınlığını saklayamaz.

Lale'nin öyküsü ilk olarak Pers yazılı kültüründe başlıyor. Aynı zamanda Orta Asya'dan göç eden atalarımız da yanlarında lale soğanı getirmişlerdi.

Osmanlılar tarafından Akdeniz havzasına getirilen Lale, Türklerin çiçekleri sevmesi ve bahçe kültürüne ilgi duymasıyla yayılır. Busbecq bu bahçe ve çiçekleri görünce hayranlığını saklayamaz. Bahçede çalışan bir işçiyi çağırarak tercüman vasıtasıyla konuşmaya başlar. İşçi başına bağlamış olduğu tülbende bir lale sıkıştırmıştır. Busbecq merakını saklayamaz ve bahçivana bu çiçeğin ismini sorar. Aralarında anlama ve ifade etme sorunu başlar. Busbecq çiçeğin ismini sordukça, bahçivan "tülbent" diye tekrarlar. Busbecq çiçeğin isminin "tülbent" olduğuna ka-

Tulip; The Symbol of Immortal Love

Atilla GURKAN, Tour Guide

Farhad was a famous architect and he saw Shirin when he was making the decorations of the palace that the Queen Sultana Mehmene Banu had ordered built for her niece Shirin. Farhad and Shirin fell in love with each other. Farhad sent a message to the Sultan and asked for the hand of Shirin. Unwilling to let Shirin marry Farhad, the Sultan required that Farhad dug a canal in the Elma Mountain and bring water to the city in order to delay him. However, Farhad pierced through the mountains with the power of his love. In the face of all these, the Sultan sent her old nurse and made her tell Farhad that Shirin was dead in order not to let her niece marry Farhad. Unable to stand this pain, Farhad threw up the spade in his hand, the falling spade hit him in the head, and Farhad died. Receiving this bad news, Shirin arrived on the scene, and found Farhad's lifeless body. Seeing

Farhad's body lying covered in blood, Shirin could not bear the shock of this pain, and so she put an end to her life by throwing herself off the precipitous slope. After this incident, every drop of blood that had flowed from Farhad turned into a tulip which was of blood-red color in order to demonstrate the immortality of his love for Shirin. Since then, red tulips have symbolized Farhad's immortal love for Shirin.

Coming to the Ottoman Sultanate as the ambassador of peace from the Habsburg Empire in the years 1554 and 1562, Busbecq could not hide his amazement at the gardens of Edirne. The Habsburg Emperor Ferdinand I (1531-1564) had sent a committee under the management of the ambassador Ogier Busbecq to the Ottoman ruler in order to ensure a peace treaty in 1555. Entering the country through Belgrade, Nis and Sofia, Busbecq received the news that the Ottoman ruler was on an

expedition to Iran, and so he took the road to Ankara. The garden culture which was not very common in Europe at that time quite amazed Busbecq. He especially could not hide his amazement at tulips.

The story of tulip first started in the written history of Persian culture. At the same time, our ancestors who migrated from the Central Asia brought with them tulip bulbs.

The tulip, which was introduced to the Mediterranean basin by the Ottomans, spread with the Turks' love for flowers and interest in garden culture and the garden as a reflection of the Garden of Paradise. Busbecq could not hide his admiration when he saw this garden and its flowers. Calling a gardener, he began to speak through a translator. The worker had put a tulip ("tulbent" in

rar verir. Batı dillerindeki *Tulip*, *Tulpe* gibi isimlerin kökeninin bu anlaşmazlıktan geldiği rivayet edilir.

Fransız botanikçi Pierre Belon 1546-49 yılları arasında Doğu Karadeniz'i gezmiş ve daha sonra bu bilgilerini 1553 yılında yayınladığı kitapta anlatmıştır. Belon, Türklerin çiçek sevgisini övmüş, Osmanlılarda çiçek sevgisinin gerçekten çok özel olduğunu ifade etmiş* ve lale hakkında ilginç bilgiler vermiştir. Bunlar bize lalenin yolculuğuna ışık tutacak bilgi içermekte; bu soğanın nasıl dağıldığını açıklamaktadır.

Lale için kullanılan tulipano sözcüğü Osmanlı ile ticari ilişkileri her daim iyi olan Venedik ile ilişkilendirilebilir. İlk laleler bir ihtimal deniz tüccarları üzerinden Avrupa'ya ulaşmış olabilir.

Lale Busbecq üzerinden Avrupa'daki macerasına başlar. Lale Viyana'ya ulaştıktan sonra saray bahçivani Clusius'un eline geçer ve gerçek kimliğine Clusius'un elinde ulaşır. Clusius Protestan olduğundan Katoliklerin baskısına dayanamaz ve 1593 yılında Hollanda'ya taşınır.

Protestan Clusius'un ilk durağı Frankfurt'tur. Frankfurt Üniversitesi'nde iş bulamayınca Hollanda'ya göç eder. Leiden Üniversitesi'nde görev başlar ve hayatını Lale'ye adar. Lale, Hollanda'ya tam ve doğru zamanda ulaşmıştır.

Servet sahibi olan insanlar, laleyi de zenginliğin bir parçası yapmıştır.

Tüccar olan Hollandalılar kısa sürede bu ürünü pazarlamaya başlar. Lale pazarındaki arz talep dengesi o kadar bozulur ki, 1637 yılında ilk borsa çökü-

Turkish) in his *turban* (*sarik*) he wore on his head. Busbecq could not hide his curiosity about this flower and he asked the gardener the name of this flower. A problem of communication occurred between them. As Busbecq asked the name of the flower, the gardener replied "*tulbent*." Busbecq decided that the name of the flower was "*tulbent*." It is claimed that the origin of the names such as: *Tulip*, *Tulpe* in the Western languages was the result of this misunderstanding.

The French botanist Pierre Belon traveled to the Eastern Black Sea Region between 1546-49, and then recorded this information in his book published in 1553. Belon praised the Turks' love for flowers, indicated that this love for flowers was very special for the Ottomans, * and gave interesting information about the tulips. These contain information that sheds some light on the journey of the tulips for us, and he describes how the tulip bulb was spread. The word *tulipano* used for the tulip can be associated with Venice which always had trade relations with the Ottomans. The first tulips may have reached Europe through the maritime merchants of Venice.

The tulip began its adventure in Europe from Busbecq. After reaching Vienna, the tulip

came into the hands of Clusius, the gardener of the palace, and it attained its European identity in his hands. As Clusius was a Protestant, he could not withstand the oppression of the Catholics, and he moved to the Netherlands in 1593. The first stop of the

Protestant Clusius was Frankfurt. When he could not find a job in the University of Frankfurt, he moved to the Netherlands. He started work at the University of Leiden, and devoted his life to the tulip. The tulip had reached the Netherlands at the right time.

şü yaşanır. Aslına bakılırsa bu çöküşün temelleri 1635 sonbaharında atılmıştır. Bu tarih, soğanların kendileri üzerinden yapılan ticaretin yerini senetlere bıraktığı tarihtir. Artık ticaret soğanların değil, senetle yapılır oldu. Daha önce lale piyasası sezonun ritminin izinden gider; soğanlar sadece topraktan çıkarıldıkları Haziran ayı ile yeniden dikimleri gereken Ekim ayı arasında el değiştirirlerdi. 1635'ten önceki pazar her ne kadar çılgın görünse de ayakları yere basıyordu. Lale ticareti bütün yıl süren bir iş olup çıktı.

Birden birçok insanın para kazanma sevdasına kapılması, felaketi de beraberinde getirdi. Lale çılgınlığı, bir tüketim ya da zevk çılgınlığı değildi; mali vur-

gun çılgınlığı idi. Hollanda'da piyasalar durulunca lale merakı tekrar bize yansıdı.

İstanbul'da bir Laleli semti ve camisi vardır. Camiye ismini veren Laleli Baba'nın öyküsüyse bir efsane olarak söylenir durur. Rivayete göre Sultan III. Mustafa, lale düşkünlüğüyle tanınan Laleli Baba'yı görmek ister. Sultanın karşısına çıkarılan Laleli Baba'ya kısa ve yalın bir dua etmesi istenir.

Meczip Laleli Baba "Padişahım ömrün boyunca ye, iç, yellen!" der. Bu sözlere sinirlenen III. Mustafa, Baba'nın uzaklaştırılmasını buyurur, o da çıkarırken "Peki öyleyse ye, iç, lakin yellenme," der. Dediği de olur, padişah sancılanır ve hiçbir hekim derdine derman olmaz.

Lakin Baba'nın gönlünü almak ister. Baba'nın dileğini geri almak için bir koşulu vardır; yaptırılmakta olan camiye kendi ismi verilecektir. Sultan III. Mustafa çaresiz kabul eder ve çektiği acıdan kurtulur. İstirabından kurtulan Padişah İstanbul'a üç tane cami yaptırdığı halde hiçbirine kendi adını vermesinin kismet olmayışını da şöyle yakınlıkla söyler: "Üç cami yaptırdım birini ecdada hediye eylemek icabetti (Fatih camii), birini keşişler zapt etti (Ayazma camii), birini de meczuba kaptırdık." Laleli Baba, bu olay üzerine çevresine "Bir koca camii bir yele satın aldım!" diye şaka edişiyse, öyküyü tamamlar.

Bugün Hollanda topraklarının yaklaşık dörtte birinde lale yetiştiriyor.

Hollanda'da her yıl yaklaşık 3 milyar lale soğanı üretiliyor ve bunun 2 milyarı diğer ülkelere ihraç ediliyor.

Ülkemizde laleler önemini yitirmiş ve doğal alanları tahrip edilmiştir. Laleyi dünyaya tanıtan bir ulus olarak, onların doğal ırklarını koruyup gelecek nesillerin de onları tanınmasını sağlamamız gerekiyor.

* Fatih Sultan Mehmet kendisini, bir çiçeği koklarken resmettirmiştir. Buna Avrupa'da hiçbir kral o dönemde cesaret edemezdi.

Kaynakça:

Bilim ve Teknik; Mart 2005,
Michael Pollan; Arzunun Botaniği,
Gül İrepoğlu; Lale,
Ogier Busbecq; Türk Mektupları,
Helmut Birkhan;
Pflanzen im Mittelalter.

EDİTÖR: Gürsel Tarba

The people who had wealth made the tulip a part of this wealth.

The Dutch, who were merchants, started the marketing of this new product within a short period of time. The balance between supply and demand in the tulip market was so disrupted that the first Dutch stock market crash occurred in 1637. In fact, the foundations of this crash were laid in the fall of 1635. This date was when the trade made through the bulbs themselves was replaced by bonds. Now, the trade was not made through the exchange of real tulip bulbs for money but through pieces of paper called bonds representing tulip bulbs. Earlier, the tulip market had followed the rhythm of the season, and the bulbs were exchanged for cash only between the month of June when the bulbs were taken out of the soil and the month of October when their re-planting was required. Although the market before 1635 may seem to have been crazy, its feet were still on the ground. The tulip trade when it became a bond market became an market that traded throughout the year, the tulip futures market flourished. The yearning of many people to earn a lot of money at once brought about the disaster. The tulip craze was not a craze of consumption or of pleasure; it was simply a craze of to get rich quick, of the usual foolishness. When the markets settled down in the Netherlands, the interest in the tulip was reflected upon us again.

There is a district and mosque called Laleli (meaning in Turkish, "with tulips") in Istanbul. And the story of Laleli Baba (Laleli Father, in the sense of Father of a), after whom the mosque was named, is told as a mythic tale. According to

this legend, Sultan Mustafa III wanted to see Laleli Baba who was known for his devotion to tulips, a devotion due to the fact that tulips representing Allah, due to the numerical equivalent between the word "lale" meaning tulip and the numerical equivalent of the word Allah. Laleli Baba, who appeared before the Sultan, was asked to pray a short and simple prayer for the Sultan. The intoxicated Laleli Baba said, "Your Majesty, eat, drink, and fart for all of your life!" Enraged by these words, Mustafa III ordered that he be taken away, and upon his departure he said "Alright then, eat, drink, but do not fart." And what he said came true, the Sultan had pain, and no physician could cure his troubles. However, he wanted to placate Baba. Baba had a condition, his wish that the mosque that was being built should be named after him. Mustafa III accepted this helplessly and in consequence the Sultan got rid of the pain. The Sultan, said that although he had built three mosques in Istanbul, he lacked the fortune of being able to give his name to any of them, bemoaning as follows: "I had three mosques built, it was required to give the name of one of them to the ancestors as a present (the rebuilt Fatih Mosque), the monks captured one of them (the Ayazma Mosque), and we lost one of them against a deranged one." Laleli Baba completed the story by joking that, "I bought a great mosque in turn of a fart!" to the ones around him in retelling this event. The mosque complex at Laleli was built from 1760-64. Today, the tulip, although not of the famous Ottoman 6 long pointed petal type, but a later plebian fat petal variety, grows over approximately one-quarter of the territory of the Netherlands.

Nearly 3 billion tulip bulbs are produced each year in the Netherlands, and 2 billion of them are exported to other countries.

Tulips have today lost much of their former spiritual significance and their natural areas have been destroyed in our country.

As a nation introducing the tulip to the wider world, we should do much more to protect the 15 wild varieties native to Turkey and breed new varieties, to ensure that future generations know these works of wonder, the beautiful tulips with their shapely petals, flowers that in the sunlight form bowls of coloured light.

* Sultan Mehmed the Conqueror had had a picture painted of him that shows him sniffing a flower. No king in Europe would have been shown in this intimate relationship with a flower at that time. But then the rose was and remains an important symbol.

References:

*Science and Technology [Bilim ve Teknik]; March, 2005,
Michael Pollan; The Botany of Desire,
Gul Irepoglu; The Tulip,
Ogier Busbecq; The Turkish Letters,
Islam Ansiklopedisi TDV,
Helmut Birkhan; Pflanzen im Mittelalter.*

EDITOR: Gursel Tarba

Rehberlik sözleşmesi
yapmadan tır veya
paket turda rehberlik
yapmanın suç olduğunu
biliyor muydunuz?

Doğu Anadolu'nun Işığı: AHLAT

Semih DİLEK, Rehber

"Anadolu'nun her bölgesinde mutlaka görülmesi gereken yerler vardır. Ahlat bir çok özelliği ile onlardan biridir. Bir gün yolunuz oraya düşerse kendinizi aniden zaman tüneline geçmiş ve tarih ile doğanın buluşma noktasına gelmiş gibi hissedersiniz."

Yabani armut anlamına gelen Ahlat, Bitlis ilimizin ilçesi olup, o çevredeki şehir ve kasabalara göre Van Gölü'ne en hakim konumdadır. Çevredeki yerleşim yerleri Tatvan, Adilcevaz, Erciş ve Van, gölden biraz içerdedir. Halbuki Ahlat, Van Gölü kıyısında olup göle tamamıyla tepeden bakmaktadır. İlçedeki yapılar Türkiye'nin diğer yörelerinde olduğu gibi çirkin, çok katlı apartman tarzı yapılar değil; aksine müstakil, tek katlı, kırmızı veya kahverengi yöreye has Ahlat taşından yapılmış,

şato görünümünde muhteşem ev ve yapılarıdır. Bunlardan bazılarını tarihi Selçuklu dönemi kümbetleri oluşturur.

Yüzünüzü Ahlat'a çevirdiğinizde, sol tarafınızda ihtişamlı bir yükselti görürsünüz. Bu, Anadolu'nun Ağrı Dağı'ndan sonra ikinci yüksek dağı olan Süphan Dağı'dır, (4058 m). Süphan Dağı, Anadolu'nun en büyük volkan gölü olan Van Gölü'nün adeta bir bekçisi görünümündedir. Çevredeki diğer bir yükselti ise, tepesinde krater gölü barındıran Tatvan yakınlarındaki 3050 m yüksekliğindeki Nemrut Dağı'dır. Bu bölgede Ahlat'ın kuzeyinde yer alan başka bir göl daha vardır. Bu gölün ismi ise Nazik Gölü'dür.

Bu bölgedeki dağlar sönmüş volkan, göller ise krater gölleridir. Nemrut Dağı'nın tepesindeki krater gölü 4 km²'lik alanı ile dünyanın ikinci büyük krater gölüdür.

Bu dağ yeryüzünün sayılı volkanlarından biridir. Van Gölü ve Nazik Gölü'nde inci kefalı balıkları yaşar. Şayet balıkların üreme mevsiminde Nazik Gölü'ne giderseniz başka hiçbir yerde göremeyeceğiniz bir doğa olayı ile karşılaşabilirsiniz. İnci kefalleri üreme olayını gerçekleştirmek için göle yukarıdan akan küçük ve dar akarsuya doğru ters bir yönde sıçrayarak sürüler halinde yukarıya doğru hareket ederler. Bu arada istediğiniz kadar balığı sepetinize doldurabilirsiniz. Yer, çok dar olduğundan balıkların kaçma şansı yoktur ve bu olaydan müthiş bir haz duyarsınız.

Van Gölü bilindiği gibi dünyanın en büyük sodalı gölüdür ve 3.713 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin en büyük gölüdür. Tatvan civarındaki Nemrut volkan dağının patlaması sonucu oluşmuş bir volkan gölüdür. Gölün suyunun Ph oranı 9,8'dir ve bu nedenle bölgenin sert iklimine rağmen kış aylarında donmaz. Suyu sodalı olduğu

The Light of Eastern Anatolia:

AHLAT

Semih DILEK, Tour Guide

"There are must be seen attractions in every region of Anatolia. Ahlat is one of them with a lot of special features. If you stop by there one day, you would suddenly feel as if you have passed through a time tunnel and you have arrived at the meeting point of history and nature."

Ahlat, which means wild pear, is a district of the province of Bitlis, and is in a position where it overlooks Lake Van and the surrounding cities and towns. The nearby settlements of Tatvan, Adilcevaz, Ercis and Van are a little way away from the lakeside. However, Ahlat is on the shore of Lake Van and completely overlooks the lake.

The buildings in the district are not the ugly, multi-storey apartment-style buildings, as in many other parts of Turkey, but instead are gorgeous houses and buildings which are detached, single-storey, made of the local red or brown Ahlat stone with a castle view. Some of them are the historic tomb-turbé dating from the Seljuk period.

When you turn your face to Ahlat, you will see a magnificent ridge on your left. This is Suphan Mountain (4058 m.), which is the second highest mountain in Anatolia after Mount Ararat. Suphan Mountain is like the keeper of Lake Van, the largest volcanic lake in Anatolia. And another nearby ridge is formed by the

3050 m. high Mount Nemrut near Tatvan which has a crater lake on its summit. There is also another lake to the north of Ahlat in this region which is called Lake Nazik.

The mountains of this region are extinct volcanoes, and the lakes are crater lakes. The crater lake at the top of Mount Nemrut is the second largest crater lake in the world with an area of 4 km².

This mountain is one of the few volcanoes in the world. Pearl mullet live in both Lake Van and Lake Nazik. If you go to Lake Nazik during the breeding season of the fish, you will find a natural wonder that you cannot see anywhere else. The pearl mullets move

için çamaşır yıkanabilir. Gölün denizden yüksekliği 1646 m; ortalama derinliği 171, en derin yeri ise 451 metredir. Gölde bilinen birkaç ada vardır. Bunlar Akdamar, Çarpanak, Adır ve Kuş adalarıdır. Bu adalar 1990 yılında arkeolojik SİT alanı ilan edilmiş ve en büyüğü olan Akdamar Adası'ndaki tarihi Ermeni Kilisesi restore ettirilmiştir. Göl, ayrıca İstanbul - Tahran demiryolu hattını bağlamaktadır. Tatvan'dan Van'a feribot seferleri yapılmaktadır. Tatvan'dan feribota yüklenen vagonlar feribotla Van'a götürülmektedir. Tatvan - Van arasındaki feribot seferleri çevrenin eşsiz doğal güzelliğini de gözler önüne sermektedir.

Bölgeye tur yapan rehber arkadaşlara tavsiyem gruplarını Tatvan'dan Van'a feribotla götürmeleridir. Bu sayede gruplarına unutamayacakları bir yolculuk imkanı sunmuş olurlar.

Ahlat'ın tarihi eserleri arasında en göze batanları Selçuklu ve Beylikler dönemi eseri olan Kümbetler ile Selçuklu mezarlığıdır.

Bu mezarlık beldenin girişinde müze ile Anadolu'nun ilk sütunlu kümbetlerinden Bayındır Kümbeti arasındaki büyük bir alanı kaplar. Mezarlık, Selçuklu taş işçiliğinin sergilendiği bir açık hava müzesi görünümündedir.

Mezar taşlarının her biri birer sanat şaheseridir. Bu mezarlar çatma lahitler ve dikey taş levhalılar olarak yer alır. 12. ve 14. yüzyıllar arasında yapılmış olan bu mezar taşlarının üzerinde yapan ustaların isimleri bulunmaktadır. Taş mezarların yüzeyleri çeşitli yazılar, geometrik motifler, yıldız, kandil ve ejder motifleriyle süslüdür. Kümbetler de Ahlat'ın tarihi

dokusu içinde önemli bir yer tutar. Bunlar içinde en ilginç olanları Bayındır Kümbeti ile Ulu Kümbet'tir. Bayındır Kümbeti, iki kubbe mahallesindedir. Kümbetteki kitabede 1481 yılında ölen Melik Bayındır beyin yaşamı hakkında bilgi verilmektedir. Bu kümbet silindirik yapısı, sütunlu ve kemerli gövdesi ile diğer kümbetlerden farklıdır. Çatısı koniktir ve gövdesindeki nişler, çeşitli geometrik motiflerle süslüdür. Mezarlığın kuzeyinde yer alır. Ulu kümbet ise, mezarlığın güneyinde Van Gölü'ne yakın bir yerdedir. Ahlat'taki kümbetlerin en irisidir. 13. yüzyılda yapılmıştır. Kare tabanlı, silindirik gövdeli ve konik çatılıdır. Kümbetin diğer adı ise, Usta Şagird Kümbeti'dir. Bu kümbette süsleme ve işçilik önem kazanmıştır. Kümbetin alt kısmında çeşitli motifler bulunur. Ahlat'taki diğer kümbetler sırasıyla Erzen Hatun Kümbeti, Keşiş Kümbeti, Hasan

up in schools by jumping in a direction opposite to the small and narrow stream flowing into the lake from above it to perform their reproductive event. In the meantime, you can fill your basket with as much fish as you may want. As the place is very narrow, there is no chance for the fish to escape, and you can take great pleasure from this event.

As is known, Lake Van is the largest soda water lake in the world, and it is the largest lake in Turkey, extending over an area of 3,713 km². It is a volcanic lake which was formed through the explosion of the volcanic Mount Nemrut near Tatvan. The pH ratio of the lake water is 9.8, and it is for this reason that the lake water doesn't freeze during the winter months despite the severe winter climate of the region. As its water is rich in soda, the laundry can be washed in it. The lake is 1646 m. above sea level, its average depth is 171

m., and at its deepest point it is 451 meters. There are several islands in the lake, these are Akdamar, Carpanak, Adir and Kus Islands. These islands were declared historic sites in 1990 and the historical Armenian Church on the Akdamar Island which is the largest, has been restored. The lake forms a link in the Istanbul - Tehran railway line. There are ferry services from Tatvan to Van. The wagons that are loaded on to ferries are carried from Tatvan to Van. The ferry services between Tatvan - Van reveal the unique natural beauty of the environment. I would suggest that my tour guide friends in the region take their tour groups from Tatvan to Van by ferry boat, as this would offer an unforgettable journey.

The most obvious of the historic monuments of Ahlat are the Large Tomb-Turbé which date from the

Seljuk and Principalities periods, and the famous Seljuk cemetery.

This cemetery covers a large area between the museum at the entrance of the resort and the large tomb of Bayindir which is one of the earliest columned large tomb-turbé in Anatolia. The cemetery is an open-air museum displaying Seljuk stone carving.

Each of these carved grave-stones a masterpiece of art. These graves form the framework of a sarcophagi and the vertical carved stones placed to form the tomb markers. There are the names of the craftsmen who carved the decorated tombstones carved on them. They were carved between the 12th and 14th centuries. The surfaces of the stone gravestones are decorated with script, geometric patterns, stars, candles and dragon motifs.

Padişah Kümbeti, Hüseyin Timur Kümbeti ve Bugatay Aka Kümbeti'dir.

İlçenin diğer tarihi eserleri sırasıyla Ahlat Kalesi, İskender Paşa Camisi, Kadı Mahmut Camisi, Bayındır Mescidi, Bayındır Köprüsü, Şeyh Necmettin Türbesi, Emir Ali Türbesi, Dede Maksut Türbesi ve Anonim Türbesi'dir.

Bu şirin ilçenin tarihi oldukça eskidir. Tarih boyunca doğudan batıya, batıdan doğuya yapılan göçlerin etkisinde kalmış ve bu nedenle birçok kral ve hükümdarların ilgi odağı olmuştur. Bunun en önemli nedeni ise, Ahlat'ın göç yolları üzerinde oluşudur. MÖ 1500 yıllarında ilçe Asur devletinin bir uç beyliği olarak gözükür. Daha sonra MÖ 900 yılları civarında bölge Urartu devletinin

egemenliğine geçer. Tarihi kayıtlara göre Urartu döneminde Ahlat'ın yönetimi Hilatoslar'ın elindedir. Daha sonra MÖ 500 yıllarında şehir Persler'in egemenliğine ve MÖ 4. yüzyılda da bir süre Büyük İskender'in egemenliğine geçmiştir. Büyük İskender'in ölümünden sonra Ahlat beyi Alatos MÖ 323 yılında beyliğini tekrar bağımsızlığına kavuşturmuştur. Daha sonra Roma ve Bizans dönemlerinde

Ahlat, imparatorluğa bağlı bir beylik olarak yönetilmiştir. MS 7. yüzyılda İslam dininin yayılması sırasında Arapların eline geçen kent, beylik olarak yönetilmiştir. Bir süre Akkoyunlu Beyliği'nin eline geçen Ahlat, 1473 yılında Osmanlı İmparatoru Fatih Sultan Mehmet'in Akkoyunlu Beyi Uzun Hasan'ı Otlukbeli Savaşı'nda yenmesinden sonra Osmanlı toprağı olmuştur. Bir müddet sonra Safevilerin egemenliğine geçen Ahlat, 1514 yılında Os-

manlı İmparatoru Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Savaşı'nda Safevileri yenmesiyle yeniden Osmanlı İmparatorluğu egemenliğine girmiştir.

İlçeye yürüme mesafesinde olan ve "Madavans" denen eski Ermeni yerleşim yeri de görülmeye değerdir. Kapadokya'daki yerleşim yerini andıran görüntüsü ile ilginç bir yerdir.

Ahlat'ın diğer ilginç bir yanı da mahallelerin birbirinden ayrı oluşudur. En batıdaki bir mahalle ile en doğudaki bir mahalle arasında 10 kilometreye varan mesafe vardır. Bu mahallelerin isimleri sırasıyla şöyledir: Ergezen, Harabeşehir, İki Kubbe, Kale, Kacer, Kırklar, Kulaksız, Tahtısüleyman ve Tunus.

Ahlat'ın en önemli özelliklerinden biri olan Ahlat Taşı gibi, ceviz ağacından ahşap baston imalatı da ilçenin ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır.

The large tombs also hold an important place within the historic fabric of the city of Ahlat. The most interesting among them are the Large Tomb of Bayindir and the Ulu (Great) Tomb. The tomb-turbé of Bayindir is in the Iki Kubbe neighbourhood. Information about the life of Malik Bayindir Bey who died in 1481 is given in the inscription on this large tomb-turbé. This large tomb is different from the other large tomb-turbé with its cylindrical form and columned and arched body. Its roof is conic, and the niches on its body are decorated with a variety of geometric motifs. It is located in the northern part of the cemetery. And the Ulu Large Tomb is located in the southern part of the cemetery near to Lake Van.

It is the largest of the group of large tombs at Ahlat and it was constructed in the 13th century. It has square-base, a cylindrical-body and cone shaped roof. The other name given to this large tomb is the Large Tomb of Usta Sagird. The decoration and the level of craftsmanship exhibited in the carving of this tomb give it importance. There are various motifs carved on the lowest part of this large tomb. The other large tombs in Ahlat are the tomb-turbé of Erzen Hatun, the tomb-turbé of Kesis, the tomb-turbé of Hasan Padisah, the tomb-turbé of Huseyin Timur, and the tomb-turbé of Bugatay Aka.

The other historical monuments of the district are the Ahlat Castle, the Iskender Pasha Mosque, the Kadi Mahmud Mosque, the Bayindir Masjid, the Bayindir Bridge, the Tomb of Sheikh Necmettin, the

Tomb of Amir Ali, the Tomb of Dede Maksut, and the Anonymous Tomb.

This charming district is quite old. It has been influenced by the migrations through history from the east to the west and from the west to the east, and, in consequence, has been the focus of attention and contention between many kings and rulers. The main reason for this is that Ahlat is positioned on major trade and migration routes. The district appears to be a typical lordship of the Assyrian state in 1500 B.C. Later, the region came under the sovereignty of Urartu around the years 900 B.C.

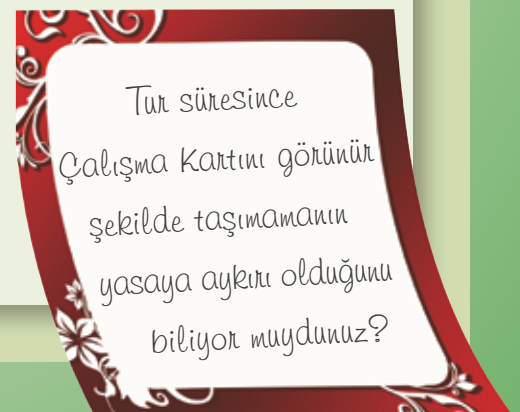
According to historical records, the sovereignty of Ahlat was in the hands of the Hilatosians during the Urartu period. Later, sovereignty over Ahlat passed to the Persians in 500 B.C., and then to Alexander the Great's successors for some time in the 4th century B. C. After the death of Alexander the Great, The Ahlat ruler Alatos helped his principality regain its independence. Later during the Roman and East Roman (Byzantine) periods, Ahlat was ruled as a principality connected to the empire. The town, which was conquered by the Arabs during the initial spread of Islam in the 7th century A.D., was ruled as a principality. Ahlat, which was in the hands of the Principality of the Aqqyunlu for some time, became Ottoman territory after the Ottoman Sultan Mehmet the Conqueror defeated the Aqqyunlu Bey Uzun Hasan in the War of Otlukbeli. Ahlat, later passed to the sovereignty of the Safavids, and then came under the sovereignty of the Ottoman Sultanate when the Ottoman Sultan Selim I defeated the Safavids at the Battle of Caldiran in 1514, and after

Shah Ismail's defeat by Sultan Selim, it is said the Shah never smiled again.

The old Armenian settlement, which is within walking distance of the district and is called Madavans, is also well worth seeing. It is an interesting place, having the appearance of the settlements of Cappadocia.

Another interesting aspect of Ahlat is that the neighbourhoods which form Ahlat are quite distant from each other. There is a distance of 10 km between the most westerly and the most Easterly neighbourhoods. The names of these neighbourhoods are as follows: Ergezen, Harabesehir, Iki Kubbe, Kale, Kacer, Kirkklar, Kulaksiz, Tahtisuleyman, Tunus.

Ahlat stone, one of the most important features of Ahlat, together with the production of hand made wooden walking sticks from walnut wood, contribute to the economy of the district.

Tur süresince
Çalışma Kartını görünür
şekilde taşımamanın
yasaya aykırı olduğunu
biliyor muydunuz?

Kılıç Balığı

Messina Boğazı'nda Kılıç Balığı Avı-Sicilya

Atilla Şükrü NİLGÜN,
Rehber & Balık Adam

Kılıç Balığı: Xiphias gladius
Sınıfı: Perciformes

Kılıç balığının kılıcı vücudunun 1/3'ü kadar uzunlukta olabilir. Yunanca'da Xiphos "kılıç" demektir ve adını kılıçtan alır. Latince'de Gladius "Kısa Roma Kılıcı" demektir.

Dünya dillerindeki adı şu şekildedir:

Almanca Schwertfisch; İngilizce Swordfish; İtalyanca ve İspanyolca Xiphias Gladius; Danimarka dilinde Svaerd fisk; Fransızca Espadan; Hırvatça Iglun; Macarca Kadhal; Latince Xiphias; Hollandaca Zwaarduis; Çek dilinde Mecoun obecný; Polonyaca Wtocznik; Portekizce Espadate.

Normalde bu karnivor balık 5 ila 27 derece sıcaklıktaki suda yaşar, yani tropik ve subtropik suları sever. Pasifik'ten Hint Okyanusu'na kadar tüm denizlerde bulunur. Bizim de tüm denizlerimizde bulunur.

Gezgin olmayı severler. Gruplar halinde hareket ettikleri olur ve grup çalışmasını iyi becerirler.

Sardalya, kefal, ringa, baraküda, yazılı orkinos, kalamar, is-

tavrit sürü olarak ne geçiyorsa -menüde ayırım yapılmaz- sürü psikolojisinde ufak balıklar hep bir araya gelir ve bir bulut oluştururlar.

Birkaç tanesi alttan, sağdan ve soldan dönerek balık bulutunun yumak halinde hareket etmesini sağlarken, diğerleri de 100 km'ye varan bir hızla arasına dalar ve yemlenirler.

Sürüler nereye giderse, küçükten büyüğe balık grupları da peşlerinden giderler.

Ortalama 100-150 kg olurlar. Kılıç balıkları denizlerin şövalyesi olup, heybetli ve güçlüdürler.

Şu ana kadar yakalanan en büyük balık 4,55 m uzunluğunda ve 650 kg ağırlığındadır.

Swordfish

Atilla Sukru NILGUN, Tour Guide & Diver

Swordfish: Xiphias gladius
Class: Perciformes

The sword of the swordfish can be 1/3 of the length of its body. Xiphos means "sword" in Greek, and this fish takes its name from this sword. Gladius means "Short Roman Sword" in Latin.

Its name in the world of languages is as follows:

Schwertfisch in German; Swordfish in English; Xiphias Gladius in Italian and Spanish; Svaerd fisk in Danish; Espadan in French; Iglun in Croatian; Kadhal in Hungarian; Xiphias in Latin; Zwaarduis in Dutch; Mecoun obecny in Czech; Wtoczniak in Polish; Espadarte in Portuguese.

Normally, this carnivorous fish lives in water temperature from 5 to 27 degrees, that is, it likes tropical and subtropical waters. It is found in all the seas from the Pacific to the Indian Ocean.

They love travelling and they move in groups and work well in groups.

Smaller fish such as sardines, mullet, herring, barracuda, small tunas, squid and mackerel -no distinction is made in the menu-come together under herd psychology and form a cloud.

While a few of them provide for the movement of the fish cloud in a flock through whirling from the bottom, left and right, the others rush inside with a speed up to 100 km and feed themselves.

These swordfish fish groups from small to large follow these herds of fish wherever they go.

The swordfish are usually 100-150

kg. They are the knights of the sea, and they are imposing and powerful with the largest found to date 4.55 m long and weighing 650 kg.

"The Old Man and the Sea," a novel written by Ernest Hemingway in 1952 for which he was awarded the Pulitzer Prize in 1953, concerns a swordfish hunt and the sea that you can find in the library.

The description of the effort of the fisherman called Santiago to hunt a large swordfish biting on the 85th

day with the primitive methods of that time, and of his struggle with the sea creatures, sleeplessness and fatigue is perfect. In the film the actor Spencer Tracy played the part of Santiago with an outstanding performance.

Assume that a swordfish of 500 kg has taken your bait and you are in a boat of normal size; if I try to explain this situation terrestrially, think that you are connected to a car with a rope and the car is moving, the car drags you to the ground. The swordfish, tuna or fish of similar size have such a power... Today, they are hunted with fishing reels with braking

Kılıç Balığı, Ontorio Müzesi -Toronto, Kanada / Swordfish, Ontorio Museum -Toronto, Canada

Ernest Hemingway'in 1952 yılında yazdığı ve 1953 yılında Pulitzer ödülü aldığı romanı "İhtiyar Balıkçı," denizde kılıç avı ve deniz konusunda kütüphanede bulunması gereken bir eserdir.

Santiago adlı balıkçının 85. gününde oltasına vuran büyük kılıcı o zamanın iptidai metotları ile avlamaya çalışması, deniz mahluklarına, uykusuzluğa ve yorgunluğa karşı verdiği mücadelenin anlatımı mükemmeldir. Aktör Spencer Tracy, rolünün hakkını üstün başarı ile verdi.

500 kg'lık bir kılıcın oltaya geldiğini ve sizin normal ölçülerde bir sandalda olduğunuzu varsayın; bu durumu karasal olarak anlatmaya kalkarsam, otomobile halatla bağlı olduğunuzu düşünün ve araç hareket edip gidiyor, araç sizi alır yerlerde sürükler, işte böylesine bir güç, kılıç, orkinos veya benzer boydaki balıkların gücü... Bugün özel gladyatör veya penn marka fren tertibatlı çıkırıklarla ve özel örgü dakron tabir edilen misinalarla avı yapılır.

Misinayı eldivenle tutmak gerekir, sakın ama sakın eline, parmağına dolama, aptallığın özürü olmaz, rehber arkadaşlar ipekle mermer sütun kesildiğini bilirler, et nedir ki...

Seneler evvel 75 kg ağırlığında Akyayı Lapseki'de zıpkınlamış-

tım. O zaman makara sistemleri daha yoktu; sörf elbisesinden, balıkadam elbisesi uydurduğumuz zamanlar.

Azman bana su kayağı yaptırdı, nerdeyse Çanakkale Boğazı'nı ortalayacaktım; kafamda ne snorkel kaldı ne gözlük. İp koptu da Allah'tan, kıydan çok çok uzaklaşmadan geri dönebildim. Hırs da yapmamak lazım, ben bunu alt edeceğim dersin, sen de asılır bırakmazsın, sonra bir de bakarsın denizin ortasında üstüne mavna ya da vapur geliyor.

Adrenalin patlamasının da sınırı olacak; Antalya Kaleiçi'ndeki limandan da balıkçılar kılıca çıkıyor. Birkaçı ile muhabbet etmiştim, teknelerin çoğunun üstü açık, içinde tek bir pancar motoru, mantarlara sarılı bırakma oltaları, sazlık kamışlarına bağlı siyah bez parçaları. "Kılıç suyu nerde?" diye sordum balıkçıya, o da kılıcı kanalda tutmaya çalışıyoruz dedi. Kanal denen bölge Akdeniz'in ortası, iki gün sürüyor gitmesi.

- Orada telefon çekiyor mu?
- Çekmez.
- Motor bozulursa?
- Balıkçı arkadaş yardım eder.
- Balıkçı meslekaşın uzak düşerse?
- Birkaç gün içinde dönmezsek ailemiz bizi merak eder, sahil güvenliği ararlar, bizi bulurlar.

Hava patlayabilir, hortum çıkabilir. Benim biraderim Erol'la

Kemer'den Antalya'ya bir yolculuğumuz vardır akıllara zarar. Hava raporu öğleden sonra fırtına verdi, sabah 5'te yola çıkarsak sorun olmaz 11.00 gibi büyük limana gireriz hesabı yaptık. Saat 08.00 gibi gökyüzü karardı, açıkta hortumlar oluşmaya başladı. Dalgaların gelişlerinde hiç ritim kalmadı, oradan buradan yıkılıyordu koca koca dalgalar. Kabusun daha kötüsü olamaz, kıyı 500 m; eğer ki batacaksan karşı kıyının kumsal olduğu yerde bat, kayalık olursa çöp gibi fırlatır deniz seni de tekneni de, parça parça olursun. Denizde 300 m tankerin bile olsa fındık kabuğusun. Allah'tan motor bozulmadı, çapa da babadan boşalmadı da sağ salim geldik.

Sorarsanız bana kıyamet nedir diye, "kudurmuş denizde kalmak" derim.

Bizim Antalyalı balıkçılar ekmeğini denizden kazanıyor, ama bilhassa kılıca gidenlerin riskleri çok yüksek.

Kılıç avcılığı ile geçinen ailelerle ilgili okuduğum en güzel kitap rahmetli Yaman Koray'ın "Deniz Ağacı" romanı, muhteşemdir; Marmara Adası'nda yaşayan, kılıç avcılığı ile geçinen ailelerin hayatını işler.

Kılıç avına çıkış, hazırlıklar, zıpkınların bilenmesi, urganların sarılması, gözcülerin direk üzerinde kılıç gözlemeleri, zıpkını yiyen kılıcın can havli ile açık suya

equipment manufactured with the brand names Gladiator or Penn, and with fishing lines of a special knit called dacron.

The fish line should be held with gloves, do not ever whirl it around your hand or finger, stupidity has no excuse, our tour guide friends know that a marble column can be cut by silk thread, no need to mention the consequences on the flesh...

Many years ago, I speared a leer fish weighing 75 kg in Lapseki. The reel systems were not employed then; those were the days when we made diving suits out of surfing suits.

The pull of this monstrous fish made me go through the water as though I was water skiing, I was pulled almost into the middle of the Dardanelles; I had neither snorkel nor diving goggles left. Fortunately, the line broke, and I could return without getting very distant from the shore. And you should not be ambitious, you may think that you can overcome it, you may hang on, and then suddenly you may realize that you are in the

middle of the sea and a barge or ship is coming towards you propeller screws mashing the water.

There must also be some limit of the explosion of adrenaline; fishermen go hunting swordfish also from the port in Kaleici, Antalya. I have chatted with some of them, most of their boats are open-top, there is a single Pancar engine, release fishing lines wrapped around corks, and pieces of black cloth attached to reeds inside. "Where is the water of swordfish?" I asked the fisherman, and he said that they tried to hunt swordfish in the channel. The region called the channel is the middle of the Mediterranean Sea, it takes two days in this boat to reach it.

-Is there reception there?

- No.

- What if the engine fails?

- A fisherman fellow helps.

- What if your fisherman fellow is far away?

- If we're not back in a few days, our families get anxious, they call the coast guard, and they find us.

The air may burst, a waterspout or a tornado may occur. I have a

memory of a trip from Kemer to Antalya with my brother Erol which is mind-numbing. The weather report indicated a storm in the afternoon, we thought that if we set out at 5 o'clock in the morning, there would be no problem and we would enter the great port at Antalya about 11 o'clock. The sky darkened at about 8 o'clock in the morning, and whirlwinds began to form in the distance. There was no pattern to the direction of the waves any more, huge waves came from here and there. There could not be a worse nightmare, the shore was 500 m away; if you are to sink, you'd better sink where the opposite shore is sandy, if it is rocky, the sea throws you and your boat away like a piece of rubbish, and the sea pounds you into pieces. Even if you have a 300 m tanker in the sea, you are only riding a nutshell. Fortunately, the engine did not fail, and the anchor did not come off the post, and so we arrived safely in Antalya.

If you asked me what doom is, I would say "It is to stay in a mad sea."

Our fishermen from Antalya make

vurması, düşünün ki kılıç avlıyorsunuz, kılıç gemilerin rotasına giriyor ve sen de teknelerle şilebe doğru yol alıyorsun, kılıç halatla teknene bağlı. Şilep kornasına basıyor yoluma çıkma diye, ipi kesmek gerekirse küfürün âlâsı sallanırdı gemiye “Deniz Ağacı” romanında, gemi rotasını değiştirsün diye kaptan köşküne mavzerle ateş dahi edilmişti, bu romanın filmini Tarık Akan ve Halit Akçatepe çevirmişlerdi. Yaman Koray beyi boşa atmayın, okursanız uçup giderseniz mavi derinliklere.

Ben üniversite yıllarında Marmara Adası'na çok gittiğim için Asmalı Köyü'nden mermer ocaklarına kadar konunun geçtiği yerleri iyi bilirim.

Kılıç balıklarının ayda ortalama 1500 km yol yaptığı biliniyor.

Genç kılıç balıklarının ağız kısımlarında küçük dişler, bir metreye kadar olan bireylerde yanıl çizgiler bulunur, balık büyüyüp irileştikçe dişler ve bu çizgiler yok olur.

Sırtları siyah-gri veya mavi-gri olur, karın kısmı beyaz olup 26 adet omurgası vardır.

Gözleri ve beyini içinde bulundukları suyun ısısının 15 derece üzerindedir. 500 ila 650 m derinliklere kadar inerler, kalamar avlayacaksa o karanlık derinliklere de ineceksin.

V ila VI yaşında olgun bireyler olurlar ve II ila V milyon yumurta bırakırlar.

Nisan, Eylül ayları arasında yumurtaları 75 m derinliğe kadar bırakırlar, çapları 1,6 ila 1,8 mm'dir. 48 milyon yıllık kılıç balığı fosilleri bulunmuştur.

1980'li yıllarda bu ekonomik değeri yüksek balığın avlanması yıllık 40.000 ton iken,

2000 ile 2007 yılları arasında 100.000 tona ulaşmıştır.

Balıkların rahat rahat üreyip çoğalabilmesi için balıklar insanoğlunun birbirini yemesini beklemektedir. İstatistikler savaş zamanlarında her türlü balık cinsinin popülasyonunda artış olduğunu göstermiştir.

Kılıç balıklarının etinde şerit tenyası ve kancalı tenya asalakları bulunabilir, ayrıca cıva bulunma ihtimali de vardır. Her güzelin bir kusuru vardır, bu da kılıcın ki...

İlginçtir, gökyüzünde Kılıçbalığı takımyıldızı vardır ve Büyük Macellan bulutunun hemen üzerindedir.

20 derece kuzey-90 derece güney konumundadır. Avrupa'dan görünmez.

Akdeniz'de en iyi kılıç avcılığı Messina Boğazı'nda yapılır. Birkaç sene önce Messina'ya gittim, İtalya ve Sicilya'yı ayıran boğazdır; hala eski usul uzun burunlu kılıç tekneleri kılıç avlamada kullanılmaktadır.

Bence kılıcı olta ile veya eski usul zıpkınla avlamak hem sportmence olur hem de Xiphias Gladius'un gladyatör ruhuna da yakışır. Kilometrelerce ağı denize dök, güzelim kılıç balıklarını alt alta, eze eze denizden topla; bu tip bir avı çok hunharca buluyorum.

Deniz şövalyesi son dansını verecekse mertçe kılıç kullanmalı.

En güzel kılıç balığımı defne ile terbiye edilmiş şiş şeklinde Sivrice'de yedim. En güzel kılıçlar, Müsellim Boğazı'nda tutulanlardır -Midilli ile Türkiye arasındaki kanaldır-, Sivrice de çapraz karışısına düşer.

İstanbul'dan tekne ile Antalya'ya kadar gelince ülkemizin sadece arkeolojik sit alanlarını değil her koyunu, burnunu, yarımadasını da öğreniyorsun.

Kılıç balığının ufaklarını avlamayalım, balık hiç olmazsa bir kez yumurta atsın.

Deniziniz bol olsun, omeganız eksik kalmasın.

Balıkçıda Asılı Kılıçbalığı

their living from sea, but especially those going out to hunt swordfish take high risks.

The most beautiful book I have ever read about the families living from hunting the swordfish is called the "Sea Tree (Deniz Agaci)" a novel by the late Yaman Koray, it is magnificent; it deals with the lives of families living on Marmara Island making their living from swordfish hunting.

Setting out for a swordfish hunt, the preparations, the sharpening of the spears, the winding of ropes, the observer looking from the height of the top of the pole for the movement of the swordfish, the speared swordfish moving out into the deep sea swimming for the deep to try and live. Assume that you are hunting swordfish, the swordfish gets into the route of the ships, and you move towards the freighter with your boat. The swordfish is tied to your boat through the rope. The freighter blows its horn to warn you not to go across its course.

If it were necessary to cut the rope, the best of curses would be hurled at the ship in the novel "Sea Tree." It had even been known that a round was fired from a mauser rifle at the bridge of the ship to force the ship change its course so the hunt could continue. Tarik Akan and Halit Akcatepe played parts in the movie which was made of this novel. Do not underestimate Yaman Koray, if you read the novel, you will be swept away into the blue depths.

As I went to the Marmara Island many times during my university years, I know well the places mentioned from the Village of Asmalı to the marble quarries where the theme takes place.

It is known that the swordfish moves an average of 1500 km per month.

There are small teeth in the mouth parts of the young swordfish, and lateral lines on the individuals up to one meter long. As the swordfish grows, these teeth and lines vanish.

Their ridges are black-gray or blue-gray, their belly parts are white, and their backbone is composed of 26 parts.

Their eyes and brains are 15 degrees above the temperature of the water they are swimming in. They descend to a depth of between 500 and 650 m, if you want to hunt squid, you have to descend to these deep dark depths.

They are mature individuals when they are five and six years old, and they lay between two and five million eggs.

Their eggs are laid at a depth of 75 m between the months of April and September and these eggs each are between 1.6 and 1.8 mm in diameter.

The 48 million-year-old fossil of a swordfish has been found.

While 40.000 tons of this fish with high economic value were hunted per year in the 1980s, the total of caught swordfish has reached 100.000 tons per year between 2000 and 2007.

The fish swim and wait for the time when the human beings on this planet destroy each other so as to reproduce and propagate comfortably. Statistics have shown that there is an increase in population of all kinds of fish during wartime.

Parasites of tapeworms can sometimes be found in the meat of the swordfish, also traces of mercury can also be found. Every beauty has a flaw, and these are

the swordfish's...

Interestingly, there is the constellation of Dorado high in the sky, and it is found just above the Large Magellanic cloud, but between 20 north and 90 south degrees the constellation of Dorado is invisible, and it is invisible from Europe.

The best swordfish hunting is made in the Mediterranean in the Strait of Messina. I went to Messina a few years ago, it is the strait separating Italy from Sicily; the old-fashioned long-fore swordfish hunting boats are still used.

I think that it is both sportsman-like and worthy of the Xiphias Gladius' spirit of a gladiator to hunt swordfish with a fishing line or with the old-fashioned spear. I think that the type of a hunt such as pouring kilometers of nets into the sea, and gathering the beautiful swordfish from the sea by trampling them into nets is a very brutal way of catching these fish.

If the knight of the sea will make its last dance, it should be able to use the sword nobly.

I ate the most delicious swordfish in the form of shish marinated with laurel in Sivrice.

The most beautiful swordfish are the ones hunted in the Strait of Musellim -it is the channel between Midilli and Turkey- and Sivrice is on the coast opposite.

You not only learn the archaeological sites, but also each bay, foreland and peninsula of our country if you come to Antalya from Istanbul by boat.

We'd better not hunt the small swordfish, let them have the chance to lay their eggs at least once.

I wish you plenty of sea and omegas.

Prof. Dr. Şadan GÖKOVALI

Şiirimizin Ali Yüce'si

-Ege Ansiklopedisi
Şadan GÖKOVALI'ya-

*Kafam şişti düşünce düşünce
Belleğimin dibi delindi.
Söylesene yahu Şadan,
O tanrının kızlık soyadı neydi?*

*Ali YÜCE
"Tanrılar Parlamentosu"
şiirinden.*

Ali Yüce'nin dinlediğim ilk şiiri "Gece Bekçisi" idi. "Dinlediğim" diye yazıyordum; çünkü Semih Sergen, bu şiiri kasede okumuştur. Sonradan bu şiirin 1955'te yazıldığını öğrendim. Demek bu şiir bu yıl 58 yaşında!

Tanıştıktan sonra ayırtına vardığım şey, onu ilk kez görenlerin bile ona "amca" demesiydi. Anlattı:

"Ankara'da şehir içi otobüsündeyim, ön kapıdan bir kadın bindi. Bileti yoktu ki; arkaya doğru yürürken, herkese soruyordu:

-Beyefendi fazla biletiniz var mı, hanımefendi biletiniz var mı?

Yanıma gelince:

-Amca fazla biletiniz... demez mi?

Herkes böyle der. Alnımda mı yazıyor, herkes alın yazımı mı okuyor?"

Bu yazıyla, Ali Yüce ve sanatını değerlendirmek değil, ortak

anılarımızdan bazılarını aktarmak, deyim yerindeyse, şiirimizin özgeçmişine dipnotlar düşmek istiyorum.

TANIŞMAMIZ

Yıl 1981 Atatürk'ümüzün doğumunun 100. yılı.

Rüştü Şardağ'ın başkan, benim başkan yardımcısı olduğum İzmir Sanatçılar Derneği, "**Büyük Atatürk Şiir Yarışması**" düzenledi. Seçici Kurulda, ikimizden başka Oktay Akbal, Pakize Yelen ve bir emekli general var. Katılım yüksek, Ali Yüce'nin "Dersimiz Bağımsızlık" şiirini oy birliği ile birinci seçiyoruz.

Profesör Doktor, o sırada Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda (şimdi İletişim Fakültesi) Öğretim Üyesi.

Bu arada ne olmuşsa olmuş, Paşa, ödülün Ali Yüce'ye verilmesine karşı çıkıyor. Bu konuda en yetkilimiz Oktay Akbal:

-Ne yani, sen komutansın da, biz nefer miyiz? diyor.

Birincilik ödülü, görkemli bir törenle Ali Yüce'ye sunuluyor. Bu vesileyle Ali Yüce ile dostluğumuz "gıyabiden vicahiye" (görmeyerekten görereke) dönüşüyor ve geçtikçe pekişiyor.

YOLKESEN

Salihli Belediye Başkanı Za-

fer Keskiner'in isteğiyle, ilçede sanat-kültür işlerinin sorumluluğunu üstleniyorum. Önerdiğim 24 etkinlikten, 20 kadarı gerçekleşiyor. Bunların en çok duyulan ve ilgi çeken, "**Salihli Şiir İkindileri**" oluyor. Ünü yurt sınırlarını aşan, bir çok kent ve ilçe tarafından öykünülen bu şölenlere, ülkemizin kalburüstü şairleriyle, çeşitli ülkelerin şairleri katılıyor. Bir gelişimde Ali Yüce, birkaç yerde ama herkesin de yanlış ya da eksik yayımlanan "Yolkesen" şiirini üretiyor.

Devlet Tiyatrosu
sanatçılarından Yaşar
Ürük'ün bestelediği şiir:

*İzmir'e gittiniz mi hiç?
Salihli'den geçerken
Bağlar yolunuzu kesti mi?
Asma gibi kızlarla
Kız gibi asmalar
Halay çekerken kol kola
Annelerinden izin alıp
Katıldınız mı aralarına?*

*İzmir'e gittiniz mi hiç?
Turgutlu'dan geçerken
Çiçekler yolunuzu kesti mi?
Göz göze geldiniz mi doğayla?
Dargındınız, küskündünüz,
Barıştınız mı?*

*Başınızda kavak yelleri esti mi?
Saç sakal ağardıktan sonra.
İzmir'e gittinizse eğer
Aylardan Mayıs olmalı,
Günlerden Gökova
Şiir yolunuzu kesti mi?
Kuruyan ağzınızı dayayıp*

İçtiniz mi doya doya?
Ben İzmir'e giderken
Akdeniz'e selam götürdüm
Gelinlik bir kızın gözlerinden
Çürük bir davul patladı kulağıma
Yarım kaldı halk düğünüm
Ben Azarcık'lı ozan
Ne gücendim, ne darıldım
Bir delik daha deldim kavalıma.

Kocaman bir tablo yapmışlar
Şakar'dan aşağı atmışlar
Optüm başıma koydum
Kaldırıp astım duvara
Bakınca dilim tutuldu
Gökova'yı gördükten sonra
Daha bir sevdim yurdumu.

Salihli'den, "Orman ve Muğla"
belgeseli çekimi için gittik. Çe-
kim sırasında Ali amca, fidan
diken yaşlı bir adamı oynadı.
Muğla Orman Bölge Baş Mü-
dürü Muhittin Kızılel:

-Ali amca, "dikili ağacım yok
deme, diktiğin ağaç senin"
deyince şairimizin yazdığı şiir
tahtaya, yakma harflerle ya-
zılıp, o ağacın yanına dikilen
"Servet" şiirini döktürdü.

Şu koca dünyada
Benim de var artık
Çiçek açan bir ağacım,
Gölgesine oturunca
O genç bir ozan
Ben yaşlı bir ağacım.

Gökova ormanlarında
Benim de var artık
Çiçek açan bir ağacım,
Gölgesine oturunca
Yarama şiir sürer
Yok olur ağrım, acım.

İŞARETLEDİĞİM DİZELERİ

Ali Yüce'nin nice şiirine "İkinci"
lerin özel yayını "İz" de "İkinci
Şairleri" antolojisinde, Muğla
Belediye Başkanı Dr. Osman
Gürün'ün isteği üzerine ha-
zırladığım "Olmaca" seçkisin-
de yer verdim. Hakkında bilgi
için, Şükran Kurdakul'un "Şa-
irler ve Yazarlar" ına, YKY'nin

Tanzimat'tan Günümüze Ede-
biyatçılar Antolojisi'ne bakıla-
bilir. Burada onun şiirlerinden
işaretlediğim bazı dizeleri si-
zinle paylaşmak istiyorum.

GÖKOVALI'YA MEKTUBU

Asi ırmağı kıyısında
Kızlar çiçek suluyor.
Yel estikçe kızlar çiçek,
Çiçekler kız oluyor.
Ben bu mektubu yazarken,
Kalemime kuşlar konuyor.

TANRILAR PARLAMENTOSU'NDAN

Tanrılar Parlamentosu'nda
Yepyeni bir yasa taslağı
Tanrı hakları, tanrıça hakları
Tilki, tavşan, çakal hakları
Koskocaman bösböyük tanrılar
Ana avrat birbirine giriyor.
Hırsız, mırsız özgürlüğü
Soyguncu, moyguncu hakları
Alkışlarla yürürlüğe giriyor.

GECE BEKÇİSİ'NDEN

Ben gece bekçisi Ahmet,
Aldığım yere koydum
dünyanızı uyanın,
Korkulara bir düğüm
çaldım şimdilik,
Simitçi çocuklara
sattım sokaklara.

KAZMACI II' DEN

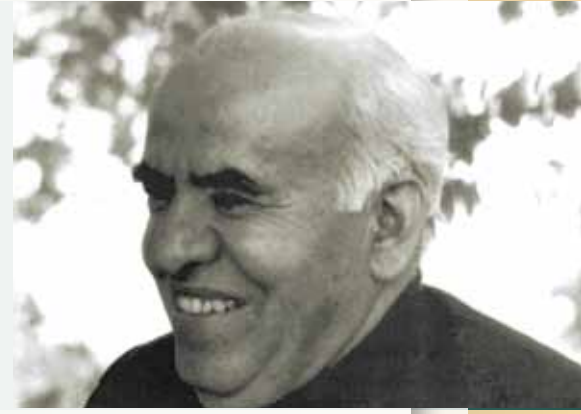
Kem, küm edince yasalar
Sen söyleyeceksin türkülerini
Kendini barış sanan
Tüfeklerin kulağına
Sen koparıp alacaksın
Ateşi ateşin ağzından.

YASAKLAR

Baylıyorum şu yasaklara
Mısır püskülünden yapılmış yasaklar
Karanlığa serbest eder de
Aydınlığı yasaklar

ANIT

Birkaç dizesi seçilip ayrılma-
yacak, özeti çıkarılamayacak

bir anıt şiir. Tamamı için "Bo-
yundan Utan Darağacı" ile
Muğla Belediyesi Kültür Yayın-
ları arasında çıkan "Olmaca"
adlı kitabımıza bakıla.

DERSİMİZ BAĞIMSIZLIK'TAN

Ben ulusumun, halkımın oğlu

Mustafa Kemal Atatürk
Savaşta asker, barışta öğretmen
Okulumuz halk okulu
Dersimiz bağımsızlık
En güzel dersimizdir bağımsızlık
Anladık mı, efendiler.

ÜŞÜME'DEN

Dünya kuruldu kurulalı
İlk uçuşumdur bu benim
Kendi kanatlarımla
Kendi başımın üstünde
Bütün duru ırmakların
İçime akışından belli.

SEVDALI SÖZCÜKLER'DEN

Haydi gel dedi
Dişi sözcük, erkek sözcüğe
Başka bir süre gireli
Görünmeden ozan abiye.

Daha fazla örnek vermek, bir
dergi, gazete yazısının sınırını
büsbütün zorlar.

İyisi mi, siz seçin altı çizilecek
dizeleri, başka başka çiçekler
derleyeceksiniz Ali Yüce bah-
çesinden...

İZMİR, 20/21 Mart 2013

Ölümünün 40. Yılında Balıkçı Aramızda...

Yavuz Ali SAKARYA, Rehber

ARO olarak ölümünün 40. yılında rehberlerin piri olarak bilinen, aynı zamanda en içten, en bilgili ve en coşkulu rehber olarak tanınan büyüğümüzü saygıyla anıyoruz.

**“Balıkçı”ya Göre
Dünya’nın İlkleri (*)**

(*) Aşağıdaki yazı, Halikarnas Balıkçısı Cevat Şakir Kabaağaçlı tarafından kaleme alınan, dergi yayın kurulu üyesi, turist rehberi arkadaşımız Prof. Dr. Şadan Gökovalı’nın yayına hazırladığı ve Bilgi Yayınevi tarafından basılan “Merhaba Anadolu” adlı kitabın 31, 32 ve 33. sayfalarında yer alan “Dünyanın İlk Bankası Anadolu’da Kuruldu” adlı yazısıdır. Balıkçı

burada, Efes’te bulunan ve dünyanın yedi harikası-ndan birini oluşturan Artemis Tapınağı’nı anlatmaktadır.

Dünyanın İlk Bankası Anadolu’da Kuruldu

**HALİKARNAS BALIKÇISI
Cevat Şakir Kabaağaçlı**

İsa’dan 2000 yıl öncesine kadar borç para veren şirketler vardı. O zamanların bu gibi kuruluşlarını, günümüz bankacılığı yönünden bir banka işletmesi sayamayız.

Eski Babil’de modern bankacılığın önderi sayılabilecek bazı mali işlemler yapan kuruluşların var olduğunu da biliyoruz. Bunlar, özel kişiler tarafından kurulmamıştır. Bir çeşit ilkel bankacılık sayılabilecek mali işlemler, çok zengin olan ve mükemmel bir kuruluşa sahip bulunan dinsel kurumlar, yani tapınaklar tarafından yapılıyordu.

Bilindiği gibi tapınaklara armağanlar veriliyor, çeşitli bağışlarda bulunuluyordu. Aynı zamanda tapınaklar kutsal yerler oldukları için parası ve değerli taş ve madenleri olan herkes çalınmalarından korktukları için tapınaklara teslim ediyordu. Bu nedenle tapınaklarda bol miktarda para ve değerli madenler, taşlar bulunurdu.

Güneydoğu Anadolu’da bulunan toprak tabletlerin bazılarının üzerinde “Küniform” yazıyla (çivi yazısı) yazılmış senetler bulunmuştur. Bunlardan birinde, güneş tanrısı rahibesi olan “Varandennil’in kızı “Amataşamaş”dan “Adrarimeni”nin oğlu “Masşamaş”ın iki “şekel” gümüş ödünç aldığı yazılıdır. Şekel, o zamanların bir tartı birimiydi. Senette, “Masşamaş, güneş tanrısına faiz ödeyecektir. Harman zamanında borç aldığı para ile faizini tapınağa geri verecektir,” yazılıydı. Parayı tanrıya geri vermemek

The “Fisherman” is Amongst us in the Fortieth Year Since His Passing Away

Yavuz Ali SAKARYA, Tour Guide

As ARO, we respectfully commemorate our senior, the sage of tour guides, and who is also known as the most sincere, the most knowledgeable and the most enthusiastic tour guide, in the fortieth year since his passing away.

The Firsts of the World According to the Fisherman (*)

(*) What follows is the article written by the Fisherman of Halicarnassus Cevat Sakir Kabaagacli, prepared for publication by Prof. Dr. Sadan Gokovali, the editorial board member of ARO Quarterly and our tour guide friend, found on pages 31-33 of the book entitled “Hello Anatolia” which was published by Bilgi Publishing House, and named “The World’s First Bank was established in Anatolia.” Here, the Fisherman describes the Temple of Artemis in Ephesus, was one of the seven wonders of the ancient world.

The World’s First Bank Was Established in Anatolia

The Fisherman of Halicarnassus Cevat Sakir Kabaagacli

There were money lending companies in 2000 B.C. but we cannot consider the organizations of those days as banking enterprises in terms of present-day banking.

We also know that there were some organizations which made financial transactions and which could be considered as the origin of modern banking in ancient Babylon. These

were not established by private individuals. The financial transactions, which could be considered as a kind of primitive banking, were carried out by religious institutions which were very rich and which had an excellent organization, i.e. the temples.

As we know, gifts were given and various donations were made to these temples. At the same time, as the temples were sacred places, everybody who had money, precious stones and metals kept them in the temples as they were afraid that they would be stolen. For this reason, there was plenty of money,

büyük günah sayılırdı. Çünkü o zamanın tanrıları, ihtiyacı olanlara ödünç para veriyordu. Sanırım tanrılar da bu nedenle seviliyordu. Bu belgeden anlıyoruz ki, Amataşamaş adındaki rahibe tapınağın bir mutemet ajanıydı (muhasabe görevlisi).

Başka bir toprak tablette, "Taribum'un oğlu 'Varadliç,' 'İltani' adlı güneş rahibesinden, güneş tanrısının terazisi ile tartılan bir şekel gümüş almıştır. Bu para susam satın almada kullanılacaktır.

Bu adam susam harmanı zamanında belgenin hamiline (belgeyi elinde bulundurana) o zamanın susam değerine göre parayı susam olarak ödeyecektir,' yazılıdır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu tür muameleleri yapanlar özel kişiler değil, dinsel kurumlardı. İsa'dan önce 6. ve 5. yüzyılda Efes'teki Artemis tapınağı, bugün bildiğimiz anlamda bir banka gibi işlemlere girişiyordu.

Bu nedenle bazen Latince'de "Diana tapınağı" da denilen Efes'teki Artemis tapınağı, hem dünyanın yedi harikasından biri, hem İyoniyen mimari üslubunun başlangıç ve prototipi ve hem de dünyanın ilk bankası olmakla ünlüdür.

Kurak, çorak ve kayalık olan Helenistan'da yeterli ürün yetişmediği için oralarda refah ve servet yokken, zengin Anadolu servet ve refah içinde yaşıyordu. Bu nedenle tamahları üzerine çekti ve İran (Persler) tarafından istila edildi.

İlk özel bankalar da Efes'te gelişti. Banka işlemleri çarşılarında önlerinde birer masa bulunduran özel kişiler tarafından yapılıyordu. İşte bu nedenle bugün bankaya, Grekçe'de masa an-

lamına gelen "**Trapeza**" denir. Zaten banka da aşağı yukarı aynı anlama gelmektedir. Sıra ve peyke, sonraları kürsü ve tezgah anlamına gelmiştir.

Hristiyanlık ortaya çıkınca tapınaklara karşı saygı kalmadığı için tapınaklar soyulup yağma edildi. Elbette sonunda mutemet mali ajanlar (muhasabe görevlisi) olan rahibeler de ortadan kalktı.

Yukarıda söylediğimiz gibi, özel bankalar da ilk kez Efes'te kuruldu. Bunların kuruluşu İsa'dan önce beşinci yüzyıla rastlar. Efes'ten sonra dünyada bankaya sahip ikinci yer "Cyzcus" yani Bandırma'dır.

Daha sonra **Sinope'de (Sinop)** bankalar türedi. Bütün bu gelişmeler İsa'dan önce üçüncü ve ikinci yüzyılda oldu. Daha sonra Trakya'da "Abdera"da Efes'i taklit eden "Delfos Apollon Tapınağı" mali (parasal) işlemler yapmaya başladı. Özel bankaların hepsi istedikleri kadar faiz alırlar ve verirlerdi.

Anadolu'da açılan özel bankaların garip gelenekleri de vardı. Örneğin bankalar, şairlere bankalarıyla ilgili şiirler sipariş

ederlerdi. Bu şiirler bankaların kapılarına asılırdı. Bu yolla bankaların sanatçılara da yardımları dokunurdu.

Şimdi de bankaların sanatçılara yardımları olmuyor değil... Ancak yalnız ressamalara, mimarlara banka binalarını süslemeleri için para veriliyor.

Eski dünyanın en garip bankaları İskenderiye bankalarıdır. Oralarda hava sıcak ve gündüzleri rüzgarlı olduğu için bankalar gündüzleri açılmıyordu. Güneş batınca bankalar açılıyor, ışıklar yakılıp işe koyulunuyordu.

Çoğu kez geceleri rüzgar keşildiği için limanın dışında volta vurup duran gemiler limana girerek demir atabiliyorlardı. İşte gelen gemiler ve gemilerin getirdiği ticari eşya dolayısıyla bankalar da işlem yapıyordu. Şafak sökerken, bankaların ışıkları söndürülür, kapıları kapanırdı...

Not: Balıkçı'nın yazılarından oluşan bu köşe ve 2013 yılı boyunca çıkacak bütün ARO Dergilerinde yer alacak yazılar, İngilizce Rehber "Yavuz Ali Sakarya" tarafından Balıkçı'nın değişik kitaplarından alıntılarla düzenlenmektedir.

precious stones and metal in the temples.

Receipts written in cuneiform were found on some of the earthen tablets found in Southeast Anatolia. On one of these, it is written that "Mas Shamash," the son of "Adrarimēni," borrowed two "shekel" of silver from "Amata Shamash," the daughter of "Varandenlil" and a priestess of the sun god. Shekel was the name of a unit of weight at that time. "Mas Shamash will pay interest to the sun god. He will give the money he borrowed and its interest back to the temple at the time of harvest," was written on the receipt.

It was considered to be a great sin not to give back the money to the god, because the gods of those times lent money to those who needed it. I think this was why the gods were loved. From this document, we understand that the priestess named Amata Shamash was an accounting assistant at the temple.

"Varadlich,' the son of Taribum, has borrowed one shekel of silver, which is weighed in a scale of the sun god, from the sun priestess named 'Iltani.'

This money will be used in the purchasing of sesame. This man will pay the money in the form of sesame to the bearer of the document at the time of the sesame harvest according to the value of the sesame at that time," is recorded on another earthen tablet.

As mentioned earlier, those who made such transactions were not private individuals, but were religious institutions. The temple of Artemis in Ephesus made transactions

like a bank today in the 6th and 5th centuries B.C.

For this reason, the temple of Artemis at Ephesus, also called in Latin, the "Temple of Diana", is famous for being one of the seven wonders of the world, the start and prototype of the Ionian architectural style, and which was the first bank of the world.

As insufficient produce was harvested from the arid, barren and rocky Hellenia, the rich Anatolians lived in fortune and prosperity, while these attributes of agricultural fortune and prosperity were absent in Hellenia. For this reason, the riches of Anatolia were envied, and it was invaded by Iran (the Persians).

And the first private banks developed in Ephesus. The banking transactions were made by private individuals with a table in front of each of them. This is why today a bank is called "Trapeza" which means table in Greek. In fact, bank means roughly the same. It has meant a bench and a pew, and then later a desk and a counter.

As no respect remained for the temples when Christianity emerged, the temples were ransacked and pillaged. Of course, the priestesses who were the accounting assistants disappeared.

As mentioned above, private banks were established in Ephesus for the first time. These were established in the 5th century B.C. The second place known to have possessed a bank in the world after the city of Ephesus was "Cyzicus" that is, modern Bandırma.

Later, banks sprung up in

Sinope (Sinop). All of these developments took place in the 3rd and 2nd centuries B.C. Later, the "Temple of Apollo in Delphos" in "Abdera" in Thrace began to conduct financial transactions. All of these private banks both took and paid interest on loans at the rate they set.

The private banks that opened in Anatolia also had strange traditions. For example, the banks ordered poems about their banks from the poets. These poems were hung upon the gates of these banks. In this way, these early banks also supported artists. Banks also help artists today... However, money is only given to the painters and architects to decorate the bank buildings.

The strangest banks of the ancient world were the Alexandrian banks. As the weather was hot and it was windy during the day, the banks were not opened during the day.

The Alexandrian banks were opened at sunset, the lamps were lit, and then work commenced. As the wind often stopped at night, the ships waiting outside the harbour could enter inside and anchor. Due to the arrival of these ships and the cargoes of merchandise they brought, the banks made transactions. As dawn broke, the lights of the banks were extinguished, and their doors were closed...

Note: This column consisting of the Fisherman's writings, and the forthcoming articles to be published in each of the ARO Quarterly issues in 2013, have quotations taken from the Fisherman's various books and translated into English by the tour guide "Yavuz Ali Sakarya".

Süleyman DİNGİL
Orman Yüksek Müh. / Rehber

Manisa, Spil Dağı, Lale, Manisa Lalesi, Anemon

Şubat ayında Olympos, Adrasan taraflarında yollarda, tarlalarda ekilmiş gibi Anemon (Dağ Lalesi) görülür. Önce Manisa Lalesi diye öğrendik. Sonra “yanlış galiba” dedik. Baktık ki T. Baytop’un “Türkiye Bitki Adları” kitabında da Anemon’a Manisa Lalesi deniyor (sayfa 201. Asıl Manisa Lalesi -*Tulipa orphanidea*-). Spil Dağı At Alanında 100 hektarlık bir alanda bulunan bu endemik çiçeğimiz, Nisan sonu Mayıs ayı başında bir aylık bir sürede görülür ve kaybolur.

Bu çiçekler birden gençlik gibi, güzellikler olarak ortaya çıkar ve gençlik gibi çabuk geçer.

H. Baumann’ın “Grek Bitki Dünyası” kitabında ve başka mitoloji kitaplarında aşağı yukarı şöyle bir anlatım vardır:

“Myrrha güzel bir kral kızıdır. Babası yanlışlıkla kızını hamile bırakır ve bunun farkına varınca öz kızını öldürmek ister. Tanrılar bu güzel kıza acırlar ve onu bir mersin ağacına çevirirler. On ay sonra mersin ağacının kabuğu çatlar ve dünya güzeli bir çocuk çıkar ortaya. Afrodite, onu büyütsün diye Persephone’ye verir. Persephone çocuğu büyütür ama ona aşık olur. Çocuk Adonis’tir. Ares, Artemis bu aşkı kıskanırlar ve bir yaban domuzunu Adonis’i öldürmesi için gönderirler. Yaban domuzu Adonis’i kasığından yaralar ve Adonis kan kaybından ölür. Afrodite yardıma koşar, gözyaşlarından beyaz güller; gözyaşları ve kanlardan da rengarenk ANEMON çiçekleri oluşur.”

İster Manisa Lalesi, ister Anemon (Dağ Lalesi) olsun doğanın süsüdür bu çiçekler.

Lale, İstanbul ile de sıkı sıkıya bağlıdır. 1700’lerin ba-

şında bir dönem Osmanlı’da Lale Devri’dir. Dünyada “Lale” denince akla Hollanda gelir. Oysa Hollanda, 500 yıl kadar önce İstanbul’dan bir Osmanlı sultanından hediye olarak ilk lale soğanını almıştır.

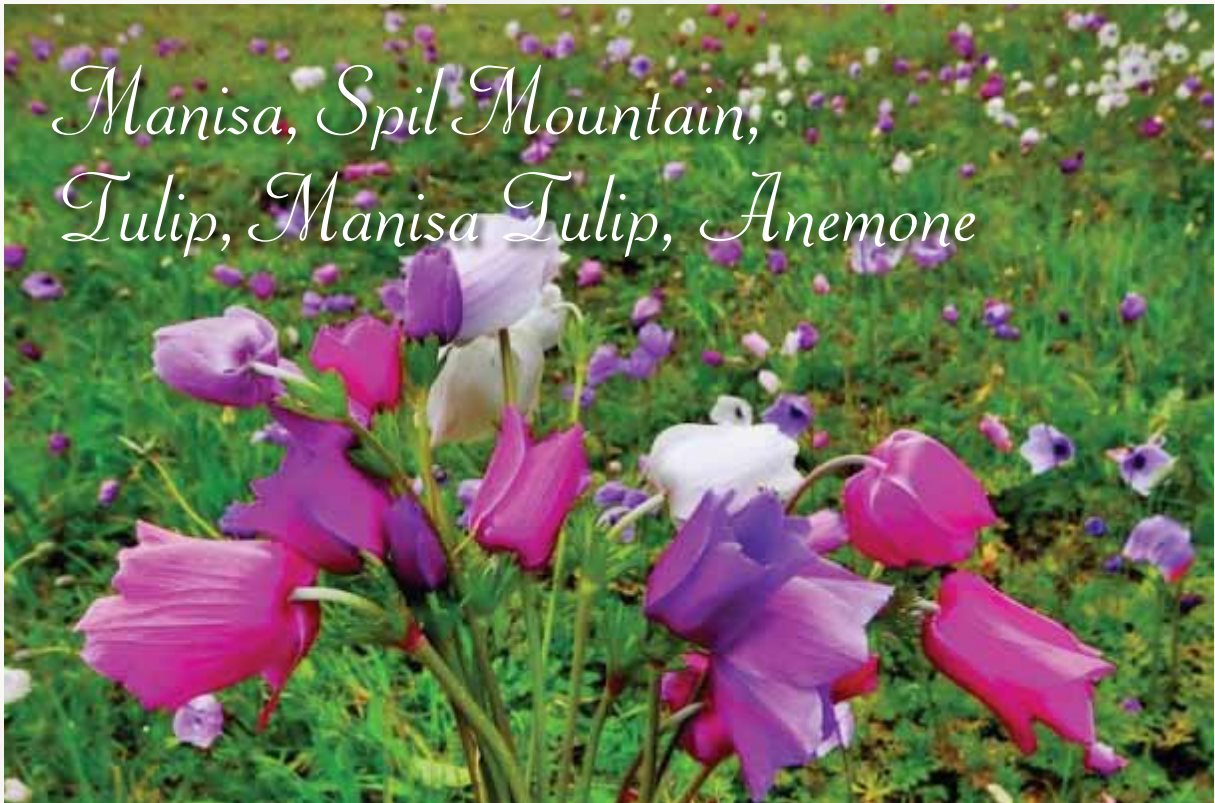
Geçen yıl nisan ayında Emirgan Parkı’nı gezerken 2 milyon soğanın İstanbul’a dikildiğini gördük, öğrendik.

Laleler, Anemon, Adonis ve gelincik, gençlik gibi birden ortaya çıkar ve birden kaybolur. Halk arasında gelinciğe de lale denir. Bir de ters lale vardır: Fritillaria. Geçen yıl Erzurum taraflarında kaçak yollarla soğanları Hollanda’ya kaçırılıyordu, yakalandı ve el konuldu.

Manisa Kanuni’nin oğlu Şehzade Mustafa’nın gençliğini vali olarak geçirdiği, “Muhteşem Yüzyıl” dizisinde her hafta gördüğümüz bir kent.

Mitolojide Spil Dağı’nda Niobe’nin babası Tantalos yaşar. Niobe, acıklı bir öyküdür.

Manisa, Spil Mountain, Tulip, Manisa Tulip, Anemone

Suleyman DINGIL
Forest Engineer M. Sc. /
Tour Guide

In February, Anemones (Wind-flowers) are seen at Adrasan, Olympus on the roads and in the fields as if planted. First we learned that it was Manisa Tulip. Then, we said “probably, it is wrong.” And we saw that Anemone was called Manisa Tulip also in T. Baytop’s book called “Turkish Plant Names” (page 201. The Original Manisa Tulip -*Tulipa orphanidea*-). This endemic flower found in an area of 100 hectares at At Alani, Spil Mountain appears and disappears over a period of one month from the end of April to the beginning of May. These flowers appear suddenly as beauties just like youth, and pass quickly just like youth.

There is a narrative in H. Baumann’s “Greek Plant World” book and other books of mythology more or less as follows:

“Myrrha is a beautiful daughter of a king. Her father impregnates her accidentally and wants to kill his own daughter on noticing this. The gods feel pity for this beautiful girl, and turn her into a myrtle. Ten months later the bark of the myrtle cracks, and the most handsome child appears. Aphrodite gives him to Persephone to look after him. Persephone looks after the child, but falls in love with him. The child is Adonis. Ares and Artemis are jealous of this love, and send a wild boar to kill Adonis. The wild boar wounds Adonis from his groin, and he bleeds to death. Aphrodite runs to rescue, white roses come into being from her tears; and colorful ANEMONES from the tears and the blood.

Whether they are called Manisa Tulip or Anemone (Mountain Tulip), these flowers are the ornaments of nature.

The tulip is also closely linked with Istanbul. A period of the Ottoman Empire at the beginning of the 1700s is the Tulip Period. In the world, the Netherlands comes to mind when “Tulip” is mentioned. However, the Netherlands received its first tulip bulb as a gift from an Ottoman sultan from Istanbul about 500 years ago.

We saw and learned that 2 million bulbs were planted in Istanbul while visiting the Emirgan Park last year in April.

The Tulips, Anemones, Adonis and poppies suddenly appear just like youth, and suddenly disappear. The poppy is also called tulip in colloquial language. There is also an inverted tulip: *Fritillaria*. Its bulbs were being smuggled to the Netherlands last year near Erzurum, they were caught and confiscated.

Manisa is a city where Suleiman the Magnificent’s son Prince Mustafa spent his

Manisa'dan Spil Dağı'na çıkarken bir kaya parçası "**Ağlayan Kaya**" diye karşımıza çıkar. Bu, taşa dönmüş **Niobe, Ağlayan Kaya**'dır. Bugün onun karşısında, şimdi oralarda oturanların "Altı Kız Türbesi" diye adlandırdıkları bir yapı bulunur. Niobe mitolojide Artemis'in annesi Leto ile arkadaştır.

Bir gün çocukları büyüdüğünde Niobe, Leto ile alay ederek "*Sen bir tanrıçasın ama yalnız iki çocuğun var, oysa benim 6 kız 6 oğlan çocuğum var*" der. Bu büyük bir hakarettir tanrıçaya... Leto, kızı Artemis'e ve oğlu Apollon'a, Niobe'nin çocuklarını öldürmelerini emreder. Bu katliamın kabartmaları gösterimi bugün Pamukkale Tiyatrosu sahne binasının ortasında görülmektedir. Niobe, üzüntüsünden Spil Dağı'nın eteklerinde bu Ağlayan Kaya'ya dönmüştür.

Apollo'nun acımasızlığına bir başka örnek de Manisa Müzesi'nde küçük bir odada sergilenen, Niobe ile ilgili olmayan, küçük bir Marsyas heykelinde görülmektedir.

Apollon, Marsyas'la yaptığı müzik yarışmasında Marsyas'ı yener ve ceza olarak onu bir ağaca asarak diri diri derisini yüzer. Bu küçük heykel de bir zamanlar çalınmıştı. Sonra bulundu ve şimdi yine eski yerinde görülmüyor.

Manisa bugün önemli bir sanayi kenti olmuştur.

Tarihte iki önemli savaş Manisa Savaşı olarak bilinir. Biri, Büyük İskender'in komutanlarından Suriye Kralı Seleukos ile Bergama Kralı ya da kurucusu Lisymakos arasında geçen savaştır. Lisymakos, bu savaşta yaşamını yitirir (MÖ 281).

İkincisi, yine Bergamalılarla Seleukoslar arasında MÖ 190 yılında geçen bir savaştır. Bu kez Bergamalılar Romalıların yardımı ile savaşı kazanır ve Apamea (Dinar) Antlaşması ile Torosların güneyini Seleukoslar'dan alırlar. Daha sonraki yıllarda II. Attalos bu sayede bugünkü Antalya'yı kendi adıyla kurar ya da güneyde bir liman kentine kendi adını verir; Attalea.

Osmanlı Dönemi'nde Manisa'nın içinde, müzeye yakın, Mimar Sinan tarafından yapılmış küçük güzel bir cami, Muradiye Camisi adıyla tanınmaktadır.

Yine 1500'lü yıllarda Merkez Efendi adıyla anılan bir hekim 41 bitki ve baharattan oluşan "Manisa Mesir Macunu"nu bulmuştur.

Bugün bu hekimin heykeli Muradiye ve Sultan camileri arasındaki büyük meydanın ortasında görkemli bir durumda görülmektedir.

Paranın ilk basıldığı, Lidyalıların başkenti Sardes Manisa'dan pek uzakta değildir. Son kralları Krezus, bizim zenginliğinden dolayı Karun dediğimiz kraldır. MÖ 546 yılında Perslere yenilerek Lidya Devleti'ni teslim etmiştir. Harun hazinesi diye adlandırılan hazine 1961 yıllarında Amerika'ya kaçırılmış, Özgen Acar'ın uzun uğraşları sonucunda Türkiye Hükümetleri hazineyi geri almıştır. Sonra Uşak'ta adına bir müze kurulmuş, yüzlerce parça içinde bulunan altın küpe (Kanatlı Deniz Atı) sergilenirken çalınmış, son zamanlarda Almanya'da görülmüş ve geriye getirilmiştir. Son yıllarda antika kaçakçılığı da güncel konulardan biri olmuştur.

Bir zamanlar "Manisa Tarzanı" Manisa'yı ünlendirmiştir. Sonra Talat Bulut Spil Dağı'nda çevrilen filmde Manisa Tarzanı'nı canlandırmıştı.

Manisa deyip geçmeyelim, turizm deyince; Gediz Vadisi'nde ün yapmış, hem tarihi, hem çağdaş bu kentimizi bir an önce turizmin ön sıralarına taşıyalım.

youth as a governor, and that we see every week in the TV series called the "Magnificent Century."

In mythology, Tantalus, the father of Niobe lives on the Spil Mountain. Niobe is a sad story. A piece of rock meets us as the "**Weeping Rock**" when going up the Spil Mountain from Manisa. This is Niobe turned into stone, the **Weeping Rock**.

Today, there is a building facing it that the inhabitants of the place now call the "*Six Girls' Tomb*." In mythology, Niobe is a friend of Artemis' mother Leto. One day, when their children have grown up, Niobe makes fun of Leto saying "*You're a goddess, but you only have two children, whereas I have 6 daughters and 6 sons*." This is a great insult to the goddess... Leto orders her daughter Artemis and son Apollo to kill Niobe's children. The demonstration of this slaughter is seen in the reliefs in the middle of the stage building of the Pamukkale Theatre today. Niobe has turned into this Weeping Rock in the foot of the Spil Mountain because of her sorrow.

Another example of Apollo's brutality is seen in a small statue of Marsyas exhibited in a small room in the Manisa Museum which is not related to Niobe. Apollo beats Marsyas in a music competition he holds with him, and hangs him on a tree and flays him alive as a punishment. This small statue was also stolen at one time. Then it was found, and it can be seen at its old place now.

Manisa has become an important industrial city today.

In history, two important wars are known as the Manisa Wars. One of them is a war between

Seleucus, the King of Syria and one of the commanders of Alexander the Great, and Lysimachus, the king or founder of Pergamum. Lysimachus dies in this war (281 B. C.).

The second one is a war again between the Pergamumians and the Seleucids in 190 B. C. This time the Pergamumians win the war with the help of the Romans, and they take the South of the Taurus Mountains by the Treaty of Apamea (Dinar). In later years, Attalos II thus establishes today's Antalya with his own name, or gives his name to a port city in the South; namely, Attalea.

A beautiful small mosque built by Sinan [Mimar Sinan] during the Ottoman Period, which is inside Manisa and close to the museum, is known as the Muradiye Mosque.

Again in the 1500s, a physician named Merkez Efendi invented the "Manisa Me-sir" consisting of 41 herbs and spices.

Today, the statue of this physician is seen in the middle of the large square between the Muradiye and Sultan mosques in a magnificent state.

Sardis, the capital of the Lydians where the coin was first minted, is not very far from Manisa. Their last king Croesus is the one we call Karun due to his richness. He was defeated by the Persians in 546 B. C., and he lost the Lydian State. The treasure called the Karun Treasure was smuggled to the U. S. in 1961, but the Turkish Governments got the treasure back as a result of Ozgen Acar's long efforts. Then, a museum was established in Usak in its name, the golden earring (Winged Horse) among hundreds of pieces was stolen while being exhibited, was recently seen in Germany, and brought back. Antiquities smuggling has been one of the current issues in recent years.

Once, the "Tarzan of Manisa" contributed to the fame of Manisa. Later, Talat Bulut portrayed the Tarzan of Manisa in a movie made on the Spil Mountain.

We should not underrate Manisa in the matter of tourism; we should help this city of ours, which is famous in the Gediz Valley and which is both historical and contemporary, to be ranked at the top in tourism at once.

Küllerinden Yeniden Doğan bir Ülke: Lübnan

Ayşe SEZER, Rehber

10.452 km² yüz ölçümüne ve 4.500 milyon nüfusuna rağmen, tanıdıkça gözümde büyüdü ve gönlümde saygıdeğer bir yere oturdu Lübnan.

Bu seyahati planlarken, ilk kapıldığım izlenim ve düşüncem 'Arapların arasına gidiyorum, Suriye gibi bir yerdir' idi. Orada kaldığım 5 gün sonunda, 'gezen mi, okuyan mı daha iyi bilir?' sorusuna hiç şüphesiz gezen dedirten bir sonuca vardım. Lübnan başka ülkelerle kıyaslanamayacak kadar farklı ve güzel bir ülkedir. Meyve veren ağaç taşlanır misali tarih boyunca sürekli yıkımlar görmüş ve bunların üstesinden gelmeyi başarmıştır.

Bulunduğu coğrafi konum onun

hem zenginliğini hem de bugünkü siyasi toleransını oluşturmuştur. Bugün nüfusun yaklaşık yüzde 60'ını Müslümanlar ve yüzde 40'ını Hristiyanlar oluşturmaktadır. Karşılaştığım insanlara "Müslüman mısın veya Hristiyan mısın?" diye sorduğumda, aldığım cevap, "biz burada bu soruyu sormamayı tercih ederiz" oldu.

İç savaşlardan ve araya sıkışıp kalmaktan çok çekmiştir, birçok yıkımın üstesinden ise müthiş bir azimle gelebilmiştir. Lübnan'ın olgunluğu ve zenginliğinin nedeni budur. Ve elbette damarlarında atalarından kalma Fenike olgusu da inkâr edilemez.

Coğrafi yapısı çok basittir. Lübnan'ın kuzey ve doğusunda Suriye, güneyinde İsrail ve batısında Akdeniz bulunan bir Orta Doğu devletidir.

Lübnan, ismini, "Beyaz Karlar" manasına gelen Lübnan Dağları'ndan alır. Başlıca dört bölgeye ayrılabilir: Kıyı bölgeleri, Bekaa Vadisi, Lübnan Dağları, Anti Lübnan Dağları. Kıyı bölgeleri

verimli olup, nüfusu kalabalık olan tarım alanlarıdır. Önemli ticaret merkezleri buradadır.

169 km uzunluğunda ve yaklaşık 10-56 km genişliğindeki Lübnan Dağları denizin yanı sıra uzanır. Yükseklikleri kuzeyde 3100 m ve Beyrut civarında ise 2500 m'ye ulaşır. Bu dağları yer yer yaklaşık 300 m derinliğindeki kanyonlar kesmektedir. Bu dağlara paralel olan Anti-Lübnanlar ise Suriye sınırını teşkil eder.

Aslında dağların kıyıya paralel olması ülkenin tarih boyunca ticaretten zenginleşmesini sağlamış, Arap ülkeleri ve Lübnan arasında bir set oluşturmuş ve bağımsız olarak gelişmesini sağlamıştır.

Tıpkı fiziki yapısı gibi, iklimi de farklılık arz eder. Çok değişken bir iklime sahiptir, yaz ayları sıcak ve kurak, kış ayları ise yağışlı geçer. Yaz aylarında sıcaklık ortalaması yaklaşık 30°C iken, kışın 11°C olur. Türkiye'nin Akdeniz kıyılarında sıcaklık 2 veya 3 derece daha fazladır. Bekaa Vadisi'nde ise kışlar soğuk, yazlar kurak ve sıcak geçer.

A Country Reborn from its Ashes: Lebanon

Ayşe SEZER, Tour Guide

Despite of its area of 10,452 km² and population of 4,500,000, Lebanon loomed large and attained a respectable place in my heart as I got to know it.

When planning this trip, my first impression and thought was 'I'm going among the Arabs, it must be a place like Syria.' At the end of my 5-day stay there, I concluded that the question 'does the more travelling or the more reading one lead one to know more?' has the answer, the more travelling, without any doubt. Lebanon is such a different and beautiful country, one that cannot be compared to other countries. Following the proverb the tree bearing fruit gets stoned, it has experienced repeated destructions throughout the course of its history and has managed to overcome them.

Its geographical position has formed both its richness and its current political tolerance. Today, about 60% of its population consists of Muslims, and 40% of Christians. When I asked 'are

you a Muslim or a Christian?' to the people I met, the answer I received was, 'we prefer not to ask this question here.'

It has suffered a lot from civil wars and being stuck in between, but it has overcome a lot of destruction with a great perseverance. That is the maturity and the richness of Lebanon. And of course, the ancestral Phoenician phenomenon with its vessels cannot be denied. Its geographical structure is very simple. Lebanon is a Middle Eastern country with Syria in the north and east, Israel to the south, and the Mediterranean Sea to the west.

Lebanon gets its name from the Lebanon Mountains, meaning 'White Snows.' It can be divided into four main regions: The coastal zones, the Bekaa Valley, the Lebanon Mountains and the Anti-Lebanon Mountains. The coastal zones are fertile agricultural areas with a crowded population with the important trade centers located here. The Lebanon Mountains, which are 169 km long and 10-56 km wide, extend

beside the sea. Their heights reach 3100 m in the north, and 2500 m around Beirut. About 300 m deep canyons cut through these mountains in places. The Anti-Lebanon range running parallel to these mountains constitute the Syrian border.

In fact, because the mountains extend parallel to the coast this has provided for the enrichment of the country by trade throughout history, created a set between the Arabic countries and Lebanon, and provided for its independent development.

Just as in its physical structure, so its climate differs as well. It has a very variable climate, the summer months are hot and dry, and the winter months are snowy. The average temperature is about 30°C in the summer months, and 11°C in winter. The temperature is 2 or 3 degrees hotter than the Mediterranean coasts of Turkey, while the winter months are cold, and the summer months hot and dry in the Bekaa Valley.

Beirut deserves to be referred to

Beyrut, 'ölümsüz şehir' olarak anılmayı, atlattığı bunca yıkım üzerinden tekrar modern bir şehre dönüşmesi yüzünden hak ediyor.

Şehrin içinde Fenikelilerin, Romalıların, Perslerin, Bizanslıların ve Osmanlıların izine rastlamak mümkün.

Günümüzde Beyrut restoranları, kafeleri, tiyatroları, sinema salonları, alışveriş merkezleri ve finans ve banka sektöründe gösterdiği atılımlarla Orta Doğu'nun ve Lübnan'ın incisi konumundadır.

Bir de canlı gece hayatı ve lüks otelleri ile hiç uyumayan şehir konumundadır. Ülkenin genelinde Arapça konuşulmaktadır, İngilizce ve Fransızca ise çoğu Lübnanlı'nın bildiği dildir. İlginç olan ise yer isimlerinin (Fransa'nın mandalığından kalma olmalı) Fransızca olmasıdır.

Çocukları ilkokula 5 yaşlarında başladıklarında mecburen bir yabancı dil eğitimi de veriyorlar. Birkaç yıl sonra ise 2. yabancı dil mecbur tutuluyor. Lübnanlıların tespitine göre ilk yabancı dil Fran-

sızca olunca, çocuklar İngilizceyi daha kolay öğreniyorlar, Lakin İngilizceden başarlarsa Fransızca öğrenmekte zorlanıyorlarmış. Buna rağmen bazı Lübnanlı aileler (özellikle Müslümanlar) Fransızlara duydukları tepki yüzünden İngilizceyi tercih etmekte.

Önemli okulları Fransız Saint Joseph Üniversitesi ve American University of Beirut'tur.

Beyrut resmen bir kontrastlar şehridir. İç savaştan kalma kurşun izleri ve bombalar ile harabeye dönmüş binalar sayısı gitgide azalmakta, lüks mağazalar, alışveriş merkezleri, modern gökdelen rezidansların sayısı hızla artmaktadır. Şehirde son model jipleri veya eski Renault 12'leri birkaç sokak farkla görmek mümkündür. Kadınları ise bakımlı ve modernidir.

Ülkenin her yanında ellerinde silahlı askerleri asayişini sağlıyor, lakin resimlerini çekmek kesinlikle yasaktır.

Yan yana bulunan camiler ve kiliseler dikkati çekiyor. Burada diğer

Hristiyanların ve Müslümanların ayrı yaşadıkları şehirlerin aksine mahalle mahalle ayrılmış durumda değiller, iç içeler. Beyrut'ta her şey serbesttir nerdeyse. Beyrut'ta kendinizi bir Arap ülkesinden ziyade Batı ülkesinde hissediyorsunuz, rahatsız olmak yerine insanların iyi niyetlerini hissediyorsunuz. Gecenin herhangi bir vaktinde bayan olsanız bile rahatlıkla yalnız dolaşmanız mümkün.

Alışveriş merkezleri ve Pubları ile sokaktaki yaşam alabildiğine iştisamlı.

Trafik ise sabah ve akşam saatlerinde şehir dışından merkeze çalışmaya gelenlerle tıkanıyor. Kentin 1,5 milyonu aşkın merkez nüfusuna karşın motorlu araç sayısı yine 1,5 milyon civarındadır. Otomobillerin modelleri birçok Arap ülkesinde olduğu gibi Mercedes ve BMW marka, kalanların da tamamına yakını Japon ve Fransız marka araçlar oluşturuyor. Eski araba meraklıları için ise cennet sayılabilir.

Beyrut'ta maalesef toplu taşıma sistemi yok denilecek kadar az

as an 'eternal city' because of it turning into a modern city again after all the devastation it recently experienced.

The traces of the Phoenicians, Romans, Persians, Byzantines and Ottomans can be found in the city.

Today, Beirut is the pearl of the Middle East and Lebanon with its restaurants, cafes, theaters, cinema halls, shopping malls, and with its advances in the financial and banking sectors. It is a city that never sleeps with its vibrant nightlife and luxurious hotels. Arabic is spoken throughout the country, most of the Lebanese also know English and French.

Interestingly, the place names are in French (it must have remained from the French mandate when the modern state of Lebanon was partitioned off from Syria).

When their children start the primary school at about 5 years of age, they necessarily take a foreign language as part of their education. And after a few years of education, there is the obligation to learn 2 foreign languages. According to the determination of the Lebanese, while the first foreign language is French, the children learn English more easily. But if they start with English, they have difficulty in learning the French. However, some Lebanese families (especially the Muslims) prefer to learn English because of their reaction to the history of French activities in the region.

Its outstanding schools are the French Saint Joseph University and the American University of Beirut.

Beirut is simply a city of contrasts. The number of the buildings remaining from the civil war that have been marked by bullet marks and bombs are gradually decreasing, and the number of

luxury stores, shopping centers, modern skyscraper residences is rapidly increasing. It is possible to see the latest model jeeps or the old Renault 12s within just a few blocks of the city.

And its women are well-groomed and modern.

Armed soldiers provide peace all over the country, but it is strictly forbidden to take pictures of them.

Mosques and churches located side by side are noteworthy. Unlike the cities in which the Christians and Muslims live apart, they are not divided into neighbourhoods here, they are mixed. Almost everything is free in Beirut. In Beirut, you feel yourself in a Western country rather than an Arab country, you feel the good intentions of people instead of feeling uncomfortable. Even if you are a woman, you can easily wander alone at any time of the night.

The life on the street is utterly sumptuous with the shopping centers and pubs. And the traffic is clogged in the morning and evening rush hours with people travelling to and from the suburbs to the city center to work.

Despite the population of the city center of more than 1.5 million, the number of motor vehicles is about 1.5 million. As in many Arab countries, the models of the automobiles are Mercedes and BMW, with almost all the others Japanese and French imported models. It is in consequence a paradise for old car enthusiasts.

Unfortunately, the public transport system is very insufficient and poor quality. One has to go to places by taxi and by bargaining. It is in favor of the people to go to the country with dollars instead of euros, even the cash registers calculate the prices as Lebanon lira and dollar. And the euro/dollar parity is almost in favor of dollar.

There is a border known as the 'Green line' where the bloodiest fighting occurred during the civil war. Restructuring is especially active along this line. There is the martyrs' monument in the middle of 'Freedom Square.' The Omar Mosque, the Parliament Building, historic churches and the ruins of the Roman Empire can be seen mixed together downtown at the side of which most of the luxury shops and hotels are located.

And the heart of the nightlife is the Monot Street in the district of Achrafieh. The pubs and bars in Beirut should not be confused. The names of the pubs are written on their signs, but if there are no names on the illuminated signs, then this indicates that these are rather those places where men seek women to spend good time.

It is possible to see all the major brands of the world side by side in the shopping centers, it is simply a shopper's paradise, and the most popular attractions of the city are threaded around the Place de l'Etoile. Just like the branches of a star, comprising streets converging on the square.

The cafés, restaurants, and pastry shops open in the lower floors of the stylish buildings that have been restored are amongst the city's attractions.

Young people prefer the neighbourhood of the American University of Beirut as the center of life; while La Corniche can be compared to the Kordon in Izmir. The Cornishe promenade offers excellent views of the sea and the mountains to the east while the Raouché district is one of the city's most popular and attractive residential areas. Generally there is almost nobody who has come to Beirut and not had their photo taken in front of the Pigeon Rocks that form a feature in the sea at a distance from the coast. In fact, these are rocks that have

Beyrut Amerikan Üniversitesi'nin bulunduğu semti tercih ediyorlar. La Corniche'i İzmir'deki kordon ile karşılaştırabiliriz. Corniche gezinti yeri, denizden ve doğudaki dağlardan mükemmel manzaralar sunar. Raouché semti, kentin en popüler ve en cazip yerleşim alanlarından biridir. Buradaki sahil açıklarında yer alan Pigeon (Güvercin) Kayaları'nda genelde Beyrut'tan geçip de resim çekirtmeyen yok gibidir. Aslında, büyük bir deprem sonucunda ana karadan ayrılmış kayalardır. İsteyenlerin gemiyle bu ilginç kayaları yakından da incelemesi mümkündür.

Beyrut içinde görülecek önemli yerlerden biri ise ulusal müze, bütün Akdeniz tarihini etkileyen bir uygarlık olan Fenikelilerin izlerine burada rastlamak mümkün. Altın vazolar, Fenikeli figürler, sidamara tipi lahitler tarihi bilginizde bütünlük sağlayacaktır.

Junieh ise yeni gelişen, genellikle zengin kesimin oturduğu, son zamanlarda hem yaz hem kış mevsiminde tercih edilen, Beyrut'un kuzeyinde bulunan lüks bir semttir. Burada kumsalları, yat limanı, kumarhaneleri ve yakınlarında kayak merkezi vardır.

ve kalitesizdir. Ulaşılabilecek yerlere taksi ile özellikle pazarlık yaparak gidilmesi gerekiyor. Ülkeye euro yerine dolar ile gitmek insanların lehine, yazarkasaları bile fiyatları Lübnan lirası ve dolar olarak hesaplıyor. Euro ve dolar paritesi ise nerdeyse doların lehine.

İç savaş sırasında en kanlı çarpışmaların olduğu 'Yeşil hat' diye bilinen bir sınır var. Yeniden yapılanma özellikle bu hat üzerindedir. 'Özgürlük Meydanı'nın ortasında şehitler anıtı vardır. Yan tarafında en lüks mağazalarının ve otellerinin bulunduğu 'Downtown'da Ömer Camii, Parlamento Binası, tarihi kiliseler ve Roma imparatorluğundan kalıntılar bir arada görülebilir.

Gece hayatının kalbi ise Achra-

fieh semtindeki Monot Street'te atıyor. Beyrut'ta publar ile barları karıştırmamak lazım. Pubların panolarında isimleri yazar, yalnız ışıklı panolar isimsiz ise orası daha çok erkeklerin vakit geçirmek için kadın aradıkları mekanları göstermektedir.

Alışveriş merkezlerinde yan yana dünyanın bütün büyük markalarını görmek mümkün, tam bir alışveriş cenneti ve şehrin en popüler mekanları Place De L'Etoile'in etrafında diziliyor. Tıpkı bir yıldızın kolları gibi bu meydanda birleşen sokaklardan oluşuyor. Restore edilmiş şık binaların alt katlarında acılan café, restoran ve pastaneler şehrin en gözde mekanlarını oluşturuyor.

Gençler, yaşam merkezi olarak,

Antalya'da da olduğu gibi, Nisan ayında denize ve kayağa gitmek mümkündür. Dağlar sahilten hemen sonra yükseliyor. Sahile yakın bir yerde kurulu teleferikle tepelere çıkmak ve Jounieh koyunu seyretmek mümkün. Aynı zamanda Jounieh'de gece eğlencesinin doruğa çıktığı yer, hemen her köşede bar, restoran, gece kulübü yer alıyor. Ancak burada eğlence başka bir kimliğe bürünüyor, eski Sovyet cumhuriyetlerinden gelen dansçıların sahne aldığı revüler ve buna benzer tarzdaki eğlenceler mevcuttur.

Lübnan'ın kuzeyi olduğu kadar güneyi ve iç tarafları da görül-meye değer ve insanları şaşkına çeviren doğal ve tarihi güzelliklerle doludur.

Derviş Evi

“Kapadokya”

DERVİŞ EVİ

Göreme Kavşağı, Ortahisar Kasabası
Ürgüp 50650 NEVŞEHİR

Tel : 0384 343 20 80

Faks : 0384 343 20 90

GSM : 0532 486 32 54

www.dervisevi.com

e-posta: dervishhouse@hotmail.com

Derviş Evi

“Denizli”

DERVİŞ EVİ

Fatih Mh. Atatürk Cd. Oteller 6/108 Sk.
Karahayit 20290 DENİZLİ

Tel : 0258 271 40 50

Faks : 0258 271 40 49

GSM : 0530 371 85 99

www.dervisevi.com

e-posta: dervishhouse@hotmail.com

Jeita Mağarası:

Aşağıdaki 1836, yukarıdaki ise 1958 yılında keşfedilmiş olan mağaralarda prehistorik çağlarda insanoğlu tarafından kullanılmıştır. Yukarı mağaraya girince 750 m ilerledikten sonra 40 katlı apartman derinliğinde bir oluşumda sonsuz güzellikteki sarkıt ve dikitlerle karşılaşıyorsunuz. Bütün bu güzellikleri kafanızın bir köşesine kaydetmeniz gerekiyor, çünkü fotoğraf makinelerini içeri sokmak yasak.

Aşağıdaki mağara ise su dolu olduğundan içerideki gezi ancak elektrikli teknelerle gerçekleşiyor. Alçak tavanlarının arasından geçebilmek için kafanızı eğmeniz gerekiyor. Girişte alacağınız tek biletle 2 mağara da gezilebilir.

Harissa:

Harissa ise Beyrut'a 20 km uzaklıkta, 650 m yükseklikte, "Our Lady of Lebanon" olarak adlandırılan dev Meryem Ana heykelinin bulunduğu ve teleferikle ulaşıl-

an bir köy. Meryem Ana heykeli 1908 yılında beyaza boyanmış, 15 ton bronzdan yapılmış ve tam 64 metre yüksekliğinde. Heykelin kaidesinde küçük bir şapeli bulunuyor.

Harissa Hristiyanların olduğu kadar Müslümanların da çokça ziyaret edip, dua ettikleri manzarası ile insanları büyüleyen bir mekan.

Byblos:

7000 yıl önce kurulmuş olan ve bugünkü modern Latin alfabesinin temeli olan ilk lineer alfabeyi de bulanlar Bibloslular olmuştur. Fenikeliler zamanında önemli bir liman kenti olan Byblos'dan, bugün hala Lübnan için önem taşıyan sedir ağaçları birçok ülkeye satılıp gemiler ile taşınmaktaymış. Sedir ağacı kağıt yapımında kullanılan en değerli ağaçlardan biri olduğundan o dönemde Fenike ticaretinde büyük bir rol oynamış. Ayrıca sedirler Mısır'daki piramitlerin yapımı için Mısır'a

da bolca ihraç edilmiş. Papirüs ticaretini ellerinde tutmalarından dolayı Yunanlılar papirüs anlamına gelen byblos demişler bu güzel sahil ticaret merkezine. Antik şehrin yanı sıra Haçlılar zamanından kalma kale ve kilise yapılarını da görmek mümkün.

Baalbek:

1984 yılında UNESCO tarafından koruma altına alınan güzellikleri görmek için Bekaa vadisine giderken, Lübnan sedirleriyle kaplı dağlardan geçiliyor. Baalbek'te devasa taşlardan hala dimdik ayakta duran, Jüpiter, Baküs ve Venüs tapınaklarını görenler daha önce gördükleri hiçbir yapı ile kıyaslayamayacaklardır. Bunun yanı sıra Bekaa vadisinin bağlarında yetişen üzümlerden yapılan şarapların da tadına bakabileceklerdir.

Bu güzel ülkenin sadece tarihi yapıları değil, astronomik açıdan da keşfedilecek birçok güzellikleri mevcuttur.

been separated from the mainland as a consequence of a great earthquake. Those who wish can examine these interesting rocks more closely by ship.

One of the important places to see in Beirut is the national museum, the trace remains of the Phoenicians who influenced the history of civilizations all around the Mediterranean can be found here. Seeing the golden vases, Phoenician figurines and the Sidamara type sarcophagi will provide you with the visual support and memories you're your historical knowledge.

Junieh, the luxury district in the north of Beirut which has been newly developed, is where many of the wealthy reside, and which is fashionable in both summer and winter. Here there are beaches, a marina, casinos and a ski center nearby.

As in Antalya, it is possible to go in the same day swimming in the sea and skiing. The mountains rise immediately from the sea. It is possible to go up into the hills and watch the Jounieh Bay from the cable car installed near to the beach. At the same, Jounieh is the place where the night entertainment peaks, there is a bar, restaurant, night club on almost every corner. However, entertainment acquires another identity here, as there are revues in which the dancers from the former Soviet republics get up on the stage, and other similar-style entertainments.

The north as well as the south and interior of Lebanon are rich in natural and historical beauties, stunning and well worth visiting.

Jeita cave:

These caves, the lower one was discovered in 1835 and the upper one in 1958, were used by prehistoric man.

When you enter the upper cave

and move onto 750 m., you meet stalactites and stalagmites with their endless natural beauty in a formation with the height of a 40-storey building. You have to record all these beauties in a corner of your mind, because it is forbidden to take cameras inside the cave. It means you really remember what you see.

As the lower cave is full of water, the trip inside can only be performed in electric boats. You have to lower your head to pass beneath the low ceilings. You can visit the two caves with the single ticket you get at the entrance.

Harissa:

Harissa is a village 20 km. from Beirut and, at a height of 650 m., there is a giant statue of the Virgin Mary called 'Our Lady of Lebanon,' and which can be reached by a cable car. The statue of Virgin Mary was painted white in 1908, it is made of 15 tons of bronze, and it stands 64 m. high. There is a small chapel at the foot of the statue.

Harissa is a place which the Muslims, as well as the Christians frequently visit and pray, and it has a fascinating view.

Byblos:

The inhabitants of Byblos invented the linear alphabet about 7000 years ago and this alphabet was the basis for today's modern Latin alphabet. The cedar trees, which remain important for Lebanon even today, were cut down and transported by ship from Byblos, which was an important port city during the time of the Phoenicians, and the cedar timber was sold to many countries. As

the cedar tree is one of the most valuable trees used in the production of ships and was used by the Prophet Solomon in his construction of the Temple in Jerusalem, and it played a great role in the Phoenician trade at that time. In addition, cedar timber was exported to Egypt in quantity for the construction of the pyramids and for scented wooden sarcophagi. The Greeks called this beautiful seaside commercial center Byblos meaning papyrus, as they controlled the papyrus trade. It is possible to see the castle and ecclesiastical structures remaining from the time of the Crusaders invasion, as well as the ancient city.

Baalbek:

When going to the Bekaa Valley to see the monuments taken under protection by UNESCO in 1984, you pass through the mountains covered with the cedars of Lebanon. Those who see the temples of Jupiter, Bacchus and Venus, constructed of massive stones and which remain standing in the Bekaa cannot compare them to any buildings they have ever seen before. They can also taste the wines made from the grapes grown in the Bekaa Valley.

This beautiful country not only has historic structures, but also many other beauties to be discovered.

Binlerce yıllık volkanik püskürmeler sonucu oluşan kaya formasyonlarıyla tanınan Kapadokya bölgesinde II. yüzyıl itibariyle ilk Hristiyan gruplar oluşmaya başlıyor. Bunlar, Roma baskılarından kaçarak bölgede yaşamaya başlayan gruplar; kiliselerini ve evlerini kayalara oyarak hayatlarını sürdürüyorlar.

İstanbul'daki Sultan Ahmet Camii ziyaretleriyle bir İslam mabedini tanıyan Merkel, bu sefer yüzyıllarca Müslümanların idaresi altında huzur içinde yaşayan Hristiyan mabedlerini gezme şansını bulmuş oldu.

Ziyaret ettiği iki katlı ve Ortaçağ freskolarıyla süslü Yahya Kilisesi'nde rehberi Atilla Ş. Nilgün kendisine Aziz George'un bir ejderhayı

öldürdüğü tasviri gösterdikten sonra İslam'da da benzer bir figürün olduğunu, yani Peygamber Hızır'ın varlığından söz eder. Ne zaman bir sıkıntılı durum olursa Hızır Peygamberin çağrıldığını anlatır.

Üst düzey bir konuk olan Şansölye MERKEL'in rehberliğini yapan Atilla Ş. Nilgün'e verdiği bilgilerle Kapadokya'nın daha bir anlam kazandığı, rehber ve rehberliğin öneminin vurgulandığı yazılı bir takdir ulaştırılır.

Üyemiz Atilla Şükrü NİLGÜN'e biz de ARO olarak bu önemli görevi layıkıyla yerine getirip övgüler kazandığı, mesleğimizi hem ülke hem de dünya gündemine taşıdığı için teşekkür ediyor; başarılarının devamını diliyoruz.

Adnan Sayki

GRAFİK TASARIM - WEB TASARIM - ARAMA MOTORU KAYDI

Siz İsteyin, Biz Yapalım...

12.SAYI

Cafe & Treffpunkt

Hizmetinizde...

Antalya'nın cazibe merkezi olan Cumhuriyet Meydanı'nda açılan ARO Cafe 2 artık siz değerli meslektaşlarımızı bekliyor. Zengin içecek çeşitleri, damak tadınıza uygun eşsiz lezzetleri ile huzurlu bir dinlenme mekanını sizlerin beğenisine sunmaktan gurur duyuyoruz. Denizden gelen sabah esintisi ile Gazetenizi okuyup çayınızı yudumlayarak güne başlayabileceğiniz; kahvenizi yudumlarken günün yorgunluğunu üzerinizden atıp akşamın keyfini çıkarabileceğiniz bu eşsiz mekan artık sizlerle daha güzel...

Rekberlerin vereceği destek, üyelerimize daha çok dergi, kitap, CD, DVD ve hizmet olarak geri dönecektir. Desteklerinizi bekler; tüm ARO üyelerine hayırlı olmasını dileriz.

ARO Cafe Treffpunkt

Cumhuriyet Meydanı

Tel: (242) 241 75 45

www.aro.org.tr

Haberler

ARO Söyleşileri Devam Ediyor...

06 Şubat: Mehmet TAŞ "Likya Yolu", 18 Şubat: Edip ÖZGÜR "Tarihin Mektupları: Yazıtlar" ve 27 Şubat: Prof.Dr. Cengiz ERMiŞ "Turist Rehberinde Kalp Damar Hastalıkları Riskleri" konulu söyleşilerimiz büyük beğeni topladı.

Karşılıklı bilgi ve görüş paylaşımı içinde gerçekleşen söyleşilerimiz; her geçen gün büyüyen bir ilgi ve beğeniyle devam ediyor. Meslektaşlarımızın ihtiyaç, görüş ve tavsiyeleriyle geliştirmeyi düşündüğümüz söyleşilerimiz; önümüzdeki dönemlerde de ara vermeden ve profesyonel katılımlarla devam edecektir.

Selçuk Üniversitesi'nde Konferans

Selçuk Üniversitesi Turizm Topluluğu'nun düzenlediği konferansta; Antalya Rehberler Odası Başkanı Hasan UYSAL öğrencilere ve akademisyenlere rehberlik mesleği hakkında konuşma yaptı. Samimi bir havada geçen konuşma sonrası başkanımıza üniversite tarafından plaket verildi.

21 Şubat Dünya Rehberler Günü

21 Şubat Dünya Rehberler Günü etkinlikleri kapsamında Cumhuriyet Meydanı'nda çelenk sunma töreni, saygı duruşu, geleneksel lokma dağıtımı, Vali Yardımcımız Sayın Recep YÜKSEL ziyaretinden sonra Giray ERCENK anlatımıyla Kaleiçi gezisi ile gündüz programımız son buldu.

Dedeman Otel/de gerçekleştirdiğimiz gala yemeğinde Antalya Milletvekili Avukat Gürkut ACAR, Vali Yardımcısı Recep YÜKSEL, Antalya Alman Başkonsolosluğu'ndan Karin KÖLLER, İl Kültür ve Turizm Müdürü İbrahim ACAR, Adalet Kalkınma Partisi İl Başkanlığı'ndan Ebru ÖZDEMİR, Cemal Lütfü ÖNER, Serik Kaymakamı Erol RÜSTEMOĞLU, Büyükşehir Belediyesi Kültür Sosyal İşler Daire Başkanı Adem AKYÜREK, Antalya Rusya Başkonsolosluğu'ndan Aynur YANTURİN, SGK İl Müdür Yardımcısı A. Bahadır ULU, SGK İl Müdür Yardımcısı Ahmet AYGÜL, SGK Muratpaşa SGM Müdürü Haluk BİLGİÇ, Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı İbrahim DAŞ, Akdeniz Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okul Müdürü Prof. Dr. Mustafa KINSIZ ve MHP İl Başkanlığı temsilcileri ve meslektaşlarımız bir araya geldi.

ARO Başkanı Hasan UYSAL'ın günün anlam ve önemini belirten konuşmasından sonra Antalya Milletvekili Sayın Gürkut ACAR ve Vali Yardımcısı Sayın Recep YÜKSEL'in rehberlerin turizm sektörüne katkılarından dolayı teşekkür konuşmaları yer aldı.

21 Mart Dünya Rehberler Günü kutlamaları çerçevesinde alışveriş merkezi sergi alanında düzenlemiş olduğumuz resim sergisi etkinliğimize ilgi yoğun olmuştur. Meslektaşlarımızın resimlerinin süslediği sergi bir hafta boyunca misafirlerimizin beğenisine sunulmuştur.

Etkinliklerimize ve gala yemeğine katılan bürokratlarımıza, basın mensuplarına ve meslektaşlarımıza teşekkür ederiz...

Kekova Gezisi

ARO olarak Hamidiye Kruvazörü' nün Kekova Hamidiye Koyu'na gelişinin 100. Yılı anısına 26 Şubat 2013'te gezi düzenledik. Gezide Demre Kaymakamımız ve sahil güvenlik eşliğinde denize çelenk bırakma töreni de gerçekleşti.

Gezi dönüşünde, Andriake / Myra kazı çalışmaları yayın kurulu üyemiz ve kazı başkanı Prof. Dr. Nevzat Çevik tarafından yerinde anlatıldı. Hocamız her zamanki gibi yine heyecan dolu anlatımı ile tüm katılımcıları büyüledi.

ARO Eğitim Gezileri

Devam Ediyor...

5-7 Mart 2013 tarihleri arası Kapadokya eğitim gezisi düzenledik. Kilise, freskler ve ikonografi detaylandırılarak ele alındı. Soğuk bir havada; fakat çok sıcak ve samimi bir ortamda geçen gezimizden keyifle ayrılan tüm katılımcılarımız ARO'ya memnuniyetlerini iletiler. Meslektaşlarımızın gelişimi açısından; aldığımız geri bildirimler doğrultusunda bu tür eğitim gezilerine önümüzdeki dönemlerde de devam edeceğiz.

Türkiye Turizminin Hukuksal Sorunları Çalıştayı

17-18 Nisan 2013 tarihinde Ankara'da Gazi Üniversitesi ile Turgut Özal Üniversitesi tarafından düzenlenip, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı, TUREB ve TURSAB gibi paydaşların desteklediği "Türkiye Turizminin Hukuksal Sorunları Çalıştayı" başarıyla tamamlandı.

Çalıştayda yer alan tüm alt çalışma gruplarında TUREB adına temsilciler bulunmasına özen gösterildi.

TUREB'i temsilen İRO'dan başkan yardımcısı Sedat BORNOVALI, Av. Özden BAŞAK; ANRO'dan başkan Sibel GÜVEN, Suat DURAL, Müeyyet TİRİTOĞLU ve Recep ÖZBAY; İZRO'dan başkan N. Nebil ALTINEL; ARO'dan ise başkan Hasan UYSAL ve başkan yardımcısı A. Zeki APALI yer almışlardır.

Çalıştay sonuçlarının ülkemiz turizmine katkılar getireceği inancıyla rehber camiasını temsil eden adını yazamadığımız tüm katılımcılara; ayrıca çalıştay boyunca her an yanımızda olan Bakanlık Eğitim ve Araştırma Genel Müdür Yardımcısı Nusret TUTAN'a da teşekkür ederiz.

LEMONADE Tour

mutluluğa bilet alın

Ailenizle ya da Yakın Çevrenizle
Kendi Aranızda Size Özel Bir
Tatil mi İstiyorsunuz?

KÜLTÜR ve GEZİ TURLARIMIZ
YURT İÇİ

Gap Turu-Karadeniz Turu-Çanakkale Turu
Ege Turu-Anadolu Turu-Kapadokya Turu-Pamukkale
YURT DIŞI

Avrupa Turları-Egzotik Turlar-Doğu Avrupa Turları
Uzak Doğu Turları-Safari ve Gaptown Turları

- Yurt İçi ve Yurt Dışı Hotel Rezervasyon Hizmeti
- Rent a Car Hizmeti
- Transfer Hizmeti
- Vip Transferi
- Vize İşlemleri

www.lemonadetour.com • lemonade@lemonadetour.com

Yeşilbahçe Mah. M. KASAPOĞLU cad. Çiviler Apt. no:197 k:4 d:12 Muratpaşa / ANTALYA T:+90 242 321 90 40

TUREB Çalıştay

06.04.2013 Cumartesi İstanbul IRO'da bir araya gelen Bakanlık temsilcisi Naim Yenice, IRO, ARO ve IZRO Başkanları ile yeni kurulacak odaların temsilcilerinin ve de denetlemelerde görev alacak denetmenlerin katıldığı 2013 yılı Denetleme Usul ve Esasları hakkında kapsamlı bir çalışma yapıldı.

Çalıştay'da ARO adına katılan Başkan Yardımcısı A. Zeki APALI ve Genel Sekreter Bilal BİLALOĞLU da yeni denetmenlerin eğitilmesi konusunda yetkilendirildiler.

Antalya Büyükşehir Belediyesi ve ARO    birliĐi ile Çanakkale Gezisi

Sosyal projelerde yer almaya devam eden ARO; Antalya Büyükşehir Belediyesi ile ortak olarak düzenlenen Çanakkale Gezisi'ne 13 Mart 2013 tarihinde 2000'den fazla 40 ya    t  Antalya bayanı uğurladı.

Gezi dönüşünde rehberlerimiz ve katılımcı Antalyalı bayanlardan aldığımız olumlu görüşler ve memnuniyetler bu tür projelerde bulunmanın ve sorumluluk sahibi olmanın gururunu ARO olarak bizlere bir kez daha yaşatmıştır.

Devamlılığını sağlayacağımız sosyal projelere desteğimiz önümüzdeki dönemlerde de devam edecektir.

Afrodisias Söyleşisi

09.05.2013 tarihinde Orhan ATVUR tarafından "Afrodisias" konulu söyleşi düzenlemiştir.

Uzun yıllar Prof. Dr. Kenan ERİM'in kazı ekibinde yer alan hocamızın söyleşisi yoğun ilgi topladı.

Delege Seçimi Yapıldı

11.05.2013 Cumartesi günü Ek Delege Seçimi Genel Kurulu yapılmıştır. Genel Kurul sonucunda asil ve yedek delegeler belirlendi.

Ek delege seçimleri sonucunda, kurulacak olan Birlikte ARO toplamda 35 delege ile temsil edilecektir.

GAYRİMENKULDE ULUSLARARASI DENEYİM

Her türlü yurt içi ve yurt dışı emlak alım-satım işlemlerinizde en büyük yardımcınız.
Müşteriye özel çalışmalar; projelendirmeler, finansal analizler, yatırım raporları...
Hem de kendi dillerinde.

Yepyeni Bir Dünyaya Kapılarınızı Aralayın

estate-ant

Property Investment & Construction Company

Tel: (0242) 322 52 50 - E-mail: info@estate-ant.com

www.estate-ant.com

Basında ARO

Denetimler

22/6/2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 23/02/2013 tarihli ve 28568 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği ve ilgili mevzuat kapsamında turist rehberliği hizmetlerinin denetlenmesi, turist rehberlerinin 6326 sayılı Kanuna uygun olarak çalışmalarının sağlanması, belgesiz rehberlik faaliyetlerini engellenmesi amacıyla TUREB (Turist Rehberleri Birliği) tarafından eğitim ve alt yapı çalışmalarının tamamlanması neticesinde tüm Türkiye’de denetimlere başlanmıştır.

Ülke genelinde yeni kurulanlarla birlikte 13 yasal odası bulunan rehberlerin haklarını korumak, yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini kontrol etmek amacıyla denetimlerin aralıksız devam etmesi kararlaştırılmıştır.

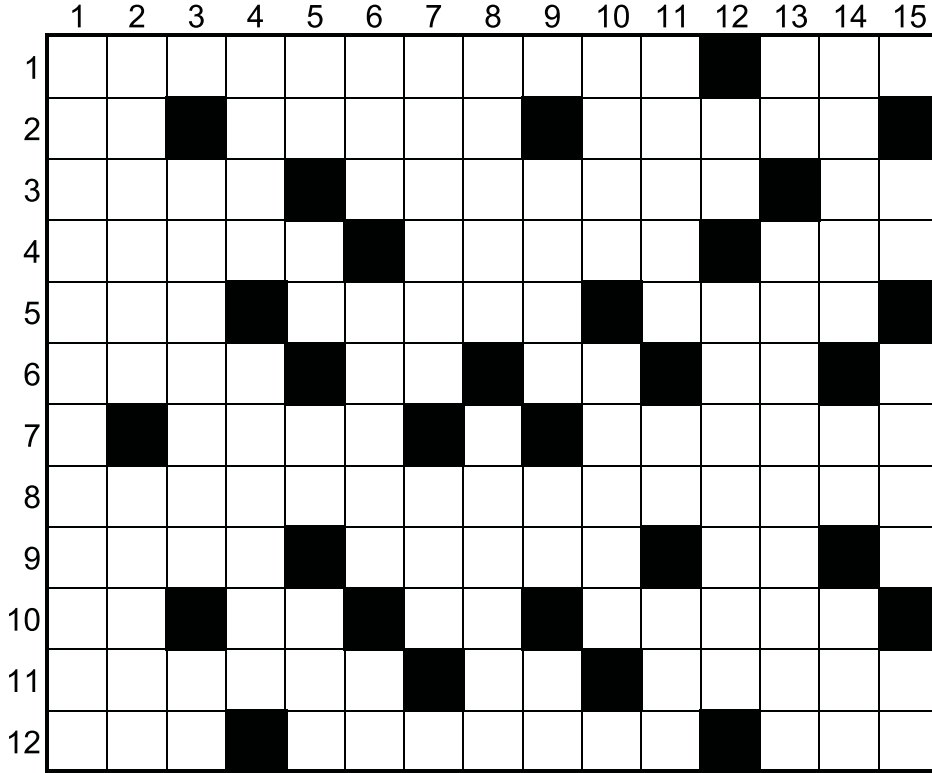
Rehberlerin denetmen arkadaşlarımıza yardımcı olmalarını bekliyor; çalışmaların turizm açısından olumlu dönüşlere sebep olmasını diliyoruz.

Denetimlerde
görevlilere bilgi vermeme
ve gerçeği saklamanın
suç olduğunu
biliyor muydunuz?

ARO Dergi Bulmaca

Not: Bu bulmacayı doğru çözenler arasında çekilecek kurada kazanan bir kişiye kitap armağan edilecektir. Bulmacanın çözümü önümüzdeki sayıda yayımlanacaktır.

Hazırlayan: Hikmet Uğurlu, Rehber

Soldan Sağa:

1. Antalya'daki Karain Mağarası'nı ilk keşfeden ve burada uzun yıllar araştırmalar yapan, 1904 - 1974 yılları arasında yaşamış ünlü arkeoloğumuz. - Sümer inanişında gök tanrısı.
2. İÖ III. Yüzyıldan başlayarak kullanılan Roma bronz para birimi. - Kural. - Ayinlerde okunmayan ve sözleri Latince olmayan şarkı.
3. İsteme, istek. - Yunan söylence biliminde cezalandırma tanrıçası. - Boru sesi.
4. Kas. - Boşuna söylenmiş söz. - Ortaoyunu ve Karagöz argosunda Yahudi tiplemesine verilen ad.
5. "Ol kadar... Koştular ki asiya-b-ı devlete / Çiğnemekten birbirin dollab-ı devlet dönmüyor." (Neyzen Tevfik). -Eski Yunan tiyatrosunda sahne bölümü. - Bir köle ya da cariyeyi azad etme.
6. İşler, işlemler. - Birleşik Krallık sözünün kısa yazılışı. - Neodim'in simgesi. - Radon'un simgesi.
7. Dans. - Yanıcı, renksiz, az kokulu karbon ve hidrojen birleşimi.
8. Konya'nın Ilgın ilçesinde Külliyesi bulunan ünlü Osmanlı Veziri.
9. Soğuk ile sıcak arası. - Genellikle boynuz ya da hayvan başı biçiminde içki kadehi. - Tunus'un plaka imi.
10. Bir nota. - "... Büyürken Uyuyamam" (Necati Cumalı'nın bir yapıtı). - Nikel'in simgesi. - Çok zayıflama.
11. Bir ay adı. - İlgi eki. - Bir pamuk türü.
12. Tren yolu. - Güney Kıbrıs'ta bir liman kenti. - Antalya'nın bir ilçesi.

Yukarıdan Aşağıya:

1. Batı ve Doğu Türkistan'da ilk Türk-İslam devletini kuran hanedan (840-1211).
2. Hamam. - Alanya yakınlarında bir çay ve han.
3. Dokuncalı, tahripkar. - Uydumuz.
4. Deve ayağına bağlanan bağ, köstek. - En azından, hiç olmazsa.
5. Çince "çay". - Notada durak işareti. - Bin metrenin kısa yazılışı. - Saymadım kaç ... oldu sen ellerin olalı / Bilmem yüzün güldü mü ayrıldık ayrılalı" (Yusuf Nalkesen, K. Hicazkar).
6. Garaz, öç alma isteği. - Eksiklik, noksan. - Bir bağlaç.
7. Bir işin, bir görevin karşılığını vermek. - Eski Mezopotamya'da ay tanrıçası.
8. Yaylı bir çalgı. - " ... Delos Deniz Birliği" (İÖ 477 yılında, sayıları 150-173 arasında, Grek kent devletlerince oluşturulan ve İÖ 404 yılına dek süren askeri, politik bir birlik).
9. Sıhhatli, salim. - Bir ticari ortaklığın kısa yazılışı. - Duman kiri.
10. "... 'ya Mektuplar" (Louis Aragon'un ünlü Yapıtı). - Yaprakları güzel kokulu, yaz kış yeşil bir ağaç.
11. Asıl adı Mustafa Çelebi olan 17. yy şairlerinden. - Uzaklık bildiriri - Akciğerleri dinleyen hekimin duyduğu patolojik ses.
12. Akıl. - Otomobiller için verilen geçici gümrük belgesi. -
13. İsim, nam. - Etkinliği artmak, hareketlilik kazanmak.
14. Düzgün, güzel ve kolaylıkla söz söyleyen. - Antalya yöresinde "iyi" anlamında kullanılan sözcük. - Bir göz rengi.
15. İlkel benlik. - Tasdik. - Yemek.

Geçen Sayıdaki Bulmacanın Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	B	İ	L	G	E	U	M	A	R		A	K	A	N	A
2	A	D	İ	L	E	N	A	Ş	İ	T		E		O	K
3	Ğ		M	O	G	A	N		M	U	S	K	A		B
4	D	O	A	B		M	A	İ		R	U		N	B	A
5	A	R	N	A	V	U	T	L	U	K		İ	D	İ	L
6	D	A		L	E	N		O	T	U	R	M	A	K	
7	İ	M	A		R	O	K		A	V	A		N	E	O
8		İ	Ş	T	E		R	E	H	A	V	E	T		K
9	A	R	İ	A	S	S	O	S		Z	E	R	E	N	E
10	R	A	L	L	İ		S	E	R		N	B		A	Y
11	N	L		A	Y	A		M	U	R	T	A	Z	A	
12	İ		E	S	E	N	L	E	M	E		A	N	T	İ

Taban ücretin

altında çalışmanın

yasaya aykırı olduğunu

biliyor muydunuz?

Bir Rehber Kızı Yazısıdır...

Her kız çocuğunun ilk aşkı babasıdır ve her insan aşığı olduğu insanı her daim yanında ister. Benim ilk aşkımın mesleği ise buna pek uygun değil. Çünkü benim babam bir rehber.

Çocukluğum boyunca hep bir terslik olduğunu düşündüm. Arkadaşlarımla babaları kışın, biz okula giderken, işe gidiyor; yazın arkadaşlarımla birlikte tatil yapabiliyorlardı. Oysa benim babam ben okula giderken çoğunlukla evde oluyor, tatilimdeyse işe gidiyordu. Özlemenin aşkı beslediğini o yaşlarda öğrendim işte.

Neredeyse bütün doğum günlerimde, annem ile evlilik yıldönümlerinde, karne-mezuniyet zamanlarımda babam turlarda oluyordu. Yaz tatillerinde bazı zamanlar onunla beraber turlara gittiğimde rehberlik mesleğinin eğlenceli yanlarını keşfetmiştim.

Mesela havuzlar! Otellerin cezbediciliğini söylememe gerek yok sanırım. Ama bir yandan mesleğe ve getirdiklerine sempati duyarken, bir yandan da babamı özlettiği ve hep yanımda kalmasına engel olduğu için kızılıyordum.

Lisede yabancı dil seçme sebeplerimden biri babamın İngilizce'ye hâkim olması oldu. Sınıf arkadaşlarıma babamın turist rehberi olduğunu söylerken duyduğum o gizli gurur paha biçilemezdi...

Yıllar geçerken çoğunlukla kızdığım mesleğin babam için ne kadar önemli olduğunu kavradım. Meslekler insan hayatını etkileyen en önemli 3 faktörden biriydi. Ve babacığım hem sevdiği hem de başarılı olduğu bir meslek ile hayatını devam ettiriyordu.

Bu yazıyı okuyacakların çoğu rehberdir. Hatta bir kısmı yıllar içerisinde benim amcalarım, teyzelerim olmuşlardır. Merak ettiğim şey şu ki; siz de babam gibi turizm sezonu kapandığında ders çalışıyor musunuz? Kışları evde olan babamı hiç boş otururken görmedim ben. Yeni kazı çalışmaları, devam eden kazılar, tarihi kitaplar, belgeseller, filmler...

Bir öğrencinin sınav hazırlığı gibi her sezon arasında, hiç bıkmadan, tekrar etti derslerini babışkom. Yeni bilgiler edindi çünkü ülke tanıtımı en doğru şekilde yapılmalıydı. Onu "derslerini" çalışırken gördüğümde sevdiğim ve başarılı olabileceğim bir mesleği seçme hedefimin yanına mesleğin getirdiği "dersleri" aksatmadan tekrar edip bilgi talelemeyi de ekledim.

Şu an çok sevdiğim ve başarılı olma inancı taşıdığım bir mesleğin başlangıcındayım. Hem üniversitesinde okuyor (Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü) hem de liseden beri bu alanda çalışıyorum. Babam gibi olmak, mesleğimi severek ve başarıyla yapabilmek için çabalıyorum. Ben tam bir "babasının kızı" ve öyle de kalmak isteyen biriyim.

Setenay GÖKDAĞ

ipekyolu tesisleri

*Günümüzün modern çizgileri ile birlikte,
tarihin nazik dokusunu da içinde barındıran İpekyolu,
Konya'da misafirlerinizi ağırlayabileceğiniz nezih bir ortam.*

Bir Başka Çanakkale Turunun Ardından

Başkan Mustafa Akaydın, görev süresince Antalya'da Çanakkale'yi görmeyen kırk yaş üstü bayan kalmayıncaya kadar gezilerin devam edeceğini, erkeklere daha sonra sıra geleceğini söylüyor.

Bu yerinde uygulamanın paydaşlarından biri de Antalya Rehberler Odası yani kısa adıyla ARO, iki gece bir tam gün süren bu yorucu, ama bir o kadar da anlamlı gezinin rehberliğini üstlenerek, ARO bünyesindeki ve Çanakkale bölgesindeki rehberleri görevlendirerek, ulusal bilinci artırma konusunda üzerine düşen görevi yapıyor.

İşte son Çanakkale gezisine katılan bir öğretmen kardeşimiz sayın Gülhis Topçu'nun geziye ilişkin duygu ve düşüncelerini anlatan yazısı. İlginizi çekeceğini düşünüyoruz. Buyrun okuyun.

ÇANAKKALE: SÖZÜN TÜKENDİĞİ, DİLLERİN LÂL OLDUĞU YER

Gülhis TOPÇU

Türk tarihinde bir destanın yaratıldığı, vatanımızın en nadide köşelerinden biri olan Çanakkale'yi her vatandaşımızın mutlaka görmesi, şehitlikleri gezmesi gerektiği bilinciyle yola çıkışımızın öyküsünü anlatmak istiyorum bu yazıda.

Tarih 14 Mart 2013. Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle Antalyalı kadınlara bir armağanı olarak, bu anlamlı gezi düzenlendi. Antalya Rehberler Odası işbirliğiyle organize edilen gezi için, bir gece önce, 44 otobüs, konvoy halinde yola çıkıldı.

Sabahın ilk ışıklarıyla Truva bölgesinde etrafa gözlerimizi açarken rehberimiz sayın Yavuz Ali Sakarya'nın açıklamalarıyla daha da dikkat kesildik. Kısa sürede otobüslerimiz limanda gemiye (feribota) yüklendi. Do-

ğal olarak, birden tüm yolcular geminin üst güvertelerine çıktı.

İşte Çanakkale Boğazı'ndayız... Sakin boğaz sularının hafif sarsıntısıyla ayılmaya çalışırken, bir Mart sabahının serin rüzgârı suratlarımıza çarpınca, aniden kendimize geldik. Karşı tepede koskoca bir yazı: **"Dur Yolcu!"**

Durup da düşünmemek elde değil, sadece birkaç dakika içinde gemimiz karşıya yaklaşırken, alttaki satırları da daha rahat okuyabiliyoruz:

"Bilmeden gelip bastığın bu toprak bir devrin battığı yerdir"

Şimdi, şu andan itibaren, daha Gelibolu'yu karşıdan seyrederken tüm kafiye bir suskunluk, adeta göreceklelerinin etkisini önceden sezme hali... Arkamıza bakıyoruz. Çanakkale Limanı'nın boğazdan bakıldığında sol tarafındaki sırtlarında da kırmızı zemin üzerine beyazla yazılmış o unutulmaz ta-

rih: "18 Mart 1915" bir abide gibi karşımızda duruyor.

Ve Boğaz'ın tam ortasında sessizce mırıldanıyorum: *"Çanakkale Geçilmez!"*

Bu güne kadar okuduklarımdan öğrendiğim ve hiç görmediğim halde çok etkilendiğim kahramanlıkların, orada yaşanan olayların, anıların, öykülerin; olanaksızlığın, yokluğun, acının, kanın, vahşetin, yardımseverliğin, kısacası mucizenin etkisiyle boğazım düğüm düğüm seyrediyorum Boğaz'dan Gelibolu Yarımadası'nı. Ve aklım Mustafa Kemal'in mevzilerinde, siperlerinde. O'nun izlerini görmek ve hissetmek inanılmaz heyecanlandırıyor beni. Bu duygularla karşı kıyıya çıkıyorum.

Eceabat'tan batı yönüne, Sebdülbahir'e doğru yola çıkıyoruz. Yerleşim yeri bitmeden Kilidbahir Kalesi karşılıyor bizi. Kilidbahir, "denizin kilidi" anlamına geliyor. Boğazın en dar kısmında adeta kilit görevi üstlenmiş bu kaleyi Fatih Sultan Mehmed'in yaptırdığını rehberimizden öğreniyoruz. Kale surlarının içinden geçerek ilerliyoruz.

Kendimizi birdenbire tarihin içinde buluyoruz, savaş alanında. "Namazgâh Tabyaları bunlar" diyor rehberimiz. Tabya, savaş alanında bölgeyi savunmak için yapılmış ve silahlarla güçlendirilen yapılardır.

Görünüşe göre sağlam taş yapılar ama üzeri toprakla örtülmüş, kamuflaj amaçlı olmalı. Şimdi yemyeşil otlarla kaplı. Ancak o günlerdeki halini getiriyorum gözümün önüne; bugün barışın ve özgürlüğün rahatlığı içinde yemyeşil bir dinginlikle uzanmışlar boydan boya, adeta kendilerini tarihin kohnuna bırakmış, gururla yatmaktalar.

Biz otobüsümüzle ilerlerken görebiliyoruz: Şehit Onbaşı Seyid ve Mecidiye Şehitliği, Havuzlar Şehitliği, Şahindere Şehitliği. Kalabalık bir grup halinde ziyaret ettiğimiz için her bir şehitlikte otobüsümüz durmuyor çünkü park alanları çok büyük değil. Her birini yakından ziyaret etme isteğiyle yanıyorum ve bir kez daha bireysel olarak geleceğime söz veriyorum.

İlk durak yerimiz Çanakkale Şehitler Abidesi'nin de bulunduğu resmi tören alanı. Bir çamlık içinde gördüğüm şehit mezarlarının sıklığına inanmak zor. Her bir mezarın başında, iki taraflı, on sekizer şehit künyesi kazınmış camdan levhaların mermerle çerçevelenmesiyle oluşturulmuş mezar taşları... Yörelere, illere göre bölümlenmiş mezarlık. Demek bir mezar otuz altı şehidi temsil ediyor. Kaç mezar var, saymak mümkün değil. Zaten 250 bin şehit hangi mezarlığa sığar ki?

*"Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın
'Gömelim gel seni tarihe' desem sığmazsın."*

Dizeleri şehitliğin girişinde büyük bir taş abideye kazınmış.

Hiç konuşmadan, sadece düşünerek yürüyorum. Zaten mezarlar temsilî... bulduğumuz toprakların her karışından şehit kemiği toplanmamış mı? Her bir şehit bir yere savrulup kemikleri etrafa dağılmamış mı? Mehmet Akif'in ölümsüz dizeleri her adımda aklıma geliyor:

*"Şühedâ gövdesi bir baksana dağlar taşlar"...
"Şühedâ fıskırarak toprağı sıksan şühedâ"...*

Şehitlikten ayrılıp Abide'ye yürürken bile toprağa çok dikkatli basma ihtiyacı duyuyorum. Biliyorum ki her adımda bir ruh incinir ben umursamazsam. Biliyorum ki; *"Bu sessiz yığın, bir vatan kalbinin attığı yerdir."* Biliyorum ki *"Haşrolan kan, kemik, etin / Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin..."* Biliyorum ki; *"Bu tümsek... son vatan parçası geçerken ele, Mehmed'in düşmanı boğduğu sele, mübarek kanını kattığı yerdir."*

Huşû içinde yürüyorum. Yaklaşık iki bin kişi o gün büyük bir saygıyla bastığımız yerlere dikkat ederek yürüdük. Kimimiz ağladık, kimimiz dua ettik. Ama hepimiz bir kez daha özgürlüğümüzün ve milli birliğimizin değerini anlayarak, şehitlerimize sonsuz saygı duyduk.

Şehitler Abidesi Morto Koyu'na bakan bir tepede 41,70 m yüksekliğinde, Mehmetçiğin 'M' harfini andıran bir anıt. Boğaza giren

gemilerden de Boğaz'ın karşı yakasından da görülebiliyor. Doksan sekiz yıl önce yaşananları âdeta bir sessiz çığlık olarak haykırıyor. Ve daha kaç yüzyıl sonrasına haykırarak sessiz bir anıt.

Muhteşem güzellikteki Morto Koyu'nun arkası Sebdülbahir.

Sebdülbahir, Gelibolu Yarımadası'nın Ege Denizi'ne uzanan en uç noktasında bir köy. Ve doğa harikası bir koy var orada: Ertuğrul Koyu. Bir avuç asker o koyu, üç alaya karşı kahramanca savunuyorlar. Ezineli Yahya Çavuş derler bir kahraman ve yanında 63 arkadaşı düşmanın alay alay askeriyle göğüs göğüse vuruşurken düşman karşılarında bir tümen asker olduğunu sanarak şaşalıyor, zorlanıyor, kan kusan mermileriyle saldırıyor, saldırıyor, vuruyor, kıyıyor, akşama kadar uğraşıyor.

Şimdi Ertuğrul Tabyaları'nın bulunduğu o koyun sırtında bir şehitlik ve bir anıt var. Vali Nail Memik burada yaşanan destanı dizelere dökerek ölümsüzleştirmiş. Anıta kazınan dizeleri okurken tüylerimiz diken diken oluyor:

*Bir kahraman takım ve de Yahya Çavuş'tular
Tam üç alayla burada gönülden vuruştular
Düşman tümen sanırdı bu şaheser erleri
Allah'ı arzu ettiler, akşama kavuştular.*

Yahya Çavuş ve arkadaşları düşmanı akşama dek oyalarken gerideki Mehmetçiğe zaman kazandırarak destan yazmışlardır.

Yola revan olduğunda sağ tarafta Fransız ve onlar adına ölen Müslüman askerlerin, sol tarafta ise İngilizlerin anıt mezarlarını görebiliyoruz. Alçıtepe'ye karşıdan bakarak Alçıtepe Köyü'nde mola veriyoruz.

Köyde gördüğüm restorana dönüşmüş evlerin ve hediyelik eşya satış tezgâhlarının çokluğu, bir panayır yerini andıran görüntü beni düşündürdü doğrusu. Acaba ziyaretçilerin çokluğu mu yoksa kapitalizmin doğduğu ihtiyaç mı burayı bir turistik köy haline getirmişti? Aklımda birçok soruyla yemek yemeyi reddederek yalnızca çay içiyorum.

Tekrar otobüslere binilerek Arıburnu- Anzak Koyu istikametinde ilerliyor kabilemiz. Kanlısirt eteklerinde Mehmetçiğin ahlaki değerlerinin gerektiğinde düşmana bile merhamet edebildiğinin delili olan bir anıt var. Yaralı düşman askerini kucaklamış Mehmetçik, onu hastaneye taşıyor. Demek ki "okuduğum romanlarda anlatılanlar yaşamış hikayeler" diye düşünüyorum.

Ateşkes zamanında Anzak askerine sigara uzatan Mehmet'in hikayesi de gerçek olmalı. Sonra 57. Alay Şehitliği, sonra Conkbayırı, 261 Rakımlı Tepe ki, Atatürk'ün 25 Nisan 1915'te kara savaşlarına başladığı yer. Sonra Conkbayırı Atatürk'ün göğsündeki saatinin parçalandığı, gözetleme yerinin bulunduğu yer. Yine saygı ve tarifsiz bir heyecanla dokunuyorum siperlere.

261 Rakımlı Tepe'de, bölgedeki savaşlarla ilgili Atatürk'ün sözlerini içeren kitabeler var. Rehberimiz açıklamada bulunurken gözümün önünde canlanan sahneyi, araya girerek, yine Akif'in dizeleriyle seslendiriyorum kabileye:

*Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer
O ne müdhiş tipidir, savrulur enkaaz-ı beşer...
Kafa, göz, gövde, bacak,
kol, çene, parmak, el, ayak
Boşanır sırtlara, vadilere sağnak sağnak.*

Gözlerimi yere çevirip toprağı inceliyorum. Kanla sulandığı için bu topraklarda yıllarca bitki yetişmediğini, bir ot bitmediğini okumuştum ya bakıyorum ebegömeçleri var, bir de ne göreyim yaprakları kırmızı! Besinin kan olduğu için mi yaprağın kırmızı ebegömeçi? Sorum cevapsız, dilim lâl, usulca kafileden uzaklaşıyorum. On beş yaşındaki liseliler ve tıbbiyeliler için döktüğüm gözyaşlarımı kimse görmesin istiyorum... Otobüse en son binen olduğum için rehberim tatlı bir sitemde bulunurken ona gerçeği söylemediğimi nereden bilebilir?

Bu yolculuk dönüşte ererken, aklım, gönlüm Çanakkale'de, bir kez daha gelmeye söz vererek ayrılıyorum oradan.

20 Mart 2013

CANKURTARAN HALI

Cankurtaran Halı
(Ladik Halıcılık)
Cankurtaran Mevkii
Karataş Köyü Yol Ayrımı
DENİZLİ
Tel: 0258 276 58 01 (Pbx)
Faks: 0258 276 58 10

*Hayat
Dokundukça
Güzeldir.*

The gloss of your beauty...

Altınova Mevkii Sinan Mah. Serik Caddesi No:27 07170 / ANTALYA / TURKEY
Phone : +90 242 340 55 00 Pbx Fax : +90 242 340 38 40